

PORIN RUUTUKAAVAKESKUSTA

MODERNIN RAKENNUSPERINNÖN INVENTOINTI 2019

Kannen kuva: Yrjönkatua 16.5.1979. Kuva Pekka Mäkinen.
Takasivun kuva: Yrjönkatua 23.5.2019.

PORIN RUUTUKAAVAKESKUSTA

MODERNIN RAKENNUSPERINNÖN INVENTOINTI 2019

(c) Porin kaupunkisuunnittelu, Satakunnan Museo

INVENTOINTI JA RAPORTTI

Helene Kaarnametsä, Porin kaupunkisuunnittelu

Suvi Rosendahl, Porin kaupunkisuunnittelu

Liisa Nummelin, Satakunnan Museo

TYÖN OHJAUS

Liisa Nummelin, Satakunnan Museo

ARVOTTAMINEN

Ohjausryhmä

TAITTO

Heli Koskela, Porin kaupunkisuunnittelu

KARTAT

Teemakartat: **Kirsi-Maria Viljanen**, Porin kaupunkisuunnittelu

Historialliset kartat: Satakunnan Museo, Porin kaupunkisuunnittelu

VALOKUVAT (ellei toisin mainita)

Arkistokuvat: Satakunnan Museo

Nykykuvat (2018–2019):

Helene Kaarnametsä, **Suvi Rosendahl** ja
Satakunnan Museo / **Liisa Nummelin**, **Jorma Lindqvist**

RAKENNUSPIIRUSTUKSET

Porin kaupungin rakennusvalvonnan arkisto

OHJAUSRYHMÄ

Mikko Nurminen, kaupunkisuunnittelupäällikkö, Porin kaupunkisuunnittelu

Heimo Salminen, yleiskaava-arkkitehti, Porin kaupunkisuunnittelu

Risto Reipas, asemakaava-arkkitehti, Porin kaupunkisuunnittelu

Pentti Klemetti, kaupunginarkkitehti, Porin kaupunkisuunnittelu

Helene Kaarnametsä, projektityöntekijä, Porin kaupunkisuunnittelu

Suvi Rosendahl, projektityöntekijä, Porin kaupunkisuunnittelu

Juhani Ruohonen, museonjohtaja, Satakunnan Museo

Liisa Nummelin, pj, rakennustutkija, Satakunnan Museo

Kalle Virtanen, rakennuskonservaattori, Satakunnan Museo

Matti Karjanoja, rakennusvalvontapäällikkö, Porin rakennusvalvonta

Sirpa Tauru, rakennustarkastaja, Porin rakennusvalvonta

Kaija Kiiveri-Hakkarainen, intendentti, Museovirasto

Susanna Roslöf, maakunta-arkkitehti, Satakuntaliitto

Anna-Leena Seppälä, yksikön päällikkö, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Mia Puotunen, tarkastaja, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Ulla-Kirsikka Vainio, toimialajohtaja, Porin ympäristö- ja lupapalvelut

Mikko Viitala, tilayksikön päällikkö, Tekninen toimiala

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	7	4. MODERNIT KOHTEET	24
1.1. Inventoinnin tausta ja tarkoitus	7	4.1. Kohteiden käsittely	24
1.2. Inventoinnin rajaus	7	4.1.1. 1930- ja 1940-luku	30
1.3. Inventoinnin toteutus ja vaiheet	7	4.1.2. 1950-luku	38
2. KAAVOITUSHISTORIAA	9	4.1.3. 1960-luku	47
2.1. Tillbergin ja Bollstedtin 1800-luvun alun asemakaavat Porin kaavoituksen pohjana	9	4.1.4. 1970-luku	61
2.2. Chiewitzin asemakaava 1852 ja Kaupunkien yleinen rakennusjärjestys 1856	9	4.1.5. 1980-luku	67
2.3. 1920-luvun yleisasemakaava ja sen vaikutukset keskustassa	12	4.2. Aluekokonaisuudet	73
2.4. Ensimmäinen kaupunginarkkitehti ja 1930-luvun kaavoituslainsäädäntö	12	4.2.1. Kaupungin omat suunnittelukohteet	75
2.5. Rakentaminen II maailmansodan jälkeen	12	4.2.2. Kauppatori	77
2.6. Rakennuslaki 1959 ja kaupungin yleiskaavoitus	12	4.2.3. Kävelykatu	79
2.7. Rakennuskielto 1963 ja keskustan asemakaavojen uusiminen 1980-luvulla	17	4.2.4. Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikerakennukset	81
3. PORIN RUUTUKAAVAKESKUSTAN ARVOT	18	4.2.5. Länsipuiston 1970- ja 1980-luvun asuinrakennukset	82
3.1. Inventointialueen arvot ja kaavallinen tilanne	18	4.2.6. Vapaudenkadun tornitalot	83
3.2. Modernin rakennusperinnön inventointi ja arvottaminen	19	4.2.7. Viidennen kaupunginosan pohjoisosan asuinkerrostalot	85
3.3. Arvottamisperusteet	22	4.2.8. Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välinen keskustan vaihtumisvyöhyke	86
3.4. Toimenpidesuositukset kaavoitukselle ja rakennusvalvonnalle	23	5. YHTEENVETO	87
		Lähteet	88

INVENTOINTIKOhteet

- inventoidut kohteet
- inventointiin kuulumattomat kohteet
- kaupunginosat
- inventointialueen rajaus

1. JOHDANTO

1.1. INVENTOINNIN TAUSTA JA TARKOITUS

Porin keskustan ilme muuttuu nopeasti ja tuoreiltakin tuntuvat kerrostumat ovat pian jo eilisiä. Tietoa nykyisen, puukaupungin tilalle rakentuneen keskustan vaiheista, ominaispiirteistä ja arvoista tarvitaan taustatiedoksi kaupungin muutosten ohjaamiseen. Porissa rakennusperintöä on inventoitu 1990-luvun alusta lähtien. Tietoa on kuitenkin koottu etupäässä keskustan vanhemmista, ennen sotia rakennetuista kerrostumista sekä puukaupunginosista ruutukaavakeskustan ulkopuolella. Nyt on aika perehtyä myös modernin kaupungin erityispiirteisiin ja arvoihin, jotka poikkeavat täysin perinteisestä, suurelta osin jo kadonneesta puukaupungista.

Tämän inventoinnin tarkoitus on kerätä ja välittää tietoa Porin keskustan modernista rakennuskannasta ja siihen liittyvistä arvoista. Inventointihankkeen avulla pyritään ajantasaiseen kokonaiskuvaan kaupunkisuunnittelua ja kaavoitusta varten. Inventointi on sekä yleiskaavoituksen että asemakaavoituksen perusselvitys, joka palvelee myös kaupungin rakennusvalvontaa sekä museoviranomaisten tekemää ohjaustyötä.

Raportissa käsitellään lisäksi Porin kaavahistoriaa ja kaupunkikuvan muodostumista nykyisenlaiseksi.

1.2. INVENTOINNIN RAJAUS

Inventointihanke käsittää tässä ensimmäisessä vaiheessa Porin vanhimman ruutukaava-alueen vuosina 1930–1990 valmistuneet rakennukset. Vanhalla ruutukaava-alueella tarkoitetaan viittä ensimmäistä kaupunginosaa: Linnaa (1. kaupunginosa), Teljää (2.), Malminpäättä (3.), Karhunpäättä (4.). Itätullin (5.) osalta selvityksessä on huomioitu ainoastaan aiemmin inventoimattomat modernit rakennukset. Inventointiin on sisällytetty myös näiden eteläpuolella sijaitsevat, Riihikedon (9.) kaupunginosaan kuuluvat entinen linja-autoasema ja Keskusaukio. Inventoinnissa ei ole huomioitu äskettäin kattavasti inventoitua 6. kaupunginosaa, eikä myöskään 7. ja 8. kaupunginosaa.

Porin ruutukaavakeskustan alueelta inventointiin 162 rakennusta (ks. kartta sivulla 6). Lisäksi joukosta tunnistettiin kahdeksan erilaista aluekokonaisuutta. Säilyneisyyden ja rakennustaiteellisten arvojen lisäksi inventoinnissa kiinnitettiin huomiota rakennusten ja aluekokonaisuuksien todistusvoimaisuuteen tietyn historiallisen ilmiön tai vaiheen edustajina sekä kaupunkikuvallisiin ja elämyksellisiin arvoihin, jotka ovat merkittäviä myös kaupungin identiteetin kannalta. Arvottamisperusteet on esitelty tarkemmin alaluvussa 3.3.

1.3. INVENTOINNIN TOTEUTUS JA VAIHEET

Tämä selvitys on laadittu Porin kaupunkisuunnittelussa vuosien 2018 ja 2019 aikana. Työn ohjaajana on toiminut rakennustutkija Liisa Nummelin Satakunnan Museosta. Inventointityöstä ovat vastanneet projektityöntekijät Helene Kaarnametsä ja Suvi Rosendahl. Kohteiden arvottamiseen ovat osallistuneet ohjausryhmän jäsenet ja ryhmään kuuluvat kaupunkisuunnittelun arkkitehdit.

Inventoinnin taustatyöt ovat sisältäneet arkistolähteiden, kuten kaava-aineiston, rakennuspiirustusten ja Satakunnan Museon valokuvakokoelmien kartoituksen. Kenttätöihin ovat kuuluneet kohdekäynnit ja valokuvaus. Käyntien yhteydessä on haastateltu isännöitsijöitä, huoltoyhtiöiden edustajia ja taloyhtiön jäseniä. Myös kaupungin palveluksessa toimineita ja toimivia arkkitehteja on haastateltu.

Porin modernin rakennusperinnön inventointi jatkuu ruutukaava-alueen jälkeen mm. Riihikedon uusimpaan osaan sekä Aittaluodon, Tiilimäen ja Kuninkaanhaan kaupunginosaan. Lisäksi inventoidaan kaupungin julkiset rakennukset, kuten koulut ja päiväkodit, sekä modernit kirkolliset kohteet.

Kokonaisuudessaan modernin rakennusperinnön inventointiin tulee kuulumaan noin 300 rakennusta Porin kaupungin alueella. Inventointitiedot tallennetaan Satakunnan Museon Pakki-sovellukseen. Raporttia laajennetaan hankkeen etenevän myötä.

Pori 1896

2. KAAVOITUSHISTORIAA

2.1. TILLBERGIN JA BOLLSTEDTIN 1800-LUVUN ALUN ASEMAKAAVAT PORIN KAAVOITUKSEN POHJANA

Porin kaupungin kadut ja korttelit olivat linjauksiltaan ja muodoiltaan epäsäännöllisiä 1800-luvun alkuun saakka. Vuonna 1801 kaupunki paloi kahdeksannen kerran ja lähes 300 rakennusta tuhoutui. Uuden asemakaavan laatiminen liittyi puukaupungille tyypillisesti tulipaloon ja sitä seuranneeseen jälleenrakennukseen. Tuhoisa palo sekä vaati että mahdollisti kaupungin kokonaisvaltaisen uudistumisen. Asemakaava antoi rakentamiselle kehukset.

Maanmittari Isaac Tillberg laati heti palon jälkeen säännöllisen, klassistisen ruutuasemakaavan. Siihen kuuluivat suoraikulmainen katuverkko, ruutuihin jaettu kaupunkirakenne ja pääosin neljästä tontista koostuvat, nykyistä pienemmät korttelit. Asemakaava-alue oli jaettu neljään nk. neljänneeseen (quarteret): Kirkko (I), Malmi (II), Linna (III) ja Tori (IV). Kaupunki sijoittui kokonaisuudessaan nykyisten Linnan ja Teljän kaupunginosien alueelle rajautuen pohjoisessa Kokemäenjokeen, idässä Pohjanmaantiehen ja Kuninkaanhakaan, etelässä Turuntiehen, Hämeenlinnantiehen ja kaupungin peltoihin sekä lännessä Karjarannan kaupunginlaitumeen. (ks. Porin asemakartta vuonna 1840 sivulla 10).

Vuoden 1801 kaupunki kattoi vain puolet nykyisten 1.-4. kaupunginosan alueesta. Kaava sisälsi 297 asuinrakentamiseen osoitettua tonttia. Näiden lisäksi tilaa varattiin viidelle torille sekä kolmelle tullituvalle kaupungin laidoilla. Julkinen rakentaminen, kuten triviaalikoulu, köyhäintalo, jokisatamaa palvelevat pakkahuone ja suolamakasiini sekä kaupungin ruiskuhuone sijoitettiin kaavassa 1. kaupunginosaan silloisen kirkon ympärille. Vuoden 1801 palosta säilynyt kirkko nykyisen Satakunnan Museon paikalla hallitsi kirkkotarhoineen ruutukaava-alueen luoteiskulmaa ja edusti ainoana arvora kennuksena mennyttä kaupunkia.

Uudelle raatihuoneelle osoitettiin lähes entistä vastaava paikka Suurtorin, nykyisen Raatihuoneenpuiston pohjoisreunalta. Hevostori oli suunnilleen nykyisen Kauppatorin paikalla. Kaupunki sai Jokikaduksi nimetyn rantakadun ja rantaa ennen paloa täplittäneet aitat korvattiin kookkailla makasiinitonteilla ruutukaava-alueen reunoilla. Hautausmaa siirrettiin kaupungin ulkopuolelle. Kaupungin eteläinen raja kulki nykyisten Länsi- ja Itäpuiston pohjoisreunalla. Puistoja ei asemakaavassa esitetty.

Neljä kaupunginosaa käsittänyt ruutukaava-alue oli kuitenkin ahdas. Tästä syystä sen itäpuolelle, kruunun omistamalle Kuninkaanhakojen alueelle kaavoitettiin uusi, kooltaan koko vanhaa kaupunkia vastaava kaupunginosa jo vuonna 1811. Asemakaavan laati maanmittari Christoffer Bollstedt. Uusi 5. kaupunginosa (nykyinen Itätulli) sisälsi 146 tonttia. Korttelit koostuivat Tillbergin asemakaavan tavoin pääosin neljästä tontista. Kaupunginosan keskelle sijoitettiin Uusi tori (nykyinen Sibeliuspuisto). Kadut suunniteltiin paloturvallisuussyistä leveämmiksi ja tontit suuremmiksi kuin vanhassa kaupungissa. Nykyisin 5. kaupunginosa on Porin asemakaavaltaan vanhin kaupunginosa, joka vuoden 1852 palon jälkeen määritteli jossain määrin kaupungin mittakaavaa.

2.2. CHIEWITZIN ASEMAKAAVA 1852 JA KAUPUNKIEN YLEINEN RAKENNUS- JÄRJESTYS 1856

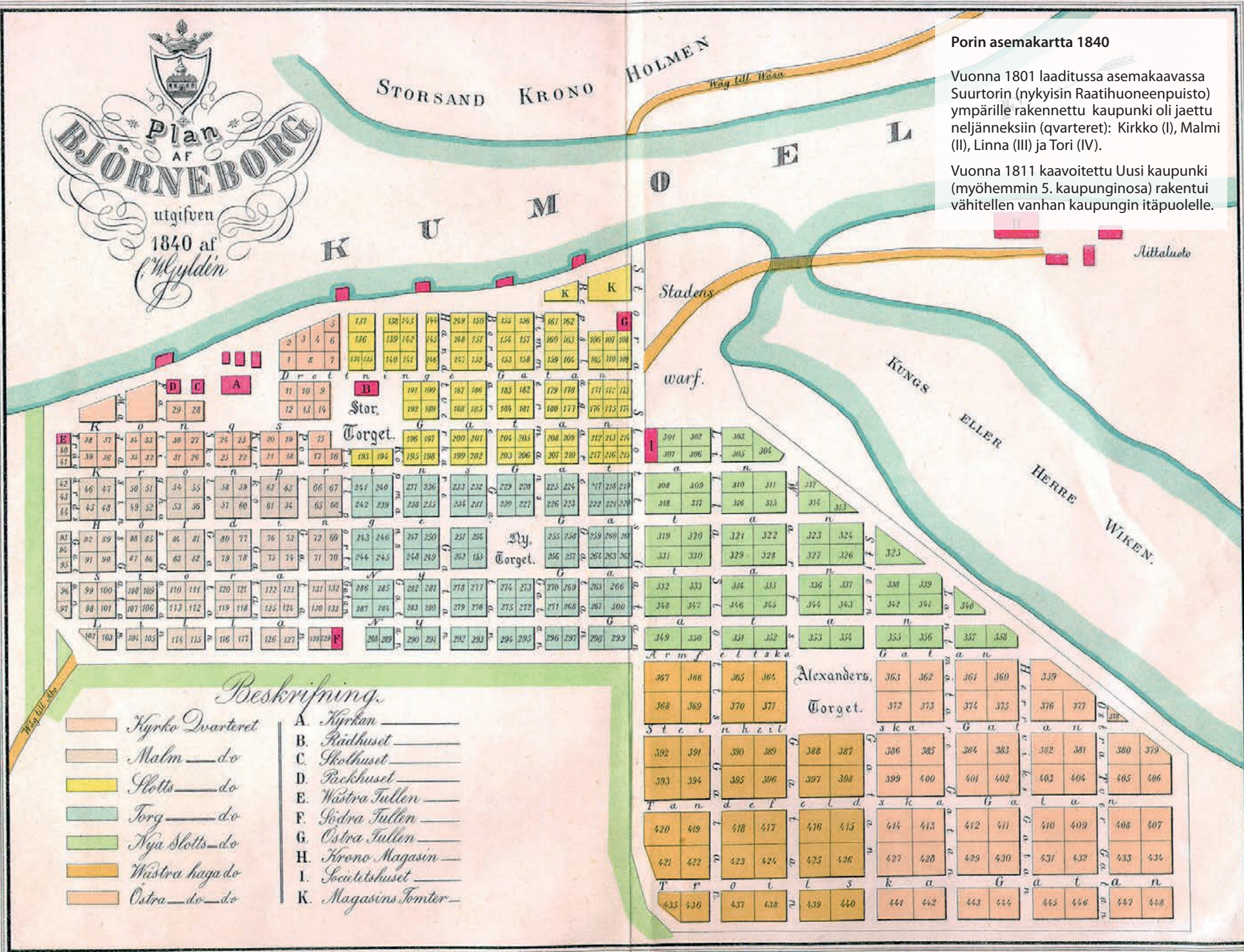
Pori paloi yhdeksannen kerran vuonna 1852. Kaupungin neljä ensimmäistä kaupunginosaa tuhoutuivat palossa. Turun ja Porin lääninarkkitehti Georg Theodor Chiewitz laati kaupungille uuden asemakaavan, joka vahvistettiin vielä samana vuonna.

Ainoastaan vuonna 1811 kaavoitettu 5. kaupunginosa jäi palosta säilyneenä ennalleen. Chiewitzin uuden asemakaavan mitoitukset noudatti pitkälti 5. kaupunginosan kaavaa (ks. Porin asemakartta 1853 sivulla 11).

Uusi, neljä kaupunginosaa käsittävä asemakaava-alue laajeni huomattavasti etelään. Kaupunkialuetta rajasivat tämän jälkeen pohjoisessa Kokemäenjoki, etelässä Etelälinjakatu (Itsenäisyydenkatu) ja lännessä Länsilinjakatu (Vapaudenkatu). Leveä puistokatu, Isolinnankatu, erotti palosta säilyneen 5. kaupunginosan idässä uusista kortteleista. Paloturvallisuuden merkitys korostui. Asemakaavalta edellytettiin puistoja ja palokujia. Katutila oli matala ja leveä. Pääilmansuuntien mukaan nimetyt ristikkäispuistot jakoivat kaupungin uuden keskustan kaupunginosiin 1, 2, 3 ja 4.

Kaavassa Chiewitz osoitti kirkolle uuden paikan ensimmäisen kaupunginosan koilliskulmaan, kaupungin laivavarvin viereen. Kokemäenjoen rannan läheisyyteen määrättiin rakennettavaksi kivitaloja. Siltoja ei vielä ollut, vaan joen yli kuljettiin lautalla kirkolle varatun tontin rannasta. Aukiot nimettiin hallitsijoiden mukaan Nikolaintoriksi, Aleksanterintoriksi (aiempi Uusi tori 5. osassa) ja Elisabetintoriksi. Suunnitelleen aiemman Hevostorin paikalle sijoitettiin nykyinen Kauppatori.

Viimeisin palo ja vuonna 1856 laadittu Kaupunkien yleinen rakennusjärjestys vaikuttivat Porin kaupunkirakenteeseen olennaisesti. Rakennusjärjestyksen mukaan jokaisen kaupungin rakennettavaksi luovutettavalle alueelle tuli laatia asemakaava. Uuden kaavoituskäytännön taustalla olivat tuhoisat kaupunkipalot, Turun uusin asemakaava ja venäläinen kaupunkirakentaminen. Chiewitzin asemakaava loi Porin keskustalle kaavallisen rungon, joka on säilynyt nykypäivään. Kaupungin rakennuskanta on jokirannan kivitaloja lukuun ottamatta kuitenkin uusiutunut.

Porin asemakartta 1840

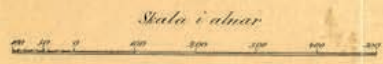
Vuonna 1801 laaditussa asemakaavassa Suurtorin (nykyisin Raatihuoneenpuisto) ympärille rakennettu kaupunki oli jaettu neljänneksiin (quarteret): Kirkko (I), Malmi (II), Linna (III) ja Tori (IV).

Vuonna 1811 kaavoitettu Uusi kaupunki (myöhemmin 5. kaupunginosa) rakentui vähitellen vanhan kaupungin itäpuolelle.

Beskrifning.

- Kyrko Quarteret*
 - Malm — do*
 - Slotts — do*
 - Torg — do*
 - Nya Slotts — do*
 - Västra Haga — do*
 - Östra — do — do*
- A. *Kyrkan* _____
 - B. *Rådhuset* _____
 - C. *Skolhuset* _____
 - D. *Rickhuset* _____
 - E. *Västra Tullen* _____
 - F. *Södra Tullen* _____
 - G. *Östra Tullen* _____
 - H. *Krono Magasin* _____
 - I. *Societetshuset* _____
 - K. *Magasins Tomter* _____

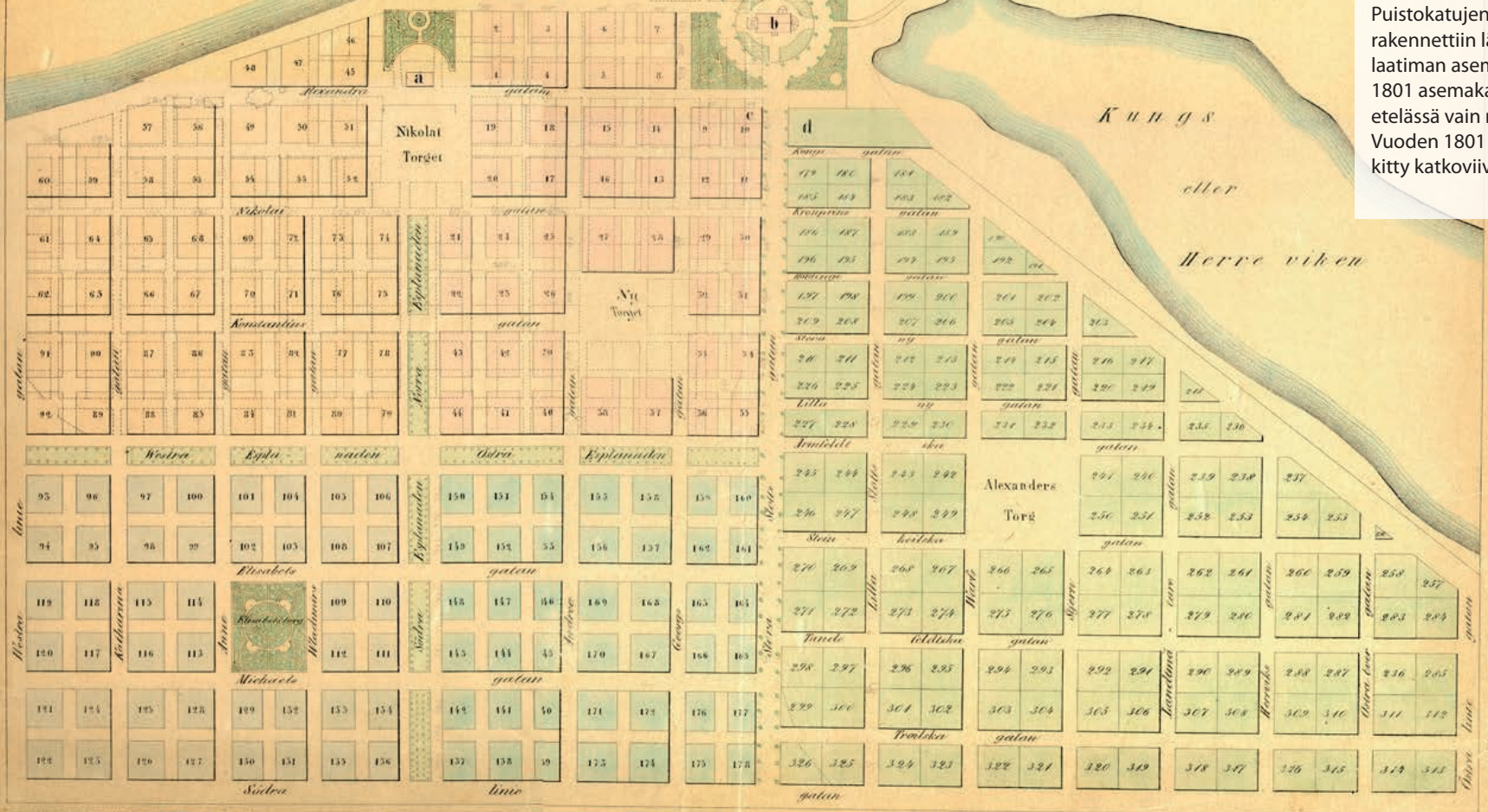
- a Rådhuset
 - b Kyrkan
 - c Skolskolan
 - d Societetshus
- 1° Stadsdelen
 2° Dito
 3° Dito
 4° Dito
 5° Dito
- Gamle Tomter

PLAN
 at
BJÖRNEBORG
 utgifven
 år 1853 af
 Joh. Henr. Wallboos

K U M O - E L P

K u n g s
 e l l e r
 H e r r e v i k e n

Porin asemakartta 1853

Puistokatujen erottamat kaupunginosat 1, 2, 3 ja 4 rakennettiin lääninarkkitehti Chiewitzin vuonna 1852 laatiman asemakaavan mukaisesti. Aiempi, vuoden 1801 asemakaavan mukainen kaupunkialue ulottui etelässä vain nykyisiin Länsi- ja Itäpuistoon saakka. Vuoden 1801 asemakaavan mukaiset tontit on merkitty katkoviivoin uudemman asemakaavan taustalle.

2.3. 1920-LUVUN YLEISASEMAKAAVA JA SEN VAIKUTUKSET KESKUSTASSA

Asemakaavaopin opettaja, arkkitehti Harald Andersin laati Porin yleisaseமாகাavan 1920-luvulla. Vuonna 1927 laaditun rakennusjärjestysehdotuksen mukaan Porin kaupunkia oli rakennettava vahvistetun asemakaavan, siihen kuuluvien asemakaavamääräysten ja rakennusjärjestyksen mukaisesti. Andersin kirjoitti: *Kaupungin alueen järjestämistä ja rakentamista varten on sille laadittava asemakaava. Sellainen asemakaava voidaan laatia myöskin osalle kaupungin alueesta tai aluetta varten, jota kaupunki ei omista, mutta jolla rakennustoiminnan järjestäminen katsotaan kaupungin kehitykselle eduksi.*

Yleisaseமாகাavaan kuuluivat leveät puistokadut, kaupunkikuvalliset akselit ja monumentaalirakennukset. Kaava perustui oletukseen kaupungin voimakkaasta kasvusta ja siihen liittyi useita julkisia rakennuksia, kuten kouluja. Suunnitelman mukaan kaupunginosaan 1.-4. ja osaan 5. kaupunginosaa sai rakentaa enintään viisikerroksisia rakennuksia. Suurin osa 5. kaupunginosasta kuului korkeintaan kolmi-kerroksisille rakennuksille. Kaupunki säilyi kuitenkin huomattavasti tätä matalampana vielä vuosikymmenten ajan. Rakentamismääräyksissä määrättiin myös mm. rakennusten välisistä etäisyyksistä, istutetuista palokujista ja tonttien pinta-aloista. Määräykset olivat sidoksissa rakennusmateriaaleihin sekä tonttien sijaintiin ja käyttötarkoitukseen.

Keskustan pääliikenneväyläksi määriteltiin Isolinnankatu, Yrjönkatu, Vähälinnankatu, Esplanadit (ristikkäispuistot), Linjakadut (Vapaudenkatu ja Itsenäisyydenkatu), Nikolainkatu (Valtakatu) ja Vladimirinkatu (Otavankatu). Liikennesuunnitelmaan kuuluivat myös tunnelit ja raitiotiet.

Andersinin suunnitelma käsitteli lähinnä aiemmin kaavoitamattomia alueita vanhan kaupungin ympärillä. Keskusta

säilytti ruutukaavansa, kun taas uusi 9. kaupunginosa (Riihiketo) sai suunnitelmassa säteittäisiin puistokatuihin ja umpikortteleihin perustuvan muodon. Andersinin kaava jäi pääosin suunnitelman asteelle.

2.4. ENSIMMÄINEN KAUPUNGINARKKITEHTI JA 1930-LUVUN KAAVOITUSLAINSÄÄDÄNTÖ

Porin ensimmäinen kaupunginarkkitehti Jaakko Laaksovirta aloitti työnsä kaupungin rakennuskonttorissa vuonna 1937. Kaupunginarkkitehdin viran perustamiseen vaikuttivat mm. vuoden 1931 asemakaavalaki, vuonna 1932 voimaan tullut rakennussääntö sekä kaupungin koko.

Asemakaavalaki määritteli kaupunkisuunnittelun periaatteet: kaavassa kaupunki jaettiin toimintojen mukaisesti alueisiin ja vyöhykkeisiin. Lain mukaan kaupunki oli rakennettava asemakaavan mukaiseksi. Asemakaavan tuli perustua tarkkaan karttaan ja osoittaa mm. rakennuskorttelit (tontit osoitettiin erikseen tonttijaossa), katualueet ja muut maankäyttömuodot. Uusi laki mahdollisti myös rakennusten ja kaupunkikuvan suojelemisen.

Keskustan ensimmäiset viisi- ja kuusikerroksiset talot rakennettiin 1930-luvulla. Vain 1920-luvun loppupuolella rakennettu, viisikerroksinen Kauppahalli on niitä varhaisempi.

2.5. RAKENTAMINEN II MAAILMANSODAN JÄLKEEN

1940-luvun alueliitosten jälkeen Porista tuli Suomen viidenneksi suurin kaupunki. Keskustan asemakaava oli edelleen pääosin Chiewitzin peruja. Kaava määritteli edelleen vain korttelin ja tonttien rajat sekä tonttien käytön yleisten tai "tavallisten" rakennusten rakentamiseen. Rakentamista ohjattiin rakennusjärjestyksin. Vuonna 1949 vahvistettu rakennusjärjestys oli 2. ja 3. kaupunginosassa voimassa vuoteen 1969 saakka.

Kerrostalarakentaminen alkoi Porissa II maailmansodan jälkeen. Kaupungin uudistaminen aloitettiin 1950-luvulla Kauppatorin ympäristöstä. Toria ympäröiviin kortteleihin tehtiin vuonna 1954 uusi asemakaava, joka mahdollisti seitsemikerroksisten talojen rakentamisen torin laiduille (ks. kartta Porin rakennuskorkeuksista sivulla 15). Torin rakennukset olivat liike- ja asuinkerrostaloja, joiden toteuttamiseen liittyi useimmissa tapauksissa jonkin pankin tarve rakennuttaa uudenaikaiset ja edustavat toimitilat.

2.6. RAKENNUSLAKI 1959 JA KAUPUNGIN YLEISKAAVOITUS

Rakennuslaki astui voimaan vuonna 1959. Sen kolme kaava-astetta ovat edelleen käytössä. Laissa määriteltiin seutukaavan (nykyisin maakuntakaava), yleiskaavan ja asemakaavan tehtävät.

Laisaaren yleiskaava 1959

Arkkitehti Olavi Laisaari laati vuonna 1959 hyväksytyin Porin yleiskaavan ja kehittämisohjelman.

Laisaari kuului yleiskaavoituksen pioneereihin Suomessa. Yleiskaavassa painottuivat liikenteen kasvava merkitys - erityisesti yksityisautoilu - ja kaupungin huomattavat kasvuvuodotukset. Yleiskaavassa varauduttiin kaupungin voimakkaaseen kasvuun n. 100 000 asukkaan kaupungiksi aikana, jolloin porilaisia oli noin 50 000. Laisaari totesikin kaavaselostuksen esipuheessa, että "1940-luvun pessimistinen katsomus on menettänyt kaiken perusteensa".

Yleiskaavassa lähdettiin siitä, "ettei kaupungin keskustassa asuminen ole niin mukavaa kuin sen ulkopuolelle syntyvillä uusilla asuntoalueilla". Porin rakennusjärjestys pohjautui vielä vuonna 1936 laadittuun rakennusjärjestysmalliin, jonka virheenä Laisaari piti liian suurta rakennusoikeutta. Erityisesti liikekeskustassa oli sallittua rakentaa 2/3 tontista kuusiker-

roksiseksi. Laisaaren mukaan tulevaisuudessa tarvittiin paitsi valoa ja ilmaa, myös tilaa ihmisten autoille. Hän kannatti avointa korttelirakennetta, jossa piste- ja lamellitalot sijoitettiin tontin keskelle, irti katulinjasta.

Kaavaselostuksessa kaupungin keskusta jaettiin neljään nk. lähiöön: Liikekeskustan lähiöön Kauppatorin ympärillä, Länsipuiston lähiöön, asumiseen painottuvaan Varvinkadun lähiöön ja uusimpaan Keskusaukion lähiöön.

Liikekeskusta käsitti kaupunginosat 1. ja 4. sekä Isolinnankadun ja Eteläpuiston varrella olevat tontit, vanhan kaupunkikeskustan keskeisimmät osat. Huomattavimmat liikekadut olivat Antinkatu, Yrjönkatu ja Isolinnankatu. Liikekeskustan odotettiin laajenevan torilta etelään, Itäpuistoon. Asumisesta todettiin, ettei liikekeskusta ole mikään perheasuntoalue - ”lapset eivät tule sinne enää mahtumaan”.

Länsipuiston lähiö käsitti kaupunginosat 2. ja 3. Alue nähtiin yleiskaavassa kerrostaloalueena, jonka luonne on vielä vanhanaikaisen asuntoalueen tapainen. Länsipuistoa ympäröiville tonteille kaavailtiin paikallista liikekeskusta. Tuli pyrkiä rauhallisen ja nykyaikaisen asuntoalueen luomiseen, pihojen puistomaisuuteen ja pysäköintikysymyksen ratkaisuun.

Varvinkadun lähiöön luettiin 5. ja 7. kaupunginosa (Aittaluoto). Sitä luonnehdittiin samanlaiseksi kerrostaloalueeksi kuin Länsipuistonkin aluetta - suurelta osaltaan vielä uudelleen rakentamattomaksi. Tulevan liikekeskuksen paikaksi esitettiin Sibeliuspuistoa ympäristöineen sekä Säveltäjänkatua, jota esitettiin levennettäväksi Itäpuistoon saakka. Pääpainon tuli olla Länsipuistoakin enemmän hyvän ja rauhallisen asuntoalueen luomisessa.

Keskusaukion lähiö käsitti suunnitelmassa 9. kaupunginosan (Riihikedon) Itsenäisyydenkadun ja rautatien välissä. Aluetta leimasivat jo useat koulut, linja-autoasema ja rautatiease-

ma. Arkkitehtonista ilmettä luonnehdittiin hajanaiseksi ja ehdotettiin suuria, umpinaisia kerrostalokortteleita yhteisin, laajoin pihamain, jolloin yksi kortteli muodostaisi nk. asumisolun. Samaan aikaan kuitenkin toteutettiin asema-kaavamuutoksilla rakennusjärjestyksen mahdollistamaa tehokasta rakentamistapaa. Kehittämishjelmassa otettiin esille katujen ja siltojen leventäminen sekä pysäköintipaikkojen lisääntyvä tarve.

Issakaisen yleiskaava 1969

Arkkitehti Aatos Issakaisen ja yleiskaavatoimikunnan johdolla laadittiin nk. uuden polven yleiskaava vuosien 1966–1969 aikana. Myös kaupungin ensimmäinen liikennesuunnitelma valmistui kaavatyön aikana. Issakainen vertasi vuoden 1959 yleiskaavaa arkkitehti Alvar Aallon vuonna 1942 laatimaan Kokemäenjokilaakson seutusunnitelmaan, joskin yleiskaavan laajenemisalueet esitettiin Aallon suunnitelmaa maltillisempina.

Vuonna 1969 hyväksytty yleiskaava korosti kokonaisvaltaisuutta mm. kaupungin mitoituksessa. Myös Issakainen ennusti kaupungin voimakasta kasvua. Porilaisia oli yli 60 000 maalaiskunnan liittyttyä kaupunkiin. Yleiskaavassa korostuivat edellisen yleiskaavan tavoin liikennesuunnittelu ja kerrostalovaltainen rakentaminen. Kaavakartassa tulevat rakentamisalueet on esitetty olevan kaupunkirakenteen pohjois- ja eteläpuolelle. Kasvusuunnaksi esitettiin Meri-Poria, koska nähtiin olevan taajamarakenteen muodostavan jokilaaksoon helminauhamaisen struktuurin (vrt. Aallon seutusunnitelma). Meri-Porin niemelle esitettiin koko suiston puoleisen rantavyöhykkeen kaavoittamista yhtenäiseksi teollisuusalueeksi.

Ylimoitettut kasvuennusteet ja eurooppalaisittain myöhäinen kaupungistuminen johtivat keskustan uudelleenrakentamiseen 1970-luvun alussa suojeltuja Etelärannan 1800-luvun kivikortteleita lukuun ottamatta. Kaupunkimai-

nen asutus levisi keskustaa ympäröiville viljelymaille. Uutta asutusta syntyi myös teollisuusalueille, kuten keskustan koillispuolelle 7. kaupunginosaan.

Yleiskaavaan liittyi maisemallinen analyysi, jonka laati maisema-arkkitehti Leena Lisakkila. Porin kaupunkialueen katsottiin muodostavan neljä maisemallista pääaluetta, joista yksi oli Maaporin suistotasanne peltoaukeineen ja sitä reunustavine metsineen. Muut kolme aluetta sijoittuivat kauemmas keskustasta.

Viimeisimmät yleiskaavat

Vuonna 1974 perustetun yleiskaavatoimiston työnä tehtiin kaksi Porin yleiskaavaa, jotka kaupunginvaltuusto hyväksyi 1977 ja 1984. Yleiskaavoitus muotoutui jatkuvaksi suunnitteluksi ja osaksi kaupunkisuunnittelua, taloussuunnittelua ja detaljikaavoituksen valmistelua.

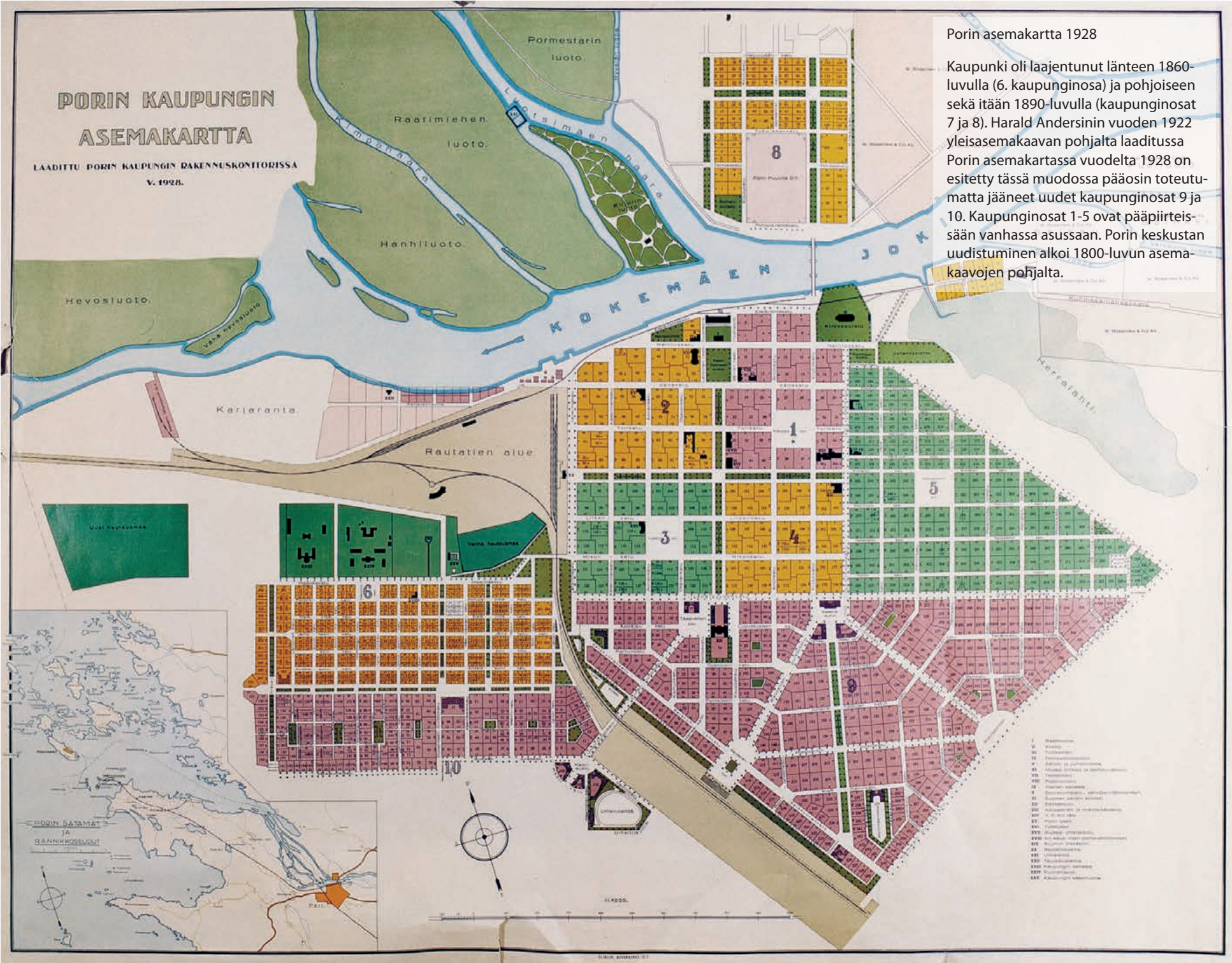
Viimeisintä (1984) koko kaupunkia koskevaa yleiskaavaa on tarkennettu osayleiskaavoilla siten, että Maa-Porin osayleiskaava valmistui vuonna 1993, Meri-Porin ja saariston osayleiskaava vuosina 1996/1999, ja pohjoisen ja lounaisen maaseutualueen osayleiskaava vuonna 2000. Seuraava yleiskaavan tarkistuskierron aloitettiin laatimalla Maa-Porin osayleiskaavan korvaava Kantakaupungin yleiskaava, joka hyväksyttiin vuonna 2007. Noormarkun liittyttyä Poriin vuonna 2010 laadittiin Noormarkun keskustan ja sen Porin puoleisen alueen Porin yleiskaava-alueeseen liittynyt Noormarkku-Toukarin osayleiskaava, joka hyväksyttiin vuonna 2015.

PORIN KAUPUNGIN ASEMAKARTTA

LAADITTU PORIN KAUPUNGIN RAKENNUSKONTTORISSA
V. 1928.

Porin asemakartta 1928

Kaupunki oli laajentunut länteen 1860-luvulla (6. kaupunginosa) ja pohjoiseen sekä itään 1890-luvulla (kaupunginosat 7 ja 8). Harald Andersinin vuoden 1922 yleisasebakaavan pohjalta laaditussa Porin asemakartassa vuodelta 1928 on esitetty tässä muodossa pääosin toteututtamatta jääneet uudet kaupunginosat 9 ja 10. Kaupunginosat 1-5 ovat pääpiirteisään vanhassa asussa. Porin keskustan uudistuminen alkoi 1800-luvun asema-kaavojen pohjalta.

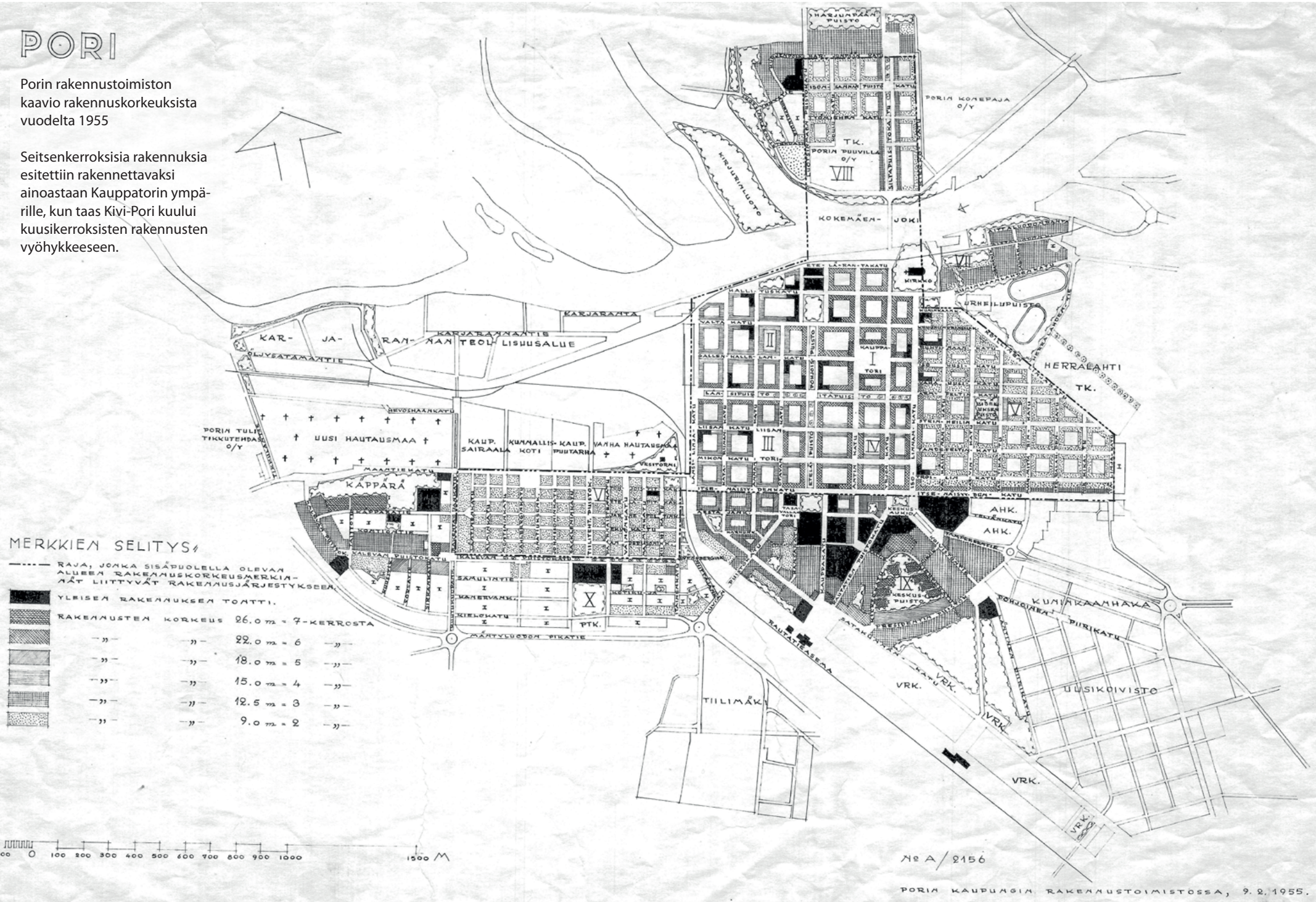

- 1. Väestökeskus
- 2. Keskusta
- 3. Keskusta
- 4. Keskusta
- 5. Keskusta
- 6. Keskusta
- 7. Keskusta
- 8. Keskusta
- 9. Keskusta
- 10. Keskusta
- 11. Keskusta
- 12. Keskusta
- 13. Keskusta
- 14. Keskusta
- 15. Keskusta
- 16. Keskusta
- 17. Keskusta
- 18. Keskusta
- 19. Keskusta
- 20. Keskusta
- 21. Keskusta
- 22. Keskusta
- 23. Keskusta
- 24. Keskusta
- 25. Keskusta
- 26. Keskusta
- 27. Keskusta
- 28. Keskusta
- 29. Keskusta
- 30. Keskusta
- 31. Keskusta
- 32. Keskusta
- 33. Keskusta
- 34. Keskusta
- 35. Keskusta
- 36. Keskusta
- 37. Keskusta
- 38. Keskusta
- 39. Keskusta
- 40. Keskusta
- 41. Keskusta
- 42. Keskusta
- 43. Keskusta
- 44. Keskusta
- 45. Keskusta
- 46. Keskusta
- 47. Keskusta
- 48. Keskusta
- 49. Keskusta
- 50. Keskusta
- 51. Keskusta
- 52. Keskusta
- 53. Keskusta
- 54. Keskusta
- 55. Keskusta
- 56. Keskusta
- 57. Keskusta
- 58. Keskusta
- 59. Keskusta
- 60. Keskusta
- 61. Keskusta
- 62. Keskusta
- 63. Keskusta
- 64. Keskusta
- 65. Keskusta
- 66. Keskusta
- 67. Keskusta
- 68. Keskusta
- 69. Keskusta
- 70. Keskusta
- 71. Keskusta
- 72. Keskusta
- 73. Keskusta
- 74. Keskusta
- 75. Keskusta
- 76. Keskusta
- 77. Keskusta
- 78. Keskusta
- 79. Keskusta
- 80. Keskusta
- 81. Keskusta
- 82. Keskusta
- 83. Keskusta
- 84. Keskusta
- 85. Keskusta
- 86. Keskusta
- 87. Keskusta
- 88. Keskusta
- 89. Keskusta
- 90. Keskusta
- 91. Keskusta
- 92. Keskusta
- 93. Keskusta
- 94. Keskusta
- 95. Keskusta
- 96. Keskusta
- 97. Keskusta
- 98. Keskusta
- 99. Keskusta
- 100. Keskusta

PORI

Porin rakennustoimiston
kaavio rakennuskorkeuksista
vuodelta 1955

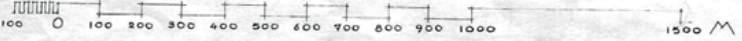
Seitsenkerroksisia rakennuksia
esitettiin rakennettavaksi
ainoastaan Kauppatorin ympä-
rille, kun taas Kivi-Pori kuului
kuusikerroksisten rakennusten
vyöhykkeeseen.

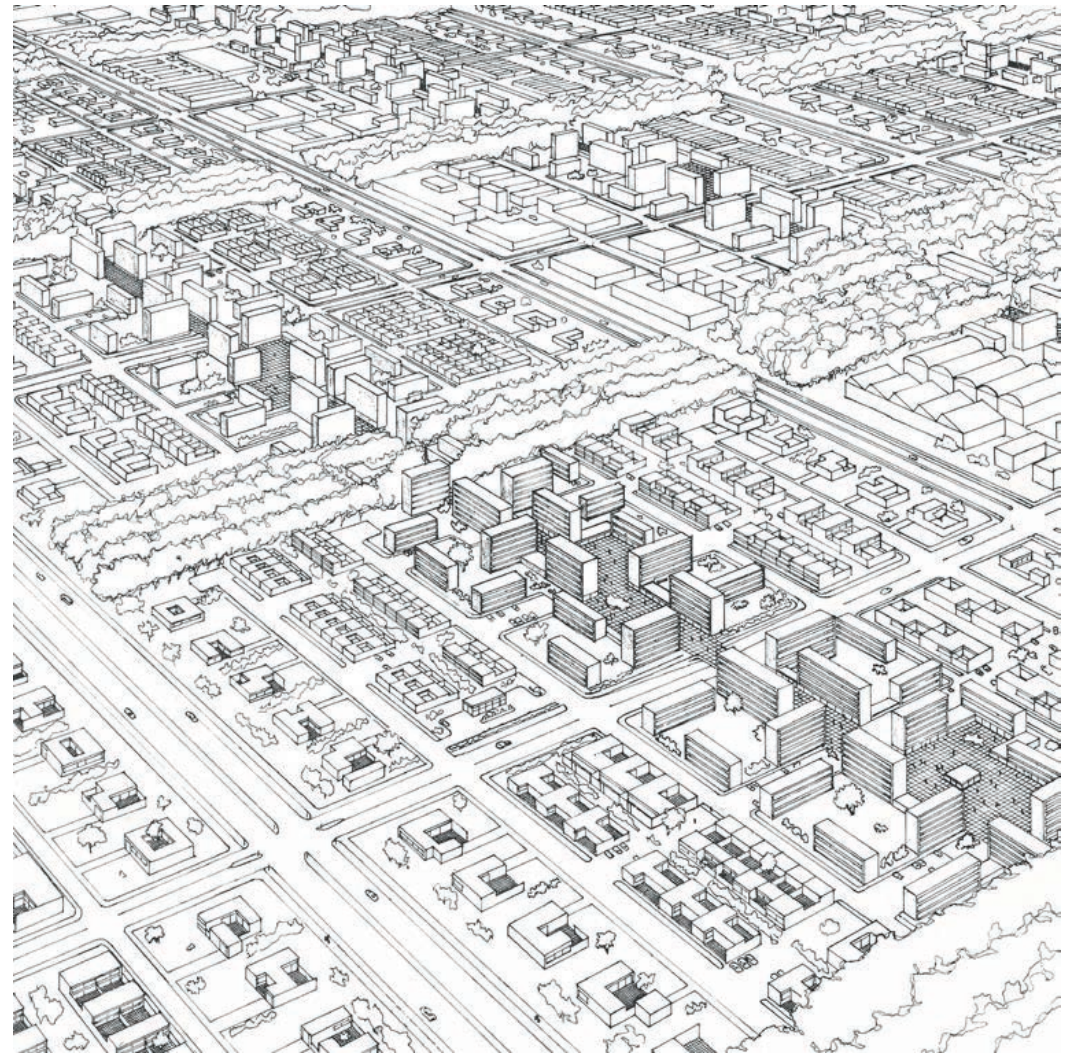
MERKKIEN SELITYS

----- RAVA, JONKA SISÄPUOLELLA OLVAN ALUEEN RAKENNUSKORKEUSMERKINTÄT LIITTYVÄT RAKENNUSJÄRJESTYKSEEN.

[Solid black box]	YLISEEN RAKENNUKSEEN TOOTTI.
[Diagonal hatching]	RAKENNUSTEN KORKEUS 26.0 m = 7-KERROSTA
[Cross-hatching]	--- 22.0 m = 6 ---
[Horizontal hatching]	--- 18.0 m = 5 ---
[Vertical hatching]	--- 15.0 m = 4 ---
[Dotted pattern]	--- 12.5 m = 3 ---
[Stippled pattern]	--- 9.0 m = 2 ---

№ A / 2156

Perspektiiviluonnos Maaporin periaatteellisesta kaupunkirakenteesta.
Aatos Issakainen, Porin yleiskaava 1969.

2.7. RAKENNUSKIELTO 1963 JA KESKUSTAN ASEMAKAAVOJEN UUSIMINEN 1980-LUVULLA

Kaupungin rakennuskanta oli vanhaa ja rakennustehokkuus alhainen erityisesti 5. kaupunginosassa Itätullissa. Kun tehokkaamman ja korkeamman rakentamisen paineet kasvoivat, koettiin vuoden 1852 asemakaavan toteuttaminen rakennusjärjestyksen määräysten kautta vanhentuneeksi toimintatavaksi. Vuonna 1963 tehtiin päätös viiden ensimmäisen kaupunginosan asemakaavan uudistamisesta.

Uudella asemakaavalla haluttiin edistää nykyaikaista rakennustapaa, liikenteen ja pysäköinnin edellytysten parantamista, yleisten rakennusten tonttien ja puistojen tarpeenmukaista varaamista sekä kaupunkikuvan eheyttämistä. Samana vuonna ruutukaavakeskustan viisi ensimmäistä kaupunginosaa sekä osa 9. kaupunginosasta asetettiin asemakaavan muutostyöstä johtuvaan rakennuskieltoon.

Ålander, Packalen & Sipinen Arkkitehtien laatima 5. kaupunginosan asemakaavaluonnos valmistui vuonna 1968. Kaava perustui kaupunginosan voimakkaaseen uudistamiseen. Isolinnankadusta esitettiin liikekeskustan pääkatua, jonka itäreuna oli vanhoine rakennuksineen «vielä täysin vapaa uudelle rakentamiselle». Isolinnankadun ja Vähälinnankadun väliset tontit tuli yhdistää, jotta korttelit saisivat julkisivun Isolinnankadulle ja huoltosivun Vähälinnankadulle. Kaavaluonnoksessa esitettiin Itäpuiston ja 5. osan Sibeliuspuidun yhdistämistä leveällä väylällä, jonka varrelle sijoitetaan julkisia rakennuksia. Liikekeskustan oli määrä olla uusilta osiltaan matala, kerrosluvultaan vain I-III.

5. kaupunginosan asuntotyyppiksi esitettiin nelikerroksista, maanpäällisellä kellarikerroksella varustettua kerrostaloa. Rakennusten julkisivumateriaaliksi esitettiin kaupunkikuvalisista syistä kiveä ja tekokiveä, ts. betonia ja tiiltä.

Sisäasiainministeriö päätti jättää osan kaavasta vahvistamatta vuonna 1977. Vahvistamatta jättämisen perusteluna käytettiin kaavan huomattavaa poikkeamista vallitsevasta rakennustavasta. Ministeriö katsoi, että muutokset eivät edistäisi hyvää ja yhtenäistä rakennustapaa.

Rakennuskieltoa jatkettiin kaupunginosissa 1, 2, 4. ja 5. lukuun ottamatta tontteja, joiden asemakaavaa oli muutettu vuoden 1963 jälkeen tai joilla rakennuskiellon jatkaminen ei ollut enää tarkoituksenmukaista. Rakennuskieltoa purettiin pääosin korttelikohtaisesti vuoden tai kahden välein 1980-luvun alkuvuosiin saakka. Tänä aikana rakennuskiellon piiriin kuuluville tonteille myönnettiin rakennuslupia ainoastaan poikkeuslupamenettelyn kautta. Näiden poikkeuslupien määrä oli huomattava, koska suuri osa keskikaupungin rakennuskannasta uudistui noin 20 vuotta kestäneen rakennuskiellon aikana.

Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välinen vyöhyke muutettiin osaksi keskustaa pankki- ja liikerakennuksineen 1970-luvulta lähtien. Vähälinnankatua levennettiin raskaan liikenteen siirtyessä Yrjönkadulta Vähälinnankadulle. Pääosa vyöhykkeen kortteleista oli tuolloin jaettu perinteisesti neljäksi tontiksi. Uuden asemakaavan ja tonttien yhdistämisen myötä esimerkiksi vuonna 1983 valmistuneesta Nuorisotalosta tuli korttelinsa ainoa rakennus.

Itätulli jaettiin pohjoiseen ja eteläiseen alueeseen, jotka saivat omat rakennustehokkuutensa. Käytännössä jako merkitsi pohjoisosan rakennuskannan asteittaista korvaamista kerrostaloilla. Myös kiinteistöverotuksen muutos joudutti vanhojen kiinteistöjen purkamista: tyhjää tonttia verotettiin vähemmän.

Keskustan rakennuskieltoalue supistui vähitellen. Kaupunginosien 1-5 uudet asemakaavat laadittiin vuonna 1983. 2. ja 3. kaupunginosan asemakaava vahvistettiin samana vuonna. 1. ja 4. kaupunginosan liikekorttelien asemakaava vahvistettiin vuonna 1986. Eteläisen 5. osan asemakaava vahvistettiin 1980, pohjoisosan 1983 ja Linnankatujen vaihtumisvyöhykkeen muutos osaksi ydinkeskustaa vuonna 1986. Tavoitteena oli yhtenäisen kaupunkikuvan luominen mahdollisimman laajoina kokonaisuuksina. Myös liikenteen ja pysäköinnin edellytyksiä haluttiin parantaa. Palvelut sijoitettiin pääosin Kauppatorin ja linja-autoaseman väliselle akselille ja asuminen lähinnä lounaiseen 3. kaupunginosaan.

Uusien asemakaavojen mukaan 1. kaupunginosassa sai rakentaa enintään kuusikerroksisia ja 4. kaupunginosassa enintään nelji- tai viisikerroksisia rakennuksia. 2. ja 3. kaupunginosan kaava-alueelle oli jo rakennettu jopa kymmenkerroksisia rakennuksia, mutta alueen rakennuskorkeus oli pääosin 3-6 tai 6-7. Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välisiin kortteleihin sai Isolinnankadun varrella rakentaa kadun pohjoispäässä enintään kuusikerroksisia ja eteläpäässä kolmikerroksisia rakennuksia. Kaavaselostuksessa jaoteltiin 1. kaupunginosan korttelit erityisesti Kauppatorin ympärillä rakennuskannaltaan pysyviksi, 4. kaupunginosan korttelit sekä pysyviksi että uusiutuviksi ja Linnankatujen väliset korttelit enimmäkseen uusiutuviksi. Muutos kohti korkeampaa kaupunkikuvaa oli edennyt jo rakennuskiellon aikana poikkeuslupien kautta.

1980-luvun asemakaavoja on tarkistettu vuosikymmenten kuluessa kortteli- tai tonttikohtaisesti. Muutoksissa on kuitenkin pääsääntöisesti säilytetty rakennusoikeuden määrä ja rakentamisen mittakaava.

3. PORIN RUUTUKAAVAKESKUSTAN ARVOT

3.1. INVENTOINTIALUEEN ARVOT JA KAAVALLINEN TILANNE

Rakennetulla kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan kaikkia rakennuksia ja rakennettuja alueita sekä alueisiin liittyvää yhdyskuntarakennetta, kuten puistoja ja puutarhoja. Siihen kuuluvat myös muinaisjännökset ja kulttuurimaisema. Kyse on yhteisestä elinympäristöstämme, jonka viihtyisyyden kannalta on keskeistä, että alueen ominaisuus ja historia säilyvät näkyvinä ja ymmärrettävinä.

Kulttuuriympäristöä ja rakennusperintöä luokitellaan Suomessa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittäviksi. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja rakennusperintö on koottu Museoviraston RKY-inventointiin. Se on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt puolestaan perustuvat Satakuntaliiton teettämään Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventointiin ja ne on osoitettu Satakunnan maakuntakaavassa, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 30.11.2011. Tietoja on päivitetty Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2, joka on saanut lainvoiman 1.7.2019. Tehdyt päivitykset eivät koske Porin ruutukaavakeskustaa. Paikallisesti merkittävä kulttuuriympäristö luokitellaan paikallisissa inventoinneissa, jollainen myös Porin ruutukaavakeskustan modernin rakennusperinnön inventointi on.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Tämä koskee myös yleis- ja asemakaavoitusta. Kyse on sekä perinteen säilyttämisestä että alueiden kehittämisestä niiden ominaisuusluonnetta ja erityispiirteitä vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. On tärkeää, ettei näillä alueilla tapahdu muutoksia tai ra-

kentamista, joka on olennaisesti ristiriidassa niiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa. Täydennysrakentaminen ja muut mahdolliset muutokset tulee sopeuttaa kulttuuriympäristön ominaisuuteeseen ja erityispiirteisiin. Yllä mainittuun RKY-inventointiin sisältyvät alueiden kuvaukset ovat tärkeitä kaavoituksen lähtökohtia. (*Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kulttuuriympäristö. Muistio: Museovirasto, ympäristöministeriö ja Suomen kuntaliitto 23.12.2009 YM3/533/200. www.rky.fi*).

Verrattuna moniin suomalaisiin kaupunkeihin Porin keskustassa on vähän valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävää modernia rakennusperintöä (ks. kartta sivulla 19). Nyt inventoidun alueen ainoa valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on Kivi-Pori, jonka aluerajaukseen sisältyy vain kolme modernia kohdetta: Porin lyseon laajennus vuodelta 1957 (kohde 31), Porin Teatterin laajennus vuodelta 1973 (kohde 84) sekä Rosenlewin entisen pääkonttorin uusi osa vuodelta 1960 (kohde 39).

Maakunnallisessa Satakunnan rakennusperintö 2005 inventoinnissa Kivi-Porin arvoalueen rajausta poikkeaa hieman RKY-alueen rajauksesta sisältäen myös vuonna 1973 valmistuneen Satakunnan Museon rakennuksen (kohde 83). Museorakennus voidaan sikäli katsoa maakunnallisesti merkittäväksi. Kivi-Porin ohella ruutukaavakeskustasta on Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa huomioitu vain kaksi maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, Porin ruutuasemakaavan puistoakselit, joka on myös osa ympäristöministeriön päätöksellä vuonna 2002 perustettua Porin kansallista kaupunkipuistoa, sekä 5. kaupunginosan eteläosa. 5. kaupunginosaa koskevassa kuvauksessa ei ole mainintoja alueen moderneista kohteista. Kaikki kolme aluetta on osoitettu Satakunnan maakuntakaavassa aluemerkinällä kh, johon liittyy kuntakaavoitusta ohjaava, alueen säilyttämiseen tähtäävä määräys. Lisäksi Satakunnan

maakuntakaavassa on osoitettu ruutukaavakeskustasta kohdemerkinnällä kolme modernia kohdetta: Porin tori, vuonna 1955 valmistunut Porin linja-autoasema (kohde 25) ja Porin Teatteri (kohde 84).

Porin ruutuasemakaavan puistoakseleihin ja Porin toriin rajautuvien modernien rakennusten kohdalla on tässä inventoinnissa otettu huomioon rakennusten kaupunkikuvallisesti merkittävä sijainti.

Porin kantakaupungin yleiskaavassa, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 10.12.2007, on sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maakunnallisesti merkittävät yksittäiset kohteet osoitettu suojelumerkinöin. Tuolloin valmisteilla olleiden RKY-inventoinnin ja Satakunnan maakuntakaavan kulttuuriympäristöjä koskevat tiedot olivat yleiskaavaa valmisteltaessa jo käytävissä. Kivi-Pori, Porin ruutuasemakaavan puistoakselit sekä 5. kaupunginosa on osoitettu merkinnällä *S-1 Alue, jonka rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot tulee säilyttää kaupunkikuvassa*. Tässä inventoinnissa mukana olevista kohteista *Suojeltaviksi kohteiksi, joita ei saa purkaa* on osoitettu Porin Teatteri, Rosenlewin talo, Porin lyseo (kohde 31), Hallitalo (uudempi osa, kohde 1), Heikinlinna (kohde 16), Porin linja-autoasema ja Päiväkoti Viikari (kohde 153). Yleiskaava ohjaa asemakaavojen muuttamista.

Asemakaavoissa Porin keskustan moderneista rakennuksista on suojeltu toistaiseksi vain Kehityksen talo (kohde 9), entisen Porin Säästöpankin pääkonttori (kohde 4) ja Hallitalo. Kolme kohteista, Porin Lyseon laajennus, Porin teatterin laajennus ja Rosenlewin pääkonttorin laajennus liittyvät vanhempaan asemakaavassa suojeltuun rakennukseen. Voidaankin todeta, että Porin keskustan pääosin 1980-luvulla laaditut asemakaavat ovat rakennussuojelun näkökulmasta suurelta osin vanhentuneita.

3.2. MODERNIN RAKENNUSPERINNÖN INVENTOINTI JA ARVOTTAMINEN

Paikallisesti merkittäviksi kulttuuriympäristöiksi voidaan tämän inventoinnin pohjalta määritellä Kävelykatu sekä Ete- lä- ja Pohjoispuiston pääosin 1960-luvun asuin- ja liikeraken- nusten muodostama kokonaisuus. Paikallisesti merkittävät rakennukset esitellään tämän raportin kohdekuvauksissa rakennusajankohdan mukaisessa järjestyksessä.

Seuraavien aukeamien teemakartoissa on esitetty inventoin- tialueen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristökohteet sekä yleis- ja asemakaavoissa jo suojellut kohteet ja alueet.

Toisen maailmansodan jälkeen valmistunut moderni raken- nusperintö on keskeinen osa maamme kansallisvarallisuutta ja kaupunkien identiteettiä. Rakennusten arvoja tunnetaan kuitenkin huonosti. Muutosten ohjaamiseen tarvitaan tietoa rakennusten ominaisluonteesta, arvoista ja erityispiirteistä. Modernin rakennuskannan inventointeja on viime vuosina toteutettu muun muassa yleiskaavaprosessin tai keskustan asemakaavojen muutosten yhteydessä Suomen suurim- missa kaupungeissa, kuten Helsingissä, Vantaalla, Oulussa, Lahdessa ja Jyväskylässä. Jyväskylässä työ tehtiin osana Keski-Suomen modernin rakennusperinnön inventointi- hanketta. Prosessia on vauhdittanut osaltaan rakennusten tuleminen peruskorjausikään. Rakennuksiin on kohdistunut enenevässä määrin rakenteisiin, talotekniikkaan ja käyttötar- koituksiin liittyviä muutospaineita. Paljon on myös purettu.

Satakunnassa modernia rakennusperintöä on inventoitu vain Porissa. Jo vuonna 2005 Satakunnan Museon toimesta toteutettiin keskustan uuden arkkitehtuurin inventointi (suppea valikoima 1940–1960-luvun kerrostaloja) ja vuonna

Yrjönkatua vuonna 1933.

2007 1950- ja 1960-luvun koulujen inventointi. Myös vuonna 2015 Riihikedon koulukorttelien inventoinnin yhteydessä inventointiin muutamia moderneja kohteita. Ensimmäinen kattavampi alueinventointi toteutettiin vuonna 2016 Riihikedon eli 9. kaupunginosan Aravakortteleissa Satakunnan Museon ja Porin kaupunkisuunnitelun yhteishankkeena. Lisäksi Satakunnan Museon tuoreemmissa inventoinneissa niin Porissa kuin muuallakin Satakunnassa on huomioitu

myös 2. maailmansodan jälkeisen ajan rakennusperintöä. Aiempia inventointeja on päivitetty tämän hankkeen yhtey- dessä Porin ruutukaavakeskustan osalta.

Modernin rakennusperinnön arvottaminen on haastavaa paitsi rakennuskannan nuoren iän, myös rakennusten arkisen ja anonyymien luonteen vuoksi. Inventointityö kokonaisuudessaan edellyttää uutta, historiallisen raken- nusperinnön tutkimuksesta poikkeavaa lähestymistapaa, jossa painotus siirtyy kansatieteellisestä hirsirakentamisen perinnöstä kaupunkitutkimukseen sekä teknisten ratkaisui- den ja kansainvälisten aatteiden tunnistamiseen. Modernin rakennusperinnön inventoinnissa olennaisissa asemassa ovat asemakaavoitus ja rakentamisen ohjaus sekä materiaa- lien ja rakennusteollisuuden kehitys.

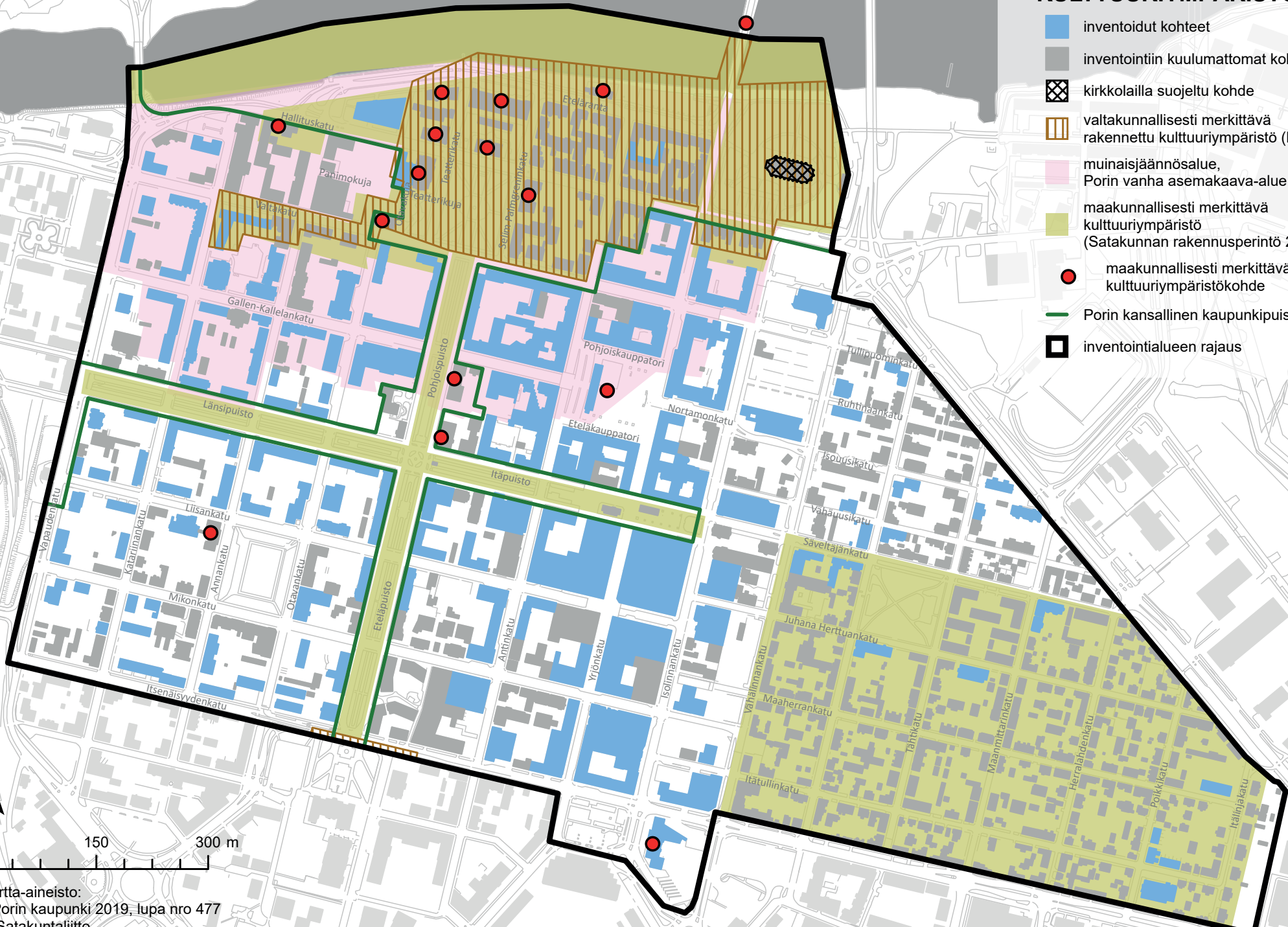
Vuonna 2014 toteutetun Helsinki City -inventoinnin koh- teet koostuivat Helsingin liikekeskustaan vuoden 1939 jälkeen valmistuneista, ”ympäristörököksiksiin” nimitetyistä rakennuksista. Rakennustaiteellisten tai tunnettuun suunnittelijaan liittyvien arvojen lisäksi arvioinnissa painotettiin rakennustekniikan ja -materiaalien lisäksi aineettomia arvoja; rakentamisen taustalla vaikuttaneita ilmiöitä ja rakennuksen liittymistä laajempiin historiallisiin tapahtumaketjuihin. Oulun ruutukaavakeskustan modernin rakennuskannan inventoinnissa (2016) arvottamisessa painotettiin myös kaupungin paikallisen identiteetin merkitystä. Sekä Oulun että esimerkiksi Keski-Suomen modernin rakennusperin- nön inventoinnissa huomio kiinnitettiin ennen kaikkea aluekokonaisuuksiin. Modernin rakennusperinnön kannalta paikallisesti arvokkaita pienalueita tunnistettiin Oulussa kaikkiaan 22 ja yksittäisiä paikallisesti arvokkaita rakennuksia 94. Rakennuksista kuusi kuului jo aiemmin vuonna 1993 maakunnallisesti merkittäväksi määriteltyihin rakennuksiin ja neljä valtakunnallisesti merkittäviin rakennuksiin (RKY 2009). Jyväskylän inventointiin, joka kattoi myös keskustan ulkopuoliset alueet, sisältyi 158 aluetta ja 778 rakennusta.

Yrjönkatua vuonna 2019.
Kuva Jorma Lindqvist,
Satakunnan Museo.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT

- inventoidut kohteet
- inventointiin kuulumattomat kohteet
- kirkkollailla suojeltu kohde
- valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009)
- muinaisjäännösalue, Porin vanha asemakaava-alue
- maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (Satakunnan rakennusperintö 2005)
- maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristökohde
- Porin kansallinen kaupunkipiisto
- inventointialueen rajaus

0 150 300 m

YLEIS- JA ASEMAKAAVOISSA SUOJELLUT KOHTEET JA ALUEET

 inventoidut kohteet

 inventointiin kuulumattomat kohteet

Asemakaavakohteet

 asemakaavossa suojellut kohteet

Yleiskaavakohteet

 yleiskaavassa suojellut alueet

 yleiskaavassa suojellut rakennukset

 inventointialueen rajaus

0 150 300 m

Pohjakartta ja rakennukset:
©Porin kaupunki 2019, lupa nro 477

3.3. ARVOTTAMISPERUSTEET

Porin ruutukaavakeskustan inventointialueen rakennukset on arvotettu yleis- ja asemakaavoitusta varten tämän rakennusinventoinnin pohjalta inventointihankkeen ohjausryhmän kesken. Arvottamisessa on sovellettu Lakia rakennusperinnön suojelemiseksi (498/2010), jonka mukaan rakennus voi olla arvokas rakennushistorian, rakennustaitteen ja -tekniikan, erityisten ympäristöarvojen, rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. Arvojen perusteiksi laissa on määritelty kriteerit, joita ovat kohteen harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus ja kerroksisuus. Kullakin alueella on kuitenkin erityispiirteensä, eikä arvottamisohjeita ole mahdollista soveltaa sellaisenaan. Arvojen määrittely tapahtuu aina paikallisesta näkökulmasta käsin, ja sen tulee perustua alueen ominaispiirteiden mahdollisimman hyvään ymmärtämiseen.

Porin ruutukaavakeskustan inventointialueen rakennusten arvioinnissa on huomioitu seuraavat arvot:

- historiallinen arvo
- rakennushistoriallinen arvo
- rakennustaiteellinen arvo
- kaupunkikuvallinen arvo
- säilyneisyysarvo

Arvot perustuvat seuraaviin kriteereihin:

HISTORIALLISESTI ARVOKAS:

Kohde havainnollistaa siihen liittyviä yhteiskunnallisia tai paikallis-, käyttö-, kaava-, ja/tai elinkeinohistoriallisia arvoja.

RAKENNUSHISTORIALLISESTI ARVOKAS:

Rakennus on oman aikansa rakennustavan innovatiivinen ja/tai tyypillinen edustaja.

RAKENNUSTAITEELLISESTI ARVOKAS:

Kohde on edustava ja laadukas esimerkki aikakautensa arkkitehtuurista tai tunnetun suunnittelijan tuotannosta.

KAUPUNKIKUVALLISESTI ARVOKAS:

Kohteen sijainti on kaupunkikuvallisesti merkittävä ja se sopii mittakaavallisesti hyvin ympäristöönsä.

SÄILYNEISYYDELTÄÄN ARVOKAS:

Kohde on säilynyt ulkoasultaan ja kokonaishahmoltaan ja/tai sisätiloiltaan hyvin alkuperäisenä. Vähäiset muutokset on toteutettu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Myös käyttötarkoitus saattaa olla säilynyt.

3.4. TOIMENPIDESUOSITUKSET KAAVOITUKSELLE JA RAKENNUSVALVONNALLE

Inventointialueen rakennuskannasta erottui neljä erilaista ryhmää, jotka jaettiin arvoluokkiin: A, B ja C edellä esitettyjen viiden arvon toteutumisen perusteella. Tulevia muutoksia ohjaamaan laadittiin arvojen toteutumista määrittelevät arviointilausekkeet sekä toimenpidesuosituksset. Arvoluokassa C on kahdenlaisia kohteita, joille laadittiin oma arvolauseke ja toimenpide-ehdotus.

Arvoluokkiin A ja B arvetut kohteet tulee suojella tulevissa kaavoissa eri asteisin merkinnöin ja rakennusvalvonnan tulee lupakäsittelyjen yhteydessä kuulla museoviranomaista. Arvoluokan C kohdalla tulee huomioida kohteiden kaupunkikuvallinen merkitys. Alkuperäisinä säilyneet sisätilat voivat nostaa kohteen arvoluokitusta.

Arvoluokat, arviointilausekkeet ja toimenpidesuosituksset:

ARVOLUOKKA A:

Oman aikansa arkkitehtuurin laadukas ja tunnistettava edustaja, jonka ominaispiirteet ovat säilyneet ja muutokset on toteutettu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja.

ARVOLUOKKA B:

Oman aikansa arkkitehtuurin tunnistettava edustaja, jonka kokonaisuus ja/tai julkisivut ovat pääosin säilyneet. Kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Korjaus- ja muutostoimenpiteissä tulee huomioida rakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri (yksityiskohdat, materiaalit ja mittakaava).

ARVOLUOKKA C:

Oman aikansa arkkitehtuurin tavanomainen edustaja ja/tai kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Korjaus- ja muutostoimenpiteissä tulee huomioida rakennuksen kaupunkikuvallinen merkitys (sijainti, mittakaava).

ARVOLUOKKA C, vaihtoehtoinen arviointilauseke:

Rakennuksen alkuperäinen ilme ei ole säilynyt. Kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Korjaus- ja muutostoimenpiteissä tulee huomioida rakennuksen kaupunkikuvallinen merkitys (sijainti, mittakaava).

4. MODERNIT KOHTEET

4.1. KOHTEIDEN KÄSITTELY

Seuraavissa vuosikymmenittäin etenevissä alaluvuissa esitellään luokkiin A ja B arvotetut Porin ruutukaavakeskustan modernit rakennukset kronologisessa järjestyksessä. Arvoluokkaan C arvotettuja rakennuksia on käsitelty raportissa vain aluekokonaisuuksien (s. 72-86) yhteydessä. Kutakin alalukua edeltää lyhyt ingressi, joka sisältää katsauksen kullekin aikakaudelle tyypilliseen arkkitehtuuriin, Porin ruutukaavakeskustaan valmistuneiden rakennusten yleispiirteisiin ja keskeisimpiin kaupungissa toimineisiin suunnittelijoihin.

Jokaisesta inventoidusta rakennuksesta on laadittu kohdekortti, jolle on koottu perustietojen lisäksi lyhyt kohdekuvaus sekä rakennukselle määritellyt arvot ja arvoluokitus. Arvottamisperusteet ja arvoluokkiin liittyvät arviointilausekkeet on esitelty alaluvussa 3.3. Perustiedoissa on mainittu rakennuksen nimi, katuosoite, valmistumisvuosi, suunnittelija, suojelutilanne ja Satakunnan Museon inventointisovellus Pakissa kohteelle annettu kohdenumero. Yksityiskohtaisemmat inventointitiedot on tallennettu Satakunnan Museon Pakki-inventointisovellukseen, jossa ne ovat viranomaiskäytössä.

A-kohteita 47, B-kohteita 40 ja C-kohteita 75. Kohde-esittelyjä edeltävät aakkosellinen kohdelistaus (s. 25), aikajärjestyksessä etenevä kohdehakemisto (s. 26) sekä kohteiden arvottamista, käyttötarkoitusta ja ajoitusta havainnollistavat teemakartat (s. 27-29).

Porin keskustaa keväällä 2019 Itsenäisyydenkadun ja Isolinnankadun risteyksestä. Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo.

Itsenäisyydenkadun ja Isolinnankadun risteys vuonna 1984.

HANKKEESSA INVENTOIDUT KOHTEET VALMISTUMISVUOSINEEN (AAKKOSJÄRJESTYS):

Annankatu 5-7 (1957, 1991, 1995)
Annankatu 12 (1961)
Annankatu 15 (1939)
Annankatu 17 (1990)
Annankatu 18 (1990)
Annankatu 20 (1969)

Antinkatu 10 c (1956)
Antinkatu 11 (1987)
Antinkatu 13 (1960)
Antinkatu 14 (1954)
Antinkatu 15 a (1939)
Antinkatu 15 b (1935)
Antinkatu 17 (1971)
Antinkatu 18 (1962)
Antinkatu 21 a (1979)
Antinkatu 21 b (1970)
Antinkatu 23 a (1964)
Antinkatu 23 b (1964)
Antinkatu 24 (1991)
Antinkatu 25 (1983)

Eteläkauppatori 2 (1961)
Eteläkauppatori 4 (1936, 1987)

Eteläpuisto 10 (1978)
Eteläpuisto 11 (1961)
Eteläpuisto 12 a (1971)
Eteläpuisto 12 b (1958)
Eteläpuisto 13 (1962)
Eteläpuisto 14 b (1967)
Eteläpuisto 15 a (1934)
Eteläpuisto 17 (1968)
Eteläpuisto 19 (1938, 1963)
Eteläranta 4 (1960)

Gallen-Kallelankatu 5 (1956)
Gallen-Kallelankatu 7 (1939)
Gallen-Kallelankatu 8 (1983)
Gallen-Kallelankatu 9 (1952)
Gallen-Kallelankatu 13 (1979)
Gallen-Kallelankatu 18 (1985)
Gallen-Kallelankatu 20 a (1967, 1969)
Gallen-Kallelankatu 23 (1967)
Gallen-Kallelankatu 24 (1968)
Gallen-Kallelankatu 26 (1972)

Hallituskatu 6 (1963)
Hallituskatu 11 (1973)
Hallituskatu 14 (1974)
Hallituskatu 24 (1981)

Isolinnankatu 7 (1961)
Isolinnankatu 12 (1983)
Isolinnankatu 18 (1988)
Isolinnankatu 22 (1972)
Isolinnankatu 24 (1985)
Isolinnankatu 28 (1979)

Isouusikatu 1 (1988)
Isouusikatu 2 (1988)

Itsenäisyydenkatu 9 (1979)
Itsenäisyydenkatu 33 (1989)
Itsenäisyydenkatu 35 (1959)
Itsenäisyydenkatu 37 (1974)
Itsenäisyydenkatu 44 (1955)
Itsenäisyydenkatu 55 (1958)
Itsenäisyydenkatu 57 (1954)
Itsenäisyydenkatu 59 (1966)

Itälinjakatu 3 (1971)

Itäpuisto 1 (1955)
Itäpuisto 5 (1955)
Itäpuisto 7 (1979)
Itäpuisto 10 (1936)
Itäpuisto 11 (1970)

Itätullinkatu 27 (1962)

Juhana Herttuan katu 16 a (1986)
Juhana Herttuan katu 20 (1978)

Katariinankatu 3 (1972)
Katariinankatu 9a (1982)
Katariinankatu 10 (1989)
Katariinankatu 13 (1984)
Katariinankatu 14 (1937, 1949–1951)
Katariinankatu 17 (1983)
Katariinankatu 21 a (1939)
Katariinankatu 22 (1970)

Liisankatu 2-4 (1973)
Liisankatu 8 (1962)
Liisankatu 11 (1989)
Liisankatu 14 (1963)
Liisankatu 19 (1963)
Liisankatu 21 (1983)
Liisankatu 24 (1975)
Liisankatu 25 (1970)
Liisankatu 26 (1985)
Liisankatu 29 (1989-90)

Länsipuisto 16 (1939)
Länsipuisto 18 (1972)
Länsipuisto 19 (1985–1986)
Länsipuisto 20 (1963)
Länsipuisto 21 (1984)
Länsipuisto 22 (1964)
Länsipuisto 23 (1981)
Länsipuisto 24 (1974)
Länsipuisto 25 (1987–1990)
Länsipuisto 28 (1984)
Länsipuisto 30 (1982)

Mikonkatu 6 (1953–1954)
Mikonkatu 18 (1976)
Mikonkatu 25 (1932–1935)
Mikonkatu 26 (1939–1951)
Mikonkatu 28 b (1951)
Mikonkatu 30 (1967)
Nortamonkatu 3 (1963)

Otavankatu 2 (1972)
Otavankatu 3 (1972)
Otavankatu 5 (1979–1980)
Otavankatu 6 (1976)
Otavankatu 12 (1981)
Otavankatu 15 (1967)
Otavankatu 16 (1963)
Otavankatu 20 (1970)

Pohjoiskauppatori 1 (1954)
Pohjoiskauppatori 3 (1956)

Pohjoispuisto 1 (1985)
Pohjoispuisto 2 (1963)
Pohjoispuisto 3 (1960)
Pohjoispuisto 4 (1962)

Poikkikatu 10 (1981)

Ruhtinaankatu 8 (1973)

Säveltäjänkatu 6 (1988)
Säveltäjänkatu 12 (1989)
Säveltäjänkatu 14 (1989)

Tullipuominkatu 4 (1984)
Tullipuominkatu 5 (1981)

Tähtikatu 4 (1974)

Valtakatu 1 (1965)
Valtakatu 2 (1959)

Valtakatu 3 (1960)
Valtakatu 4 (1967)
Valtakatu 6 (1987)
Valtakatu 7 (1974)
Valtakatu 10 (1940, 1961)
Valtakatu 12 (1936, 1965)
Valtakatu 25 (1990)
Valtakatu 30 (1973)

Vapaudenkatu 6 (1988)

Varvinkatu 10 (1984)
Varvinkatu 15 (1942)

Vähälinnankatu 8 (1983)

Vähäuusikatu 11 b (1984)
Vähäuusikatu 12 (1987)

Yrjönkatu 2b (1985)
Yrjönkatu 7 (1940, 1961)
Yrjönkatu 10 (1954–1955)
Yrjönkatu 12 (1938)
Yrjönkatu 13 (1961)
Yrjönkatu 14-16 (1973, 1991)
Yrjönkatu 15 (1972)
Yrjönkatu 19 a (1961)
Yrjönkatu 19 b (1983)
Yrjönkatu 20 (1978)
Yrjönkatu 22 (1989)
Yrjönkatu 23 (1988)

1930- ja 1940-luku, A- ja B –kohteet

1. Yrjönkatu 12
2. Eteläpuisto 15 a
3. Mikonkatu 25
4. Antinkatu 15 b
5. Eteläkauppatori 4
6. Itäpuisto 10
7. Eteläpuisto 19
8. Annankatu 15
9. Antinkatu 15 a
10. Katariinankatu 21 a
11. Länsipuisto 16
12. Mikonkatu 26
13. Gallen-Kallelankatu 7
14. Valtakatu 10
15. Yrjönkatu 7
16. Varvinkatu 15
17. Katariinankatu 14

1950-luku, A- ja B –kohteet

18. Mikonkatu 28 b
19. Gallen-Kallelankatu 9
20. Mikonkatu 6
21. Antinkatu 14
22. Itsenäisyydenkatu 57
23. Pohjoiskauppatori 1
24. Yrjönkatu 10
25. Itsenäisyydenkatu 44
26. Itäpuisto 5
27. Itäpuisto 1
28. Gallen-Kallelankatu 5
29. Pohjoiskauppatori 3
30. Antinkatu 10 c
31. Annankatu 5-7 (laajennus)
32. Itsenäisyydenkatu 55
33. Eteläpuisto 12 b
34. Itsenäisyydenkatu 35
35. Valtakatu 2

1960-luku, A- ja B –kohteet

36. Antinkatu 13
37. Pohjoispuisto 3
38. Valtakatu 3
39. Antinkatu 2

40. Annankatu 12 a
41. Isolinnankatu 7
42. Yrjönkatu 19 a
43. Eteläpuisto 11
44. Yrjönkatu 7 (uusi osa)
45. Valtakatu 10 (uusi osa)
46. Eteläkauppatori 2
47. Itätullinkatu 27
48. Pohjoispuisto 4
49. Liisankatu 8
50. Antinkatu 18
51. Eteläpuisto 13
52. Hallituskatu 6
53. Eteläpuisto 19 (uusi osa)
54. Liisankatu 19
55. Otavankatu 16
56. Pohjoispuisto 2
57. Nortamonkatu 3
58. Antinkatu 23 a
59. Valtakatu 1
60. Valtakatu 12
61. Eteläpuisto 14 b
62. Mikonkatu 30
63. Otavankatu 15
64. Valtakatu 4
65. Eteläpuisto 17
66. Annankatu 20

(1960-luku, C-kohteet)

67. Yrjönkatu 13
68. Liisankatu 14
69. Länsipuisto 20
70. Länsipuisto 22
71. Antinkatu 23b
72. Gallen-Kallelankatu 20a
73. Itsenäisyydenkatu 59
74. Gallen-Kallelankatu 23
75. Gallen-Kallelankatu 24

1970-luku, A- ja B –kohteet

76. Itäpuisto 11
77. Antinkatu 21 b
78. Eteläpuisto 12 a
79. Yrjönkatu 15
80. Antinkatu 17

81. Isolinnankatu 22
82. Otavankatu 3
83. Hallituskatu 11
84. Hallituskatu 14
85. Itsenäisyydenkatu 37
86. Länsipuisto 24
87. Otavankatu 6
88. Eteläpuisto 10
89. Itsenäisyydenkatu 9

(1970-luku, C-kohteet)

90. Katariinankatu 22
91. Otavankatu 20
92. Liisankatu 25
93. Itälinjakatu 3
94. Länsipuisto 18
95. Katariinankatu 3
96. Gallen-Kallelankatu 26
97. Otavankatu 2
98. Liisankatu 2-4
99. Yrjönkatu 14-16
100. Valtakatu 30
101. Ruhtinaankatu 8
102. Valtakatu 7
103. Tähtikatu 4
104. Liisankatu 24
105. Mikonkatu 18
106. Juhana Herttuan katu 20
107. Yrjönkatu 20
108. Antinkatu 21 a
109. Gallen-Kallelankatu 13
110. Isolinnankatu 28
111. Otavankatu 5
112. Itäpuisto 7

1980-luku, A- ja B –kohteet

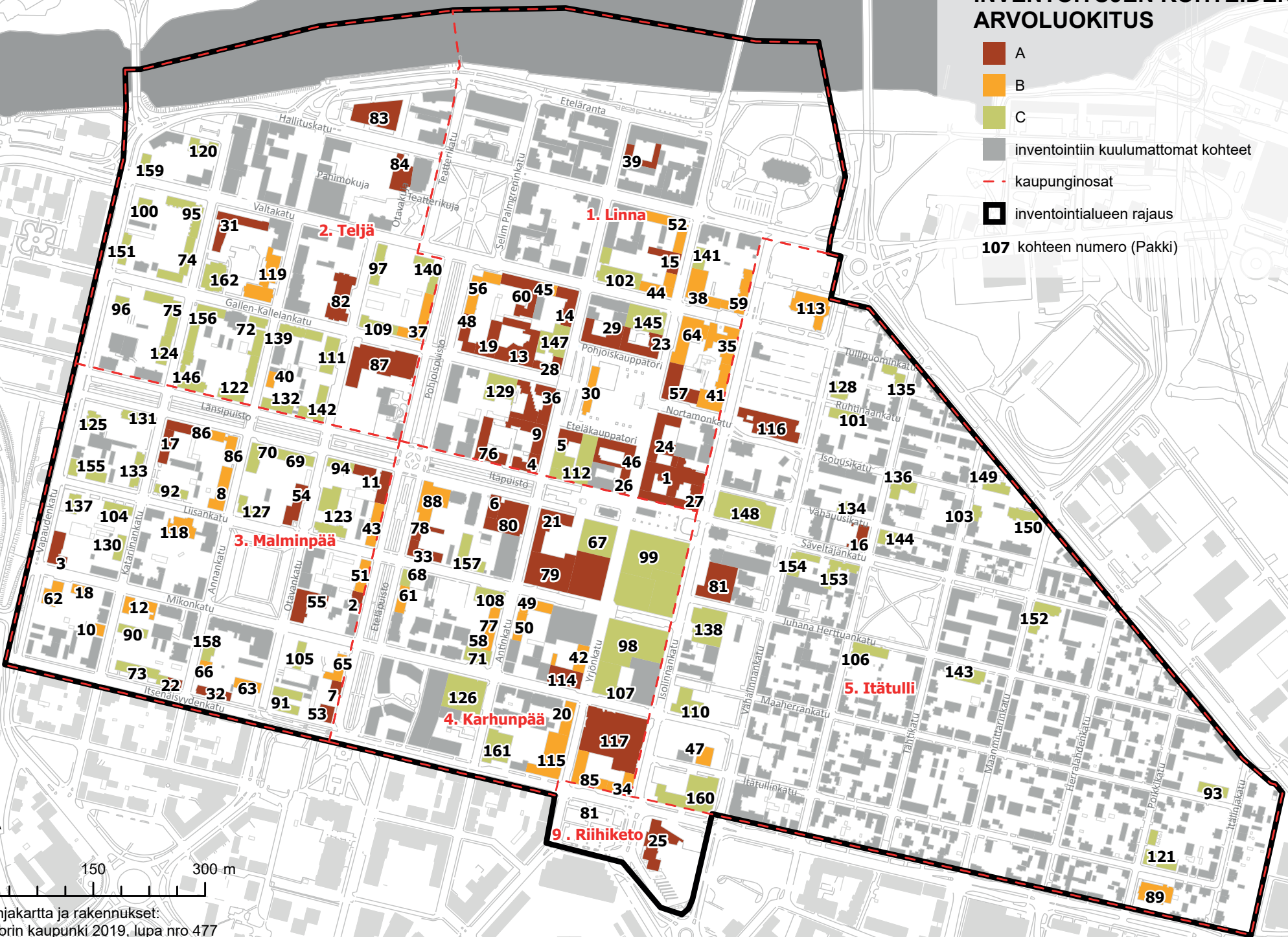
113. Tullipuominkatu 5
114. Yrjönkatu 19 b
115. Yrjönkatu 23
116. Isolinnankatu 12
117. Yrjönkatu 22
118. Annankatu 17
119. Annankatu 5-7 (Lyseon yläasteen laajennus ja Kallelan koulu)

(1980-luku, C-kohteet)

120. Hallituskatu 24
121. Poikkikatu 10
122. Länsipuisto 23
123. Otavankatu 12
124. Katariinankatu 9 a
125. Länsipuisto 30
126. Antinkatu 25
127. Liisankatu 21
128. Vähälinnankatu 8
129. Gallen-Kallelankatu 8
130. Katariinankatu 17
131. Länsipuisto 28
132. Länsipuisto 21
133. Katariinankatu 13
134. Vähäuusikatu 11 b
135. Tullipuominkatu 4
136. Varvinkatu 10
137. Liisankatu 26
138. Isolinnankatu 24
139. Gallen-Kallelankatu 18
140. Pohjoispuisto 1
141. Yrjönkatu 2 b
142. Länsipuisto 19
143. Juhana Herttuankatu 16a
144. Vähäuusikatu 12
145. Valtakatu 6
146. Länsipuisto 25
147. Antinkatu 11
148. Isolinnankatu 18
149. Isouusikatu 1
150. Isouusikatu 2
151. Vapaudenkatu 6
152. Säveltäjänkatu 6
153. Säveltäjänkatu 12
154. Säveltäjänkatu 14
155. Liisankatu 29
156. Katariinankatu 10
157. Liisankatu 11
158. Annankatu 18
159. Valtakatu 25
160. Itsenäisyydenkatu 33
161. Antinkatu 24
162. Annankatu 5-7 (Lyseosali)

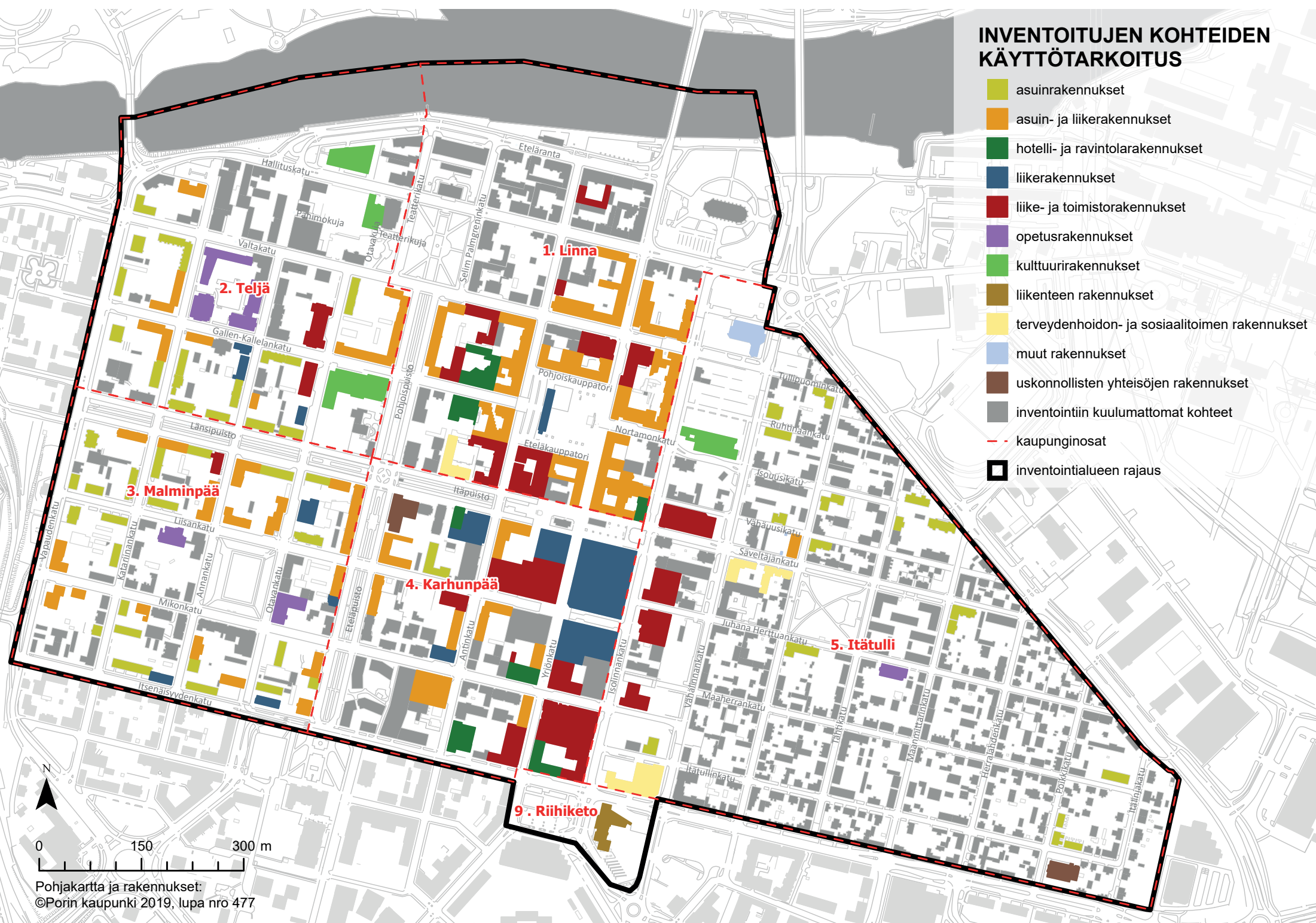
INVENTOITUJEN KOHTEIDEN ARVULUOKITUS

- A
- B
- C
- inventointiin kuulumattomat kohteet
- kaupunginosat
- inventointialueen rajaus
- 107** kohteen numero (Pakki)

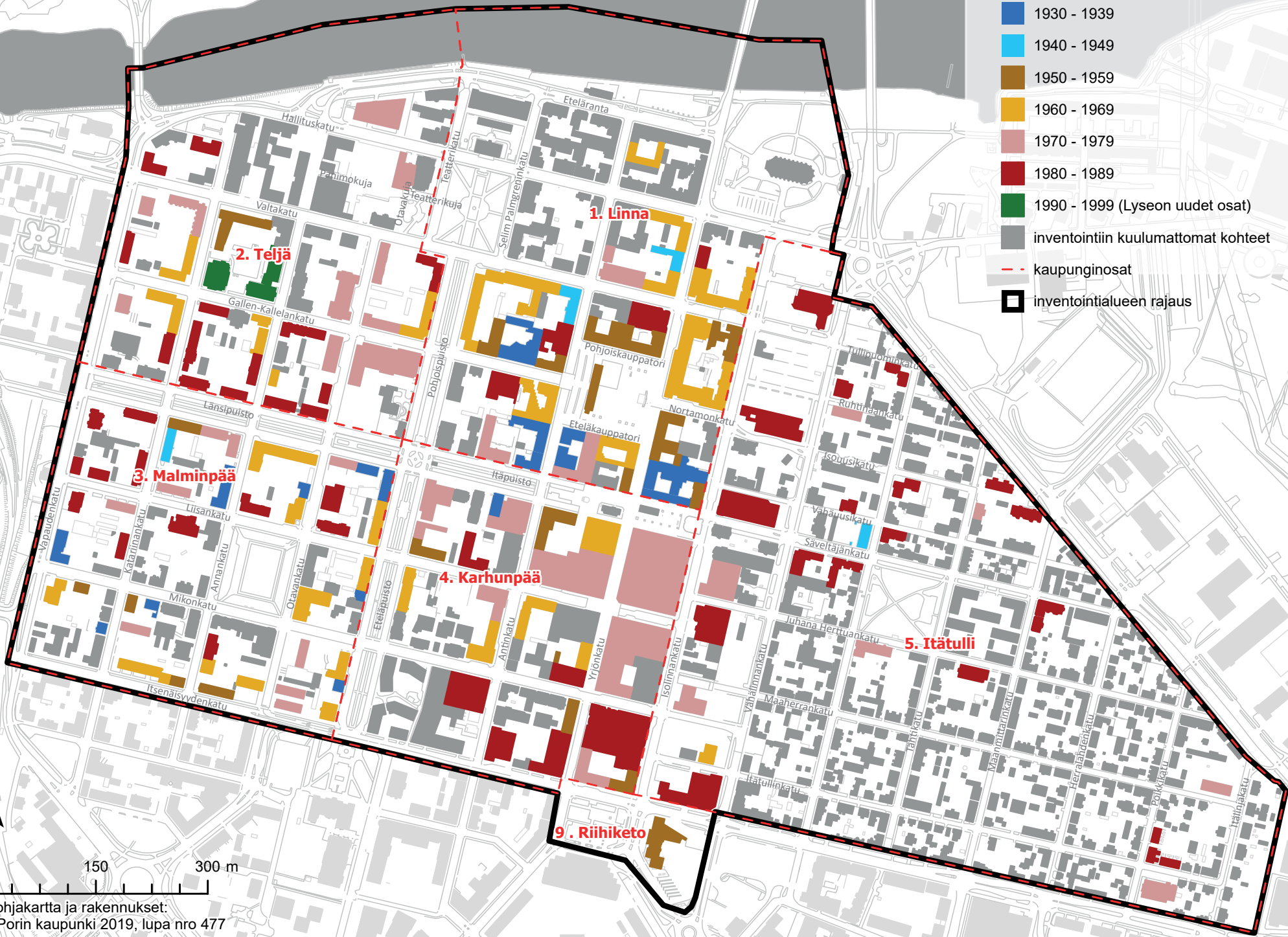
INVENTOITUJEN KOHTEIDEN KÄYTTÖTARKOITUS

- asuinrakennukset
- asuin- ja liikerakennukset
- hotelli- ja ravintolarakennukset
- liikerakennukset
- liike- ja toimistorakennukset
- opetusrakennukset
- kulttuurirakennukset
- liikenteen rakennukset
- terveydenhoidon- ja sosiaalitoimen rakennukset
- muut rakennukset
- uskonnollisten yhteisöjen rakennukset
- inventointiin kuulumattomat kohteet
- kaupunginosat
- inventointialueen rajaus

RAKENNUSAJANKOHTA

- 1930 - 1939
- 1940 - 1949
- 1950 - 1959
- 1960 - 1969
- 1970 - 1979
- 1980 - 1989
- 1990 - 1999 (Lyseon uudet osat)
- inventointiin kuulumattomat kohteet
- kaupunginosat
- inventointialueen rajaus

0 150 300 m

4.1.1. 1930- ja 1940-luku

Arkkitehtuuri ja suunnittelijat

Porin ruutukaavakeskustaan 1930- ja 1940-luvulla valmistuneet rakennukset edustavat arkkitehtuuriltaan lähinnä funktionalismia. Tyyliuunnan taustalla vaikuttivat teknisen kehityksen tuomat yhteiskunnalliset muutokset sekä abstrakti kuvataide. Funktionalismin keulakuviksi nousivat 1920-luvulla sveitsiläinen arkkitehti Le Corbusier sekä saksalaisen arkkitehti Walter Gropiuksen vuonna 1919 perustama Bauhaus-koulu. Le Corbusier määritteli vuonna 1927 funktionalismin yleispätevät säännöt, joihin liittyivät teräsbetonin mahdollistamat arkkitehtoniset ratkaisut, kuten betonipilarirunko, tasakatto ja nauhaikkunat.

Suomessa Le Corbusierin funktionalismia sovelsi ensimmäisenä arkkitehti Alvar Aalto Turun Sanomien toimitalossa vuonna 1929. Funktionalismi oli kuitenkin 1930-luvulla Suomessa yhä uusi suuntaus, johon sekoittui vielä edellisen

vuosikymmenen klassismin vaikutteita. Laman johdosta funktionalistisia rakennuksia ei juurikaan valmistunut ennen 1930-luvun loppupuolta, jolloin rakennustoiminta elpyi.

Porissa vaikuttaneita funktionalismin ajan arkkitehteja olivat mm. Jaakko Laaksovirta (1901–1955), Jaakko Tähtinen (1904–1970) sekä Bertel Strömmer (1890–1962). Jaakko Laaksovirta toimi Porin kaupunginarkkitehtina vuosina 1937–1951 ja suunnitteli sinä aikana kaupunkiin useita asuin- ja liikerakennuksia. Myös 1950-luvun kuluessa Porin 9. kaupunginosaan, Riihiketoon rakennettu Arava-alue toteutettiin Laaksovirran vuonna 1945 laatiman asemakaavan pohjalta.

Arkkitehti Jaakko Tähtinen suunnitteli oman arkkitehtitoimistonsa nimissä Poriin 1930- ja 1940-luvulla muutamia

asuin- ja liikerakennuksia sekä elokuvateatteri Kinon. Laaksovirran ja Tähtisen suunnitteleminen rakennusten sileäksi rapattuja katujulkisivuja hallitsevat funktionalismille tyypilliset suorakulmaiset erkkerit. Laaksovirralle tyypillistä oli myös rakennusten ikkunanauhoihin liittyvien kerroslistojen luoma horisontaalinen ilme. Laaksovirta oli työskennellyt vuosina 1929–1937 Tampereen kaupungin rakennustoimiston arkkitehtina saaden vaikutteita Tampereen kaupunginarkkitehtina vuosina 1918–1953 toimineelta Bertel Strömmeriltä, jonka kanssa hän suunnitteli Tampereen linja-autoaseman (1938).

Porin Kauppatoria vuonna 1937. Torilinna ja Porin Säästöpankin talo olivat ensimmäisiä torin ympäristön moderneja rakennuksia.

Torilinna 1960-luvulla.

Torilinna vuonna 2019. Rakennusta korotettiin vuonna 1987. Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

Suunnittelijana toimi myös tuottelias rakennusmestari Kalle August Myntti, jonka suunnitelmat ovat luettavissa ”kansanfunkiksen” piiriin. Rakennusmestari- ja maalaisfunkikseksikin kutsuttua tyyliuuntausta edustavia rakennuksia rakennettiin Suomessa noin vuosina 1936 – 1946. Ne olivat nimensä mukaisesti muiden kuin arkkitehtien suunnittele-
mia, funktionalismin hengessä rakennettuja, usein yhden tai kahden perheen pientaloja. Rakennukset olivat tavallisesti tasakattoisia, kaksikerroksisia ja siten yleisilmeeltään noppamaisia. Julkisivut olivat funkista edeltävään klassistiseen tyylikauteen verrattuna yksinkertaisia ja selkeälinjaisia.

1930- ja 1940-luvuilla valmistuneet rakennukset

Porin ruutukaavakeskustan alueelle valmistui 1930- ja 1940-luvuilla 17 kohdetta. Näistä yhdeksän luokitellaan tässä työssä nykyisen käyttötarkoituksensa mukaan asuin- ja liikerakennuksiksi, kaksi asuinrakennuksiksi, neljä liike- ja toimistorakennuksiksi sekä kaksi hotelli- ja ravintolarakennuksiksi. Rakennuksista kahdeksan valmistui Malminpään, seitsemän Linnan, yksi Karhunpään ja yksi Itätullin kaupunginosaan. Linnan kaupunginosassa uudisrakentaminen painottui Kauppatorin ympäristöön (ks. kartta s. 29).

Lähes kaikki 1930- ja 1940-luvulla Porin ruutukaavakeskustaan valmistuneet rakennukset arvoitettiin tässä inventoin-

nissa arvoluokkaan A niiden historiallisten, rakennus-historiallisten, rakennustaiteellisten, kaupunkikuvallisten ja säilyneisyyteen liittyvien arvojen perusteella. Rakennukset ovat edustavia esimerkkejä aikakautensa arkkitehtuurista, rakennustavasta sekä suunnittelijoidensa tuotannosta ja tuovat kaupunkikuvaan ajallista kerroksisuutta. Muutokset on toteutettu pääasiassa alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen kolmea kohdetta lukuun ottamatta. Näiden kohdalla ulkoasu on muuttunut siinä määrin, että rakennukset on arvoitettu arvoluokkaan B (ks. s. 22, alaluku 3.3. Arvottamisperusteet).

Vuonna 1939 valmistunut Katariinankatu 21 edustaa rkm K.A. Myntin kansanfunkista.

Julkisivumuutokset ovat vaikuttaneet rakennuksen (kohde 10) säilyneisyyssarvoon heikentävästi.

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

ARVOLUOKKA A

ARVOLUOKKA A

1. Porin Halli

osoite: Yrjönkatu 12
suunnittelija: arkkite. Oiva Viljanen
valmistumisvuosi: 1927, 1928, 1938
suojelutilanne: kokonaan suojeltu asemakaavassa (2000)
kohdenumero Pakissa: 150

Porin Halli muodostuu Yrjönkatuun rajautuvista Hellmanin pilvenpiirtäjäksi kutsutusta viisikerroksisesta ja yksiportaisesta asuin- ja liikerakennuksesta (1927), siihen liittyvästä Porin kauppahallin hallirakennuksesta (1928) sekä Hallitalon funkssiiveiksi kutsutusta kaksikerroksisesta ja –portaisesta liike- ja toimistorakennuksesta (1938). Arkkitehtuuriltaan klassistinen Hellmanin pilvenpiirtäjä oli kaupungin ensimmäisiä kerrostaloja. Vuonna 1938 Yrjönkadun ja Itäpuiston kulmaan valmistunut liike- ja toimistosiiپی on arkkitehtuuriltaan funktionalistinen. Rakennuksen ensimmäisen kerroksen julkisivu koostuu näyteikkunoista. Toisessa kerroksessa on ikkunauhuha, jota jäsentävät Itäpuiston puolella porrashuoneiden kahden kerroksen korkeiset ikkunat sekä toisen kerroksen erkkeri. Lounaan puoleista sisäänvedettyä kulmaa kannattelee pelkistetty pylvä.

Kauppahalli on peruskorjattu vuonna 2012 alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Hallitalon muiden osien julkisivuja on kunnostettu myöhemmin. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

2. Eteläpuisto 15 a

osoite: Eteläpuisto 15 a
suunnittelija: rkm. K. A. Myntti
valmistumisvuosi: 1934
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 29

Eteläpuisto 15 a on kaksikerroksinen ja yksiportainen asuinrakennus. Se kuuluu samaan kiinteistöön tontille jo 1900-luvun alussa valmistuneen puutalon kanssa. Yleisilmeeltään noppamainen rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan rkm K.A. Myntille tyypillistä kansanfunkista. Katujulkisivun symmetrian rikkoo funktionalismille ominaiseen tapaan rakennuksen kulmaan sijoitettu porrashuoneen sisäänkäynti, jossa on punagraniittikehykset. Ristikarmi-ikkunoiden puitejaossa, kattolyhdyissä ja satulakatossa on nähtävissä vielä klassismin vaikutteita.

Rakennuksen ensimmäinen kerros on muutettu toimistokäyttöön 1970–1980-luvulla, jolloin sisätiloista on myös puhkaistu kulku viereiseen puutaloon. Rakennus on kuitenkin säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Se edustaa Porin kaupunkialueen harvoja ennen sotia valmistuneita pienkerrostaloja. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

3. Ollilan talo

osoite: Mikonkatu 25
suunnittelija: rkm. Vihtori Ollila & rkm. Väinö Salmela
valmistumisvuosi: 1932, 1935
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 105

Ollilan taloksi kutsuttu kolmikerroksinen ja kaksiportainen asuinrakennus valmistui kahdessa vaiheessa Mikonkadun ja Vapaudenkadun kulmaan. Ensimmäinen osa valmistui Mikonkadun varrelle vuonna 1932 rkm Vihtori Ollilan suunnitelmien mukaan ja toinen osa Vapaudenkadun puolelle vuonna 1935 rkm Väinö Salmelan suunnitelmien mukaan. Rakennuttajana toimi molemmissa rakennusvaiheissa Vihtori Ollila.

Rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan siirtymävaihetta klassismista funktionalismiin. Julkisivut ovat sileäksi rapatut. Katujulkisivuilla on punagraniittilevyin kehystetyt sisäänkäyntisenvennykset porrashuoneisiin. Rakennuksen lounaiskulmassa on yksi liikehuoneisto.

Rakennus on säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Kate, asuinhuoneistojen tummat ikkunat ja tuuletusparvekkeiden ikkunat on uusittu. Käytettyjen materiaalien laatu ei vastaa alkuperäistä.

Arvot: historiallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

4. Entisen Porin Säästöpankin talo

osoite: Antinkatu 15 b
suunnittelija: arkkite. Bertel Strömmer
valmistumisvuosi: 1935, 1953
suojelutilanne: suojeltu asemakaavassa (2015)
kohdenumero Pakissa: 12

Viisikerroksinen, myöhemmin toimistokäyttöön muutettu pankki- ja asuinrakennus sijaitsee Itäpuiston ja Antinkadun kulmassa. Rakennus on Porin Säästöpankin entinen pääkonttori.

Rakennuksen huomiota herättävin osa, katujulkisivun pyöristetty kulma, korostaa entistä pankkisalin sisäänkäyntiä katujen risteyksessä ja on funktionalistiselle arkkitehtuurille ominainen piirre. Julkisivut ovat rapatut. Pääsisäänkäynnin yhteydessä on käytetty graniittia. Parvekkeet ovat kuparipintaiset.

Rakennus korotettiin nelikerroksisesta kuusikerroksiseksi vuonna 1953. Myös korotus ja siihen liittyvät muutokset ovat Bertel Strömmerin suunnittelema. Sisätiloissa on säilynyt alkuperäisiä rakennusosia, kuten mosaiikkibetonilattioita, porraskaitteita, asuntojen puuovia, avotakka sekä vuonna 1935 rakennettu hissi. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

5. Torilinna

osoite: Eteläkauppatori 4
suunnittelija: arkkite. Jaakko Tähtinen
valmistumisvuosi: 1936, 1987
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 22

Torilinnan seitsenkerroksinen liike- ja asuinrakennus sijaitsee Eteläkauppatorin ja Antinkadun kulmassa. Julkisivuiltaan rapattu rakennus edustaa pelkistettyä funktionalismia.

Nelikerroksista rakennusta korotettiin kolmella kerroksella vuonna 1987 Arkkitehtitoimisto Reijo Louhimon suunnitelmien mukaan. Eteläpäädyn kapea korotus katosi tässä muutoksessa. Kolme uudempaa kerrosta ikkunoineen ovat muita matalampia ja erottuvat julkisivukäsittelynsä ja mitoituksen osalta toisistaan. Liiketilat sijaitsevat ensimmäisessä kerroksessa sekä Eteläkauppatorin että Antinkadun varrella. Liiketilojen tammi-ikkunat ja -ovet ovat osittain säilyneet. Rakennus noudattaa korottamisen jälkeen samalle tontille vuonna 1979 valmistuneen pankkirakennuksen mittakaavaa.

Kohde rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

6. Entinen elokuvateatteri Kino

osoite: Itäpuisto 10
suunnittelija: arkkite. Jaakko Tähtinen
valmistumisvuosi: 1936
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 65

Itäpuiston varrella sijaitseva entinen elokuvateatteri Kino on mittakaavaltaan melko pieni, kaksikerroksinen, funktionalistisia piirteitä omaava rakennus.

Rapattujen julkisivujen keltainen väriyitys poikkeaa alkuperäisestä, mutta art deco -vaikutteiset puuovet ja kaareva katos ovat alkuperäiset. Eteläinen tiilijulkisivu on peräisin 1950-luvun laajennuksesta. Sisätiloissa on tehty olennaisia muutoksia 2000-luvulla ravintolaksi muuttamisen yhteydessä. Parvelle johtava portaikko, konehuone ja joitakin valaisimia on säilynyt.

Elokuvateatteriksi rakennettu ja samassa käytössä vuosikymmeniä toiminut rakennus on kulttuurihistoriallisesti merkittävä. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA A

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA B

ARVUOKKA A

7. Vainion talo

osoite: Eteläpuisto 19
suunnittelija: arkkitehti Hannu Vainio
valmistumisvuosi: 1938
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 31

Kolmikerroksinen asuinkerrostalo sijaitsee Eteläpuiston varrella samalla tontilla vuonna 1891 valmistuneen asuinrakennuksen ja vuonna 1963 valmistuneen asuinkerrostalon (kohde 53) kanssa.

Pelkistetty, tyyliään funktionaalinen rakennus on julkisivuiltaan rapattu. Pääsisäänkäynti on sijoitettu symmetrisesti keskelle julkisivua. Pyöröteräskäiteiset parvekkeet sijaitsevat pihan puolella. Ikkunat ovat kolmi- ja kaksijakoisia. Eteläpäädyssä on kolme kapeaa ikkunaa. Rakennus on säilynyt ilmeeltään alkuperäisen kaltaisena. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

8. Moskova

osoite: Annankatu 15
suunnittelija: rkm. Kalle August Myntti
valmistumisvuosi: 1939
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 2

Moskovaksi kutsuttu nelikerroksinen liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Liisantorin kulmassa, Annankadun ja Katariinankadun risteyksessä. Pelkistetty, vinkkelinmuotoinen rakennus edustaa tyyliään lähinnä funktionalismia. Rakennuksen julkisivut olivat alun perin rapatut.

Talon rakennustaiteellista ja kaupunkikuvallista arvoa heikentää 1980-luvulla katujulkisivuille toteutettu karaattilevyverhous. Julkisivut olivat aiemmin valkoiset ja puitteet tummat, mutta nykyisin kokonaisuus on kauttaaltaan vaalea.

2000-luvulla myös pihajulkisivu on levytetty ja vesikatto sekä ikkunat on uusittu. Katujulkisivujen ulko-ovet on vaihdettu metallioviin ja pyöröteräskäiteiset parvekkeet on korvattu alkuperäisestä voimakkaasti poikkeavin ratkaisuin. Arvokkaat porrashuoneet ovat sen sijaan säilyneet varsin alkuperäisinä.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään (sisätilat) arvokas

9. Kehityksen talo

osoite: Antinkatu 15 a
suunnittelija: arkkitehti Jaakko Laaksovirta
valmistumisvuosi: 1939
suojelutilanne: suojeltu asemakaavassa (2010)
kohdenumero Pakissa: 11

Kehityksen talo on viisikerroksinen ja yksiportainen liike- ja toimistorakennus Antinkadun varrella. Rakennus on osa Porin Kauppatorin ympärille 1930-luvulta lähtien muodostunutta modernia rakennuskantaa. Arkkitehtuuriltaan se edustaa funktionalismia ja on edustava esimerkki suunnittelijansa arkkitehti Jaakko Laaksovirran tuotannosta.

Rapattua katujulkisivua jäsentävät kerroslistat. Säännöllisen ikkuna-aukotuksen rikkovat keskeisen porttikäytävän ylle sijoitetut, muita suuremmat porrashuoneen ikkunat sekä erkkeri rakennuksen pohjoisreunassa. Katutasossa on liikehuoneistoja.

Rakennus valmistui alun perin liike- ja asuinrakennukseksi. Asuinkerrokset 2-5 muutettiin toimistoiksi 1970-luvun alkupuolella. Samalla pihajulkisivulta poistettiin huoneistoparvekkeet. Katujulkisivun osalta rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Kiinteistöosakeyhtiöön kuuluvat lisäksi tontin sisäosaan jo aiemmin valmistuneet kaksikerroksiset rakennukset; entinen kirjapaino (1915) sekä konesali- ja varastorakennus (1935). Kohde rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

10. As.oy Katariinankatu 21 a

osoite: Katariinankatu 21 a
suunnittelija: rkm. Kalle August Myntti
valmistumisvuosi: 1939
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 76

Noppamainen asuinrakennus sijaitsee Katariinankadun varrella. Funktionalistista tyyliä edustava asuinrakennus on kolmikerroksinen. Ikkunat muodostavat pelkistetyssä katujulkisivussa symmetrisen ruudukon, johon liittyy ikkunalinjaan sijoitettu pääsisäänkäynti.

Alun perin rapatut julkisivut on varustettu pinnoitetulla levyverhouksella 2010-luvulla. Funkikselle ominainen valkoinen väri on vaihdettu. Kolmijakoiset ikkunat on korvattu jaoltaan erilaisilla ikkunoilla. Länsijulkisivun pyöröteräskaiteinen parveke on alkuperäinen.

Rakennuksen pelkistetty arkkitehtuuri on säilynyt, vaikka julkisivujen materiaalimuutos onkin heikentänyt sen säilyneisyysarvoa voimakkaasti.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

11. As.oy Puistokulma

osoite: Länsipuisto 16
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas
valmistumisvuosi: 1939
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 93

Asunto-osakeyhtiö Puistokulma muodostuu kahdesta Etelä- ja Länsipuiston kulmaan sijoittuvasta kuusikerroksisesta ja kaksiportaisesta asuin- ja liikerakennuksesta. Sileäksi rapattuja julkisivuja hallitsevat funktionalismille tyypilliset leveät erkkerit. Rakennuksissa on loiva aumakatto. Katutasoissa on liikehuoneistoja sekä sisäänkäynnit porrashuoneisiin.

Eteläpuiston puolella toimi alun perin elokuvateatteri Kino Palatsi, jonka valokirjaimet ja alkuperäinen lippa ovat edelleen sisäänkäynnin yllä. Teatteri muutettiin kuntosaliksi 2000-luvun alussa. Julkisivujen rappaus on korjattu ja maalattu 1980-luvun ja erkkerit 1990-luvun alussa. Värisävy mukailee alkuperäistä vihreän sävyä valkoisiksi maalattuja erkereitä lukuun ottamatta. Myös ulko-ovet, näyteikkunat ja asuinhuoneistojen ikkunat on uusittu. Rakennukset ovat kuitenkin säilyttäneet paljon alkuperäisestä ulkoasustaan. Niiden sijainti Porin kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvien Etelä- ja Länsipuiston varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

12. As.oy Mikonkatu 26

osoite: Mikonkatu 26
suunnittelija: arkkitt. Jaakko Laaksovirta
valmistumisvuosi: 1939 ja 1951
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 106

Kahdessa vaiheessa rakennetun liike- ja asuinkerrostalon sekä asuinkerrostalon muodostama kokonaisuus sijaitsee Mikonkadun ja Katariinankadun kulmassa. Samalla tontilla on myös kolmas, vuonna 1970 valmistunut asuinkerrostalo (kohde 90).

Vuosina 1939 ja 1951 valmistuneissa rakennuksissa on kolme asuinkerrosta. Taloista vanhemman pohjakerroksessa on Mikonkadun puolella yksi liiketila. Pihan puolella rakennukseen liittyy yksikerroksinen, julkisivuiltaan alun perin rapattu autotalli. Talojen väliin on rakennettu pihan Mikonkadusta rajaava, muurattu aita.

Alkuperäinen julkisivurappaus on vaihdettu lämpörappaukseen ja kattojen tiilikate on korvattu peltikatteella. Julkisivumuutokset ovat heikentäneet arkkitehtuuriltaan laadukkaiden rakennusten säilyneisyysarvoa. Porraskäytävissä on säilynyt runsaasti arvokkaita, alkuperäisiä rakennusosia.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

13. Hotelli Vaakuna

osoite: Gallen-Kallelankatu 7
suunnittelija: SOK:n rakennusosasto, arkk. Kai Blomstedt
valmistumisvuosi: 1939
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 40

Ensimmäisinä vuosikymmeninä voimakkaasti ympäröivästä puukaupungista erottunut, viisikerroksinen hotelli- ja ravintolarakennus on korttelinsa vanhin kohde. Osuuskaupan toimitaloon rakennettiin tilat hotelli Satakunnalle, ravintolalle ja myymälöille 1930-luvun loppupuolella. Satakunnan Osuuskaupan konttori sijaitsi kiinteistössä vuoteen 1987 saakka.

Julkisivut olivat alun perin rapatut. Gallen-Kallelankadun julkisivua hallitsee toisen kerroksen ikkunanauha. Katujulkisivun osittain sisäänvedetyt parvekkeet on sijoitettu molempiin reunoihin. Funkikselle leimalliset pyöröteräskaiheet on vaihdettu ilmeeltään umpinaiisiin seinäkkeisiin.

Funktionalistinen liikerakennus sijoittuu kahden 1950-luvun modernin pankkirakennuksen väliin muodostaen arkkitehtonisesti arvokkaan kokonaisuuden. Rakennuksen säilyneisyysarvoa heikentää 2000-luvun alussa toteutettu julkisivukorjaus lämpörappauksineen ja ikkunoiden uusimisineen.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisydeltään arvokas

14. As.oy Vidbominkulma (Sataraudan talo)

osoite: Valtakatu 10
suunnittelija: arkk. Jaakko Laaksovirta
valmistumisvuosi: 1940
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 134

Sataraudan talona tunnettu asunto-osakeyhtiö Vidbominkulma on viisikerroksinen ja kolmeportainen asuin- ja liikerakennus Antinkadun ja Valtakadun kulmassa. Arkkitehtuuriltaan funktionalistisen rakennuksen rapattu julkisivu hallitsevat etelä- ja pohjoiskulmiin sijoitetut erkkerit, sekä suunnittelijalleen tyypillinen, ikkunauhoihin liittyvien kerroslistojen luoma horisontaalinen ilme. Katutasossa on liikehuoneistoja, jotka muodostivat Sataraudan aikana yhtenäisen kokonaisuuden. Kerroksissa 2-5 on toimisto- ja asuinhuoneistoja.

Asuinhuoneistojen ikkunat on uusittu ja rakennuksen väri muutettu todennäköisesti ruskeasta nykyiseen. Väriä lukuun ottamatta muutokset on toteutettu alkuperäistä ulkoasua kunnioittaen. Rakennuksen sisätiloissa, kuten porrashuoneissa, on alkuperäisiä, arvokkaita rakennusosia.

Rakennus on osa Kauppatorin ympärille 1930-luvulta lähtien muodostunutta modernia rakennuskantaa. Samaan kiinteistöön kuuluu myös Valtakadun puolelle vuonna 1961 valmistunut, arkkitehti Keijo Vallin suunnittelema kuusikerroksinen ja yksiportainen asuin- ja liikerakennus (ks. kohde 45). Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisydeltään arvokas

15. As.oy Juseliuksenkulma

osoite: Yrjönkatu 7
suunnittelija: arkkitehti Runar Finnä
valmistumisvuosi: 1940
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 160

Juseliuksenkulman kiinteistö Valtakadun ja Yrjönkadun kulmassa koostuu tästä kolmikerroksisesta liike- ja asuinrakennuksesta sekä vuonna 1961 valmistuneesta, kuusikerroksisesta liike- ja asuinrakennuksesta (kohde 44).

Vanhempi rakennus on julkisivultaan rapattu. Liiketilat sijaitsevat katutasossa Yrjönkadun varrella. Pääsisäänkäynti on sijoitettu keskelle katujulkisivua. Asuntokerroksia on kaksi. Rakennukseen liittyy yksikerroksinen, länteen suuntautuva siipiosa. Pyöröteräskaiheet tuuletusparvekkeet sijaitsevat pihan puolella. Kaksi liike- ja asuinrakennusta sekä autotalli muodostavat U:n muotoisen kokonaisuuden tontin kolmelle sivulle.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

16. As.oy Porin Heikinlinna

osoite: Varvinkatu 15
suunnittelija: arkkitehti Martti Välikangas
valmistumisvuosi: 1942
suojelutilanne: suojeltu yleiskaavassa (2007)
kohdenumero Pakissa: 145

Heikinlinna on viisikerroksinen ja kaksiportainen asuin- ja liikeraennus Varvinkadun ja Säveltäjänkadun kulmassa. Aumakattoisen rakennuksen sileäksi rapattuja julkisivuja hallitsevat funkikselle ominaiset kulmaikkunat ja katujulkisivun erkkerit. Erityispiirteinä voidaan mainita lisäksi alkuperäinen, yksikouruinen savitiilikate sekä pienet porttirakennukset korttelin molemmin puolin. Katutasossa on liiketiloja sekä sisäänkäyntisyvennykset porrashuoneisiin ja liikehuoneistoihin. Liiketilojen sisäänkäyntisyvennykset ovat pilarien kannattelemia. Pihajulkisivulle on sijoitettu pyöröteräskai-teiset, puoliksi sisäänvedetyt tuuletusparvekkeet sisäänkäyntien yläpuolelle.

Heikinlinna oli ensimmäinen 5. kaupunginosaan valmistunut asuinrakennus. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen kokonaisuutensa ja paljon alkuperäisestä ulkoasustaan. Sisäänkäyntien ja tuuletusparvekkeiden alumiiniovet on uusittu, samoin asuinhuoneistojen puu-alumiini-ikkunat. Osa liikehuoneistojen ulko-ovista on alkuperäisiä.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

17. As.oy Porin Länsipuisto 26

osoite: Katariinankatu 14
suunnittelija: arkkitehti Jaakko Tähtinen
valmistumisvuosi: 1949–1951
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 74

Asunto-osakeyhtiö Porin Länsipuisto 26:n kadunvarsirakennukset ovat valmistuneet kolmessa vaiheessa vuosina 1949–1951. Tontilla on säilynyt myös piharakennus aiemmasta puutalovaiheesta. Vuonna 1949 Katariinankadun varrelle rakennettiin pieni, kolmi-kerroksinen, edellisten vuosikymmenten funkispiirteitä omaava asuinrakennus, jota vielä samana vuonna jatkettiin yhtä suurella, tyylillisesti yhdenmukaisella osalla.

Vuonna 1951 kokonaisuuteen liitettiin kaksikerroksisella nivelosalla Länsipuiston suuntainen, kuusikerroksinen, tyyliltään selvästi pehmeämpilinjainen liike- ja asuinrakennus. Pääosin työsuhteasunnoiksi valmistuneen kokonaisuuden rakennuttajana toimi Rosenlew-yhtymä.

Länsipuiston puoleisen liikekerroksen julkisivumateriaalina on vaalea luonnonkivi. Muiden julkisivunosien alkuperäinen sileä rappaus on korvattu lämpörappauksella 2010-luvulla, mikä on heikentänyt rakennuksen säilyneisyysarvoa. Julkisivujen leimallisia piirteitä ovat useat erkkerit, osittain sisäänvedetyt pienet ulokeparvekkeet 1950-luvulle ominaisine pyöröteräskaitteineen sekä tiilikate. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

4.1.2. 1950-luku

Arkkitehtuuri ja suunnittelijat

1950-luvun alku oli jo edellisellä vuosikymmenellä käynnistynyttä jälleenrakentamisen aikaa. Jälleenrakentaminen keskittyi aluksi maaseudulle, jossa suuri osa väestöstä vielä asui. Kerrostalorakentaminen vilkastui vasta 1950-luvulla materiaaliipulan hellittäessä.

Arkkitehtuuria toteutettiin 1950-luvulla vielä pitkälti käsitöinä. Funktionalistisen tyyliuuntauksen rinnalle nousi romanttisia aineksia, jotka näkyivät muun muassa luonnonmateriaalien, kuten liuskekiven käyttönä ja koristeellisten yksityiskohtien lisääntymisenä. Julkisivumateriaaleina

yleistyivät elävöpintaiset roiske-, papu- ja kamparappaukset sekä punatiili. Aikakauden arkkitehtuurille ominaisia piirteitä olivat myös aukko- ja rasterijulkisivut, aaltopelti- ja pyöröteräskaiteiset ulokeparvekkeet sekä satulakatto.

Vuosikymmenen loppua kohden yleistyneiden nauhaikkunoiden ja sisäänvedettyjen parvekkeiden myötä rakennusten horisontaalinen ilme korostui. Tässä työssä inventoitujen 1950-luvun rakennusten yleisimpiä julkisivumateriaaleja ovat muun muassa ajanjaksolle tyypilliset terasti- ja roiske-rappaus sekä klinkkerilaatta.

Ajan keskeisiin arkkitehteihin kuuluivat Porissa mm. Harry Schreck (1904–1995), Veikko Malmio (1918–2000) sekä porilaisarkkitehti Keijo Valli. Jo edellisillä vuosikymmeniillä kaupungissa vaikuttaneiden rkm K.A. Myntin ja arkkitehti Bertel Strömmerin suunnittelemissa rakennuksissa valmistui kaupunkiin yhä 1950-luvulla. Maininnan arvoinen on lisäksi apulaiskaupunginarkkitehti Teuvo Peltola (1920–2000), joka suunnitteli tähän inventointiin sisältyvän Porin linja-autostaseman ja kauppatorin kioskirakennuksen lisäksi myös useita asuinrakennuksia ruutukaavakeskustan ulkopuolelle 1950-luvun aikana valmistuneeseen Porin 9. kaupunginosaan, Riihiketoon.

Kauppatorin ympäristöä kuvattuna koillisesta vuonna 1959. Liikekulma on rakenteilla.

Kauppatorin ympäristöä kuvattuna koillisesta vuonna 2019.

1950-luvulla valmistuneet rakennukset

Inventointialueelle valmistui 1950-luvulla yhteensä 18 edelleen olemassa olevaa rakennusta. Näistä 11 on nykyiseltä käyttötarkoitukseltaan asuin- ja liikerakennuksia, kaksi toimisto- ja liikerakennuksia, yksi asuin-, yksi liike-, yksi opetus- ja yksi liikennetarakes. Lisäksi joukkoon kuuluu yksi jo purettu hotelli- ja ravintolarakennus, entinen hotelli Juhana Herttua. 1950-luvulla valmistuneista rakennuksista suurin osa on arvotettu arvoluokkaan A. Arvoluokkaan B on luokiteltu neljä rakennusta, joiden kohdalla arvotuksessa on otettu huomioon mm. alkuperäiseen ulkoasuun heikentävästi vaikuttaneet muutokset (kohteet 20 ja 34).

Rakennuksista yhdeksän valmistui Linnan, neljä Karhunpään ja kolme Malminpään kaupunginosaan. Lisäksi sekä Teljään että vuosikymmenen aikana rakentuneeseen Riihikedon kaupunginosaan valmistui yksi inventointiin kuuluva rakennus. Linnan kaupunginosassa rakentaminen painottui entistä voimakkaammin Kauppatorin ympäristöön, jonka kehityksessä suuressa roolissa olivat pankkien rakennusprojektit. Kansallis-Osake-Pankki, Helsingin Osake-Pankki, Pohjoismaiden Yhdyspankki ja Porin Suomalainen Säästöpankki rakennuttivat Kauppatorin ympärille uudet toimitalonsa vuosikymmenen kuluessa. Rakennusten alempiin kerroksiin sijoitettiin pankkien tiloja ja ylemmät kerrokset valmistuivat pääosin asuinrakennuksiksi.

Kauppatorin kioski- ja käymälä-rakennus 1960-luvulla (yllä) ja vuonna 2019 (alla).

Rakennuksen kokonaisuus on muuttunut 2000-luvulla lisättyjen laajennusten myötä. Kuva Jorma Lindqvist.

ARVUOKKA B

18. Mikonkatu 28 b

osoite: Mikonkatu 28 b
suunnittelija: rkm. Kalle August Myntti
valmistumisvuosi: 1951
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 107

Nelikerroksinen liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Mikonkadun varrella. Nelikerroksisen rakennuksen julkisivut ovat itäpäätä lukuun ottamatta rapatut. Rakennus on massoiteltua ja detaljoitua yksinkertainen.

Porraskäytävän pääsisäänkäynti on keskellä Mikonkadun julkisivua. Liiketilat sijaitsevat sen molemmilla puolilla. Itäpäätä on verhoiltu peltilevyllä. Länsipäädystä on räystäsinjan ylittävä porrastettu palomuuuri. Ikkunat on sijoitettu pitkille julkisivuille. Ulkonevat, alkuperäisillä pyöröteräskaitteilla varustetut tuuletusparvekkeet sijaitsevat pihajulkisivulla.

Rakennus on säilynyt pihan puolelle rakennettua katosta lukuun ottamatta varsin hyvin rakentamisen aikaisessa asussaan.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

19. Entisen Porin Seudun Osuuskassan talo

osoite: Gallen-Kallelankatu 9
suunnittelija: arkkitehdit Kai Blomstedt & Birger Stenbäck
valmistumisvuosi: 1952
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 42

Porin Seudun Osuuskassan rakennuttama pankki-, liike- ja asuinrakennus sijaitsee Gallen-Kallelankadun varrella samalla tontilla vuonna 1962 valmistuneen Pohjoispuisto 4:n liike- ja asuinkerrostalon (kohde 48) kanssa.

Vinkkelin muotoinen rakennus koostuu kuusikerroksisesta liike- ja asuinrakennuksesta sekä kolmikerroksisesta, pohjoiseen suuntautuvasta osasta pihan puolella. Siipiosa on rakennettu kokonaisuudessaan Osuuskassan tarpeisiin ja siihen on tehty eniten muutoksia. Julkisivut ovat pääosin rapatut. Julkisivuissa ja sisätiloissa on käytetty lasitiilimuurausta. Porraskäytävässä ja kellarikerroksessa on säilynyt alkuperäisiä rakennusosia, kuten mosaiikkibetonilattioita ja -portaita, porraskaiteita ja ovia. Katujulkisivu on rapattu uudelleen kesällä 2019. Samalla parvekkeet uusittiin alkuperäisiä leveämpinä.

Rakennus muodostaa arkkitehtonisen jatkeen Satakunnan Osuuskaupan (hotelli Vaakuna, Gallen-Kallelankatu 7) funkisrakennukselle.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA B

20. Palinin talo

osoite: Mikonkatu 6
suunnittelija: arkkiteht. Einari Teräsvirta, RI Alvar Rahikka
valmistumisvuosi: 1953–1954, 1967
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 109

Palinin kulmana tunnettu asuin- ja liikerakennus muodostuu Mikonkadun ja Yrjönkadun kulmaan sijoittuvasta kolmikerroksisesta osasta ja Yrjönkadun varren kaksikerroksisesta osasta. Tyyllillisesti rakennus on muutoksista huolimatta tunnistettavissa 1950-luvun pehmeälinjaisen arkkitehtuurin edustajaksi. Katujulkisivua hallitsevat asuinkerrosten nauhaikkunat ja katutason suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat.

Rakennus on osa Porin Kävelykadun varrella vähitellen muotoutunut liikekeskustaa ja jäsentyy hyvin sen korkeudeltaan vaihtelevaan katukuvaan. Arkkitehtuurin huomionarvoisia yksityiskohtia ovat Yrjönkadun ja Mikonkadun kulman muusta seinäpinnasta ulkoneva, erkkerimäinen osa 2. ja 3. kerroksessa sekä liikekerroksen pyörästetty kulma. Kulman yli ulottuvat ikkunat tuovat funkiksen henkeä rakennukseen. Julkisivumuutokset ovat häivyttäneet voimakkaasti alkuperäiselle arkkitehtuurille ominaisia piirteitä ja yksityiskohtia. Rakennuksen pohjoispäätä on korotettu kerroksella vuonna 1967 ja alun perin rapatut julkisivut on verhoiltu mineriitilevyillä ja pellillä. Katutasokerros on säilynyt yksityiskohdiltaan alkuperäisenä.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

21. Kansankulma

osoite: Antinkatu 14
suunnittelija: arkk. Mauri Karhulahti, Kulutusosuuskuntien keskusliitto
valmistumisvuosi: 1954
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 10

Kansankulma on kuusikerroksinen ja neliportainen asuin- ja liikeraennus Antinkadun ja Itäpuiston kulmassa. Tontin sisäosassa rakennukseen liittyy kaksikerroksinen siipi. Katutasossa on liiketiloja ja kerrokset 2-6 ovat asuinkäytössä. Myös toisessa kerroksessa oli alun perin ravintola- ja liiketiloja, jotka muutettiin asuinhuoneistoiksi vuonna 2015. Asuinkerroksissa on jälleerakennuskaudelle tyyppilliset, suhteellisen pienet, kaksijakoiset ikkunat ja toisessa kerroksessa suurista vaakaikkunoista koostuva ikkunanauha, joka asunnoiksi muuttamisen yhteydessä jaettiin pienempiin ruutuihin.

Rakennus on säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Se toimi Osuusliike Kansan päämyymälänä Centrumin tavaratalon valmistamiseen saakka vuonna 1973. Asuinkerrosten ikkunat, kate sekä pihajulkisivun rappaus ja tuuletusparvekkeet on uusittu. Katujulkisivuilla ovat säilyneet sekä alkuperäinen terastirappaus että ensimmäisen kerroksen kivilaattaverhoilu sokkelissa ja näyteikkunoiden ympärillä. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

22. As.oy Itsenäisyydenkatu 57

osoite: Itsenäisyydenkatu 57
suunnittelija: arkk. Olaf Küttner
valmistumisvuosi: 1954
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 60

Kolmikerroksinen liike- ja asuinrakennus sijaitsee Itsenäisyydenkadun ja Annankadun kulmassa. Julkisivuissa on 1950-luvun jälleerakennuskauden arkkitehtuurille tyyppillinen roiskereppaus. Itsenäisyydenkadun kulmaa on korostettu asuinkerrosten seinäpinna- ulkonevilla kehyksillä.

Liiketilat sijaitsevat Itsenäisyydenkadun varrella ensimmäisessä kerroksessa. Kahdessa ylemmässä kerroksessa on asuntoja. Liikehuoneistoja on nykyisin kolme, kun kaksi keskimmistä liiketilaa on yhdistetty. Porraskäytävän pääsisäänkäynti on Itsenäisyydenkadun varrella. Tuuletusparvekkeet sijaitsevat pihan puolella.

Rakennus edustaa keskustassa harvinaiseksi käynnyttä 1950-luvun alun pienimittakaavaista, jälleerakennuskauden liike- ja asuinrakentamista. Rakennuksessa on runsaasti alkuperäisiä rakennusosia. Näihin kuuluvat mm. katujulkisivun tammiovet, porrashuoneen ovisyvennyksen tummat luonnonkivilaatat, porraskäytävän mosaiikkibetonilattiat, porraskaiteet ja käsijohteet sekä pihan tuuletusparvekkeiden hienostuneet pinnakaiteet.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

23. Entisen Kansallis-Osake-Pankin talo

osoite: Pohjoiskauppatori 1
suunnittelija: arkk. Bertel Strömmer
valmistumisvuosi: 1954
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 119

Entinen Kansallis-Osake-Pankin talo sijaitsee Pohjoiskauppatorin ja Yrjönkadun kulmassa, Kauppatorin varrella. Liike- ja asuinkerrostalo on seitsenkerroksinen. Pankin pääsisäänkäynti sijaitsee katujen kulmassa. Pankkisali on Yrjönkadun suuntainen. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä.

Rakennuksen leimallinen piirre on monumentaalinen, kulmaan sijoittuva pääsisäänkäynti kulmasta pyöristettyine, ulkonevine lippoineen. Alkuperäinen, kuparipintainen pääovi on kehystetty mustalla, kiiltävällä luonnonkivellä. Sisäänkäynnin toisella puolella on kuusikulmainen, samalla kivellä kehystetty ikkuna.

Pohjoiskauppatorin puoleisen rasterijulkisivun jäsentely on vertikaalinen. Monumentaalisen rakennuksen julkisivuissa on käytetty terastirappausta ja mustaa lasia. Kaduntasokerroksessa on käytetty mustaa ja vaaleanharmaata luonnonkiveä sekä tummaa kuparipeltiä. Yrjönkadun puolella asuinosaan rapautut julkisivut ovat vaatimattomat. Pihan rakenteissa on 1950-luvulle tyyppillisiä liuskekivipintoja. Pihajulkisivun rappaus ja ikkunat on uusittu 2010-luvulla. Rakennuksessa, joka rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön, on edelleen pankkitoimintaa.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

24. Entisen Porin Suomalaisen Säästöpankin talo

osoite: Yrjönkatu 10
suunnittelija: arkkiteetti Harry Schreck
valmistumisvuosi: 1954–1955
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 149

Yrjönkyläksi kutsuttu, entinen Porin Suomalaisen Säästöpankin talo rakennettiin kahdessa vaiheessa vuosina 1954–1955. Vanhempi osa valmistui Yrjönkadun varrelle vuonna 1954 ja uudempi osa nykyisen Nortamonkadun kulmaan seuraavana vuonna. Seitsenkerroksinen ja neljäportainen rakennus oli valmistuessaan Porin suurin asuin- ja liikerakennus ja KOP:in asuin- ja liiketalon ohella ensimmäinen, sotien jälkeen valmistunut kohde Kauppatorin ympärillä.

Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen kokonaisuutensa. Ensimmäinen kerros ja parvet toimivat liiketiloina. Ylemmät kerrokset ovat nykyisin pääosin asuinkäytössä. Rakennuksen huomiota herättävä piirre on sen jyrkkä satulakatto, alkuperäisine tiilikatteineen. Myös katujulkisivujen terastirappaus on alkuperäinen. Asuinkerrosten ikkunat ja kadunpuoleisten sisäänkäyntien ovista useat on uusittu. Porin Suomalaisen Säästöpankin entisissä toimitaloissa on tehty lukuisia muutoksia. Tiloissa on edelleen pankkitoimintaa. Näyttävä ja torimiljöötä hallitseva rakennus rajautuu Porin kauppatorin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

25. Porin linja-autoasema

osoite: Itsenäisyydenkatu 44
suunnittelija: arkkiteetti Teuvo Peltola
valmistumisvuosi: 1955
suojelutilanne: Suojeltu kohdemerkinnällä Porin kantakaupungin yleiskaavassa
kohdenumero Pakissa: 58

Porin linja-autoasema sijaitsee Itsenäisyydenkadun ja Isolinna-kadun kulmassa ruutukaava-alueen rajalla Riihikedon kaupunginosassa. Keskeltä korostettu korkeampi pääjulkisivu on sijoitettu Keskusaukion suuntaisesti länteen. Keskiosan korkean odotushallin pohjoispuolella on kaksikerroksinen, alun perin pankkikäytössä ollut siipi ja eteläpuolella yksikerroksinen asemaravintolana toiminut siipi. Entisten lähtölaitureiden puolella pulpettikattoinen, vinkkelin muotoinen osa on yksikerroksinen.

Asemarakennus peruskorjattiin vuonna 2002 Arkkitehtitoimisto Küttner Ky:n suunnitelmien mukaan. Peruskorjauksen yhteydessä alkuperäisen terastirappauksen päälle lisättiin ruiskutettava pinnoite, joka ei tavoita struktuuriltaan tai värykseltään alkuperäisen, terastirapatun pinnan olemusta. Rakennus on kuitenkin säilyttänyt kokonaisuutensa ja paljon alkuperäisestä, jälleenrakennuskaudelle tyypillisestä ilmeestään ja yksityiskohdistaan, kuten sokkelin liuskekiviverhoilu, laitureiden puoleisten julkisivujen tiilipinnat ja sirojen pylväiden kannattamat kaarevat betonilipat. Tällä hetkellä rakennuksen pohjois- ja eteläsiivissä on ravintolatoimintaa. Lisäksi rakennuksessa toimii Matkahuolto. Linja-autojen kauko- ja lähiliikenne on siirtynyt vuonna 2017 Asema-aukiolle valmistuneeseen Matkakeskukseen Porin rautatieaseman yhteyteen.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

26. As.oy Itäpuisto 5

osoite: Itäpuisto 5
suunnittelija: arkkiteetti Keijo Valli
valmistumisvuosi: 1955
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 67

As.oy Itäpuisto 5 on kuusikerroksinen ja yksiportainen asuin- ja liikerakennus Itäpuiston ja Yrjönkadun kulmassa. Aumakattoisen rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on liiketiloja ja kerrokset II–VI ovat asuinkäytössä. Terastirappattua katujulkisivua jäsentävät erkkerit. Sekä erkkereiden että eteläpäädyn ikkunoiden alla julkisivumateriaalina on käytetty ruskeita klinkkerilaattoja. Katutaso näyteikkunaseinässä on punainen mosaiikkilaattaverhoilu. Sileäksi rapatulla pihajulkisivulla on pyöröteräskateiset tuuletusparvekkeet sekä poimupeltikateiset ulokeparvekkeet pohjoisimpien huoneistojen yhteydessä.

Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä tiilikatetta myöten. Asuinhuoneistojen ikkunat ja lähes kaikki katutaso sisäänkäyntien ovet on uusittu 1980- ja 1990-luvulla. Kiinteistöön kuuluu myös arkkitehti Veikko Kallion suunnittelema, vuonna 1928 Itäpuiston varrelle valmistunut kaksikerroksinen, julkisivuiltaan rapattu liike- ja asuintalo sekä tontin sisään jäävä, rkm. K.A. Myntin suunnittelema yksikerroksinen, tiilijulkisivuinen asuin- ja ulkorakennus. Kohde rajautuu Itäpuistoon, joka on osa Porin kansallista kaupunkipuistoa.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Sven Raita 27.10.1976

27. Entinen Hotelli Juhana Herttua

osoite: Itäpuisto 1
suunnittelija: arkk. Olaf Küttner ja Charles Hagan
valmistumisvuosi: 1955
purettu: 2018
kohdenumero Pakissa: 64

Vuonna 2018 purettiin Hotelli Juhana Herttuan kuusikerroksinen ja kaksiportainen hotelli- ja ravintolarakennus, joka oli osa tontin 38 liikerakennusten kokonaisuutta ja Porin kauppahallin nuorempaa historiaa. Kohde rajautui Itäpuistoon, joka on osa Porin kansallista kaupunkepuistoa.

Rakennuksen julkisivu oli pintamateriaaleiltaan säilynyt lähes alkuperäisenä. Hotellin tiloja oli järjestelty uudelleen arkkitehti Olaf Küttnerin suunnitelman mukaisesti vuodesta 1966 1990-luvulle, jolloin hotellitoiminta loppui. 2000-luvun vaihteessa toisessa kerroksessa toteutettiin laaja muutos pysyväisasuntokerroksiksi ja ylempien kerrosten hotellihuoneista muokattiin asuntolahuoneita. Muutokset 1. kerroksessa keskittyivät lähinnä liiketiloihin Itäpuiston puolella sekä entiseen hotelliin sisäänkäyntialueeseen. Suurimpia julkisivumuutoksia olivat ikkunoiden uusiminen, sisäänkäyntien muutokset ja mosaiikkilaatoituksen laajentaminen. 2010-luvulla kiinteistöissä toimi toinen hotelliketju keuhkokuumeen 2016 tapahtuneeseen tulipaloon saakka. Rakennuksen ullakko ja ylin kerros vaurioituivat tulipalossa pahoin ja alemmat kerrokset kärsivät sammutustöiden yhteydessä mittavista vesivahingoista.

Aiemmat arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

28. Entisen Pohjoismaiden Yhdyspankin talo

osoite: Gallen-Kallelankatu 5
suunnittelija: arkk. Veikko Malmio
valmistumisvuosi: 1956
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 39

Pohjoismaiden Yhdyspankin talo kuuluu keskustan merkittäviin 1950-luvun moderneihin arkkitehtuurikohteisiin ja sitä voidaan pitää rakennusajankohtansa moderneimpana rakennuksena Porissa. Kauppatorin laidalla sijaitseva liike- ja asuinrakennus on vinkkelin muotoinen. Sen Gallen-Kallelankadun puoleinen osa on kuusikerroksinen ja Antinkadun puoleinen osa seitsenkerroksinen. Rasterimaisissa katujulkisivuissa on käytetty valkobetonia ja Antinkadun puolella myös siniharmaita mosaiikkilaattoja. Pihajulkisivu on rapattu.

Antinkadun puolelle sijoitetut parvekkeet ovat sisäänvedettyjä. Entisen pankkialin pääsisäänkäynti on sijoitettu vinottain Antinkadun varrelle. Asuntojen porraskäytävät ja pienemmät liiketilat sijaitsevat Gallen-Kallelankadun puolella.

Ikkunamuutokset ovat heikentäneet rasterijulkisivujen arkkitehtonista ilmettä. Porrashuoneissa ja pihan puolella on säilynyt alkuperäisiä rakennusosia, kuten tammiovia ja -puitteita, kivi- ja mosaiikkibetonilattioita sekä porraskaiteita puisine käsijohteineen.

Kohde rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

29. Entisen Helsingin Osakepankin talo

osoite: Pohjoiskauppatori 3
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Ole & Bertel Gripenberg
valmistumisvuosi: 1956
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 120

As.oy Pohjoiskauppatori 3 muodostuu Pohjoiskauppatoriin rajautuvasta, seitsenkerroksisesta asuin- ja liikerakennuksesta ja Antinkadun myötäisestä kaksikerroksisesta liikesiivestä sekä tontin sisään jäävästä, yksikerroksisesta entisestä pankkialueesta. Sisäänvedetyt parvekkeet, tasakattoisen rakennuksen katujulkisivua jäsentävät poimupeltikaiteiset, sisäänvedetyt parvekkeet. Ikkunat ovat jälleerakennuskaudelle tyypillisesti suhteellisen pienet, ja niitä kehystää valkoinen rappaus. Katutaso on näyteikkunaa. Sisäänvedettyä kulmaa jäsentää kolmen pyöreän, mustalla klinkkerillä verhoillun pylvään rivi.

Rakennuksen säilyneisyyteen on vaikuttanut huomattavasti rappauksen uusiminen ja alun perin vaaleiden parvekekaiteiden maalaaminen tummiksi. Lisäksi länsipäädyin alkuperäinen Arabian klinkkeriverhoilu on korvattu rakennuksen alkuperäistä arkkitehtuuria muuttavalla levyverhouksella. HOP:n tilat katutasossa on muutettu ravintolakäyttöön. Rakennus on kuitenkin säilyttänyt kokonaisuutensa ja paljon alkuperäisestä ulkoasustaan. Se on osa torin ympärille 1930-luvulta lähtien rakentunutta modernia liikekeskustaa. Kohde rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA B (1956)

30. Kauppatorin kioskki- ja käymälärakennus

osoite: Antinkatu 10 c
suunnittelija: Porin kaupungin rakennusviraston arkkitehti-
osasto /arkkit. Teuvo Peltola
valmistumisvuosi: 1956
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 7

Kauppatorin kauppiaita ja asiakkaita palveleva kioskki- ja käymälärakennus rakennettiin vuosina 1955–1956 Porin vilkkaimmalle kauppapaikalle. Alkuperäinen rakennus koostuu kahdesta kioskiosasta, joita yhdistää katos.

Yhden liikekerroksen ja kellarikerroksen käsittävä rakennus rajaa Kauppatorin paikallisliikenteen laituri-alueesta. Sen julkisivumateriaaleina on käytetty mm. terastirappausta, klinkkerilaattoja, kuparia ja liuskekiveä torin arvokkaiden pankkirakennusten tavoin.

Kummankin kioskiosan pätyyn on rakennettu 2000-luvun vaihteessa teräsrakenteinen laajennusosa, jonka materiaalit eivät vastaa alkuperäisen arkkitehtuurin tasoa. Laajennusosat ovat kuitenkin erilliset.

Kohde kuuluu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

31. Porin Lyseon laajennus

osoite: Annankatu 5-7
suunnittelija: arkkit. Annikki Virtanen, Rakennushallitus
valmistumisvuosi: 1957
suojelutilanne: kiinteistön vanhin osa suojeltu asemakaavassa (1983)
kohdenumero Pakissa: 6

Lyseon vuonna 1857 valmistuneen A-osan laajennus muodostuu Valtakadun varren kolmikerroksisesta B-osasta sekä Katariinankadun yksikerroksisesta C-osasta. Monikerroksiseen luokahuonesiipeen ja matalampaan liikunta- ja juhlasaliin siipeen jaettu laajennus edustaa tyypillistä 1950-luvun kouluarkkitehtuuria. Satulakattoisen rakennuksen korkeamman osan julkisivuissa on roiskerappaus ja säännöllinen ikkuna-aukotus. C-osa on muutettu ruokalaksi uuden liikunta- ja juhlasalirakennuksen valmistumisen jälkeen vuonna 1998. Samalla rakennuksen ikkuna-aukotusta on muutettu ja julkisivut ovat saaneet sileän rappauksen.

Koulurakennus on säilyttänyt alkuperäisen kokonaishahmonsensa ja paljon alkuperäisestä ulkoasustaan, joskin 1990-luvulla peruskorjauksissa uusittu rappaus ja keltainen väri sekä C-osan ikkunamuutokset poikkeavat alkuperäisestä. Sekä laajennus että lääninarkkitehti G. Chiewitzin suunnittelema vanha osa kuuluvat Kivi-Poriin, joka on osa Porin kansallista kaupunkipuistoa ja kuuluu Museoviraston inventoimiin valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA A

32. As.oy Itsenäisyydenkatu 55

osoite: Itsenäisyydenkatu 55
suunnittelija: arkkit. Veikko Malmio
valmistumisvuosi: 1958
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 59

Kolmikerroksinen asuinkerrostalo sijaitsee Itsenäisyydenkadun ja Annankadun kulmassa. Julkisivuissa on rakennusajankohdalle ominainen roiskerappaus, joka on alun perin ollut väriltään harmaa ja nykyisin vaalea. Itsenäisyydenkadulle avautuvan pääjulkisivun polveilevat ikkunauhat koostuvat eri kokoisista ikkunoista ja ranskalaisista parvekkeista. Kaksilapainen pulpettikatto, katteenaan alkuperäinen saumattu pelti muodostaa rakennuksen pätyihin saumaisen aiheen.

Tuuletusparvekkeet ja porraskäytävien sisäänkäynnit on sijoitettu pihajulkisivuun vinottain rakennuksen runkoon nähden. Vinossa länsipäädyssä ovat ateljeemainen ullakkoikkuna sekä erkkerimäiseen ulokkeeseen liittyvät päätyhuoneistojen ulokeparvekkeet. Ikkunat on uusittu ja alkuperäiset ulko-ovet on korvattu metalliovilla.

Rakennus on laadukas esimerkki keskustan 1950-luvun modernista asuntoarkkitehtuurista.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

33. As.oy Porin Eteläkulma

osoite: Eteläpuisto 12 b
suunnittelija: arkkite. Keijo Valli
valmistumisvuosi: 1958
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 26

As.oy Porin Eteläkulma muodostuu Eteläpuistoon rajautuvasta kuusikerroksisesta ja yksiportaisesta asuinrakennuksesta sekä Liisankatuun rajautuvasta kaksikerroksisesta liikesiivestä. Asuinrakennuksen katutaso sekä siipirakennus ovat kokonaisuudessaan liiketilaa. Siipirakennukseen valmistui alun perin elokuvateatteri, joka muutettiin 1980-luvun puolivälissä tekstiilimyymäläksi.

Arkkitehtuuriltaan rakennus edustaa tyypillistä 1950-luvun kerrostaloarkkitehtuuria rapattuine aukkojulkisivuineen ja ulokeparvekkeineen. Julkisivun rappaus ja asuinhuoneistojen ikkunat sekä porrashuoneen ulko-ovet on uusittu. Siipirakennuksen katujulkisivulle on puhkaistu näyteikkunat ja yksi uusi sisäänkäynti on lisätty käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä. Rakennus on kuitenkin säilyttänyt kokonaisuutensa ja paljon alkuperäisestä ilmeestään.

Sen sijainti Porin kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan Eteläpuiston varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä. Pohjoiselle naapuritontille valmistui vuonna 1971 arkkitehtuuriltaan vastaava Keijo Vallin suunnittelema asuin- ja liikerakennus (kohde 78).

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA B

34. Maakuntalinna

osoite: Itsenäisyydenkatu 35
suunnittelija: arkkite. Veikko Malmio
valmistumisvuosi: 1959
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 56

Itsenäisyydenkadun ja Isolinnankadun kulmaan rakennettu Maakuntalinna kuuluu Porin keskustan merkittäviin 1950-luvun moderneihin arkkitehtuurikohteisiin. Se rakennettiin linja-autoasen tuntumaan Maataloustuottajien, Meijeriliiton ja Metsänhoitolautakunnan kaltaisten tahojen toimitaloksi. Toimistojen lisäksi talossa oli aluksi myös työsuhteasuntoja.

Julkisivuissa käytettiin mm. sileitä alumiinilevyjä. Levyt korvattiin 1980-luvulla profiilipellillä, jolloin rakennuksen ilme muuttui. Rakennuksen ensimmäinen kerros, jossa liiketilat sijaitsevat, on katujulkisivuissa sisäänvedetty. Itsenäisyydenkadun varrella viisi asuin- ja toimistokerrosta näyttävät yhtenäisinä ikkunanauhoina. Ullakkokerros on liikekerroksen tavoin näitä kapeampi.

Julkisivumuutokset ja ullakkokerroksen sulkeminen ovat vaikuttaneet heikentävästi rakennuksen säilyneisyyteen ja arkkitehtuuriin. Maakuntalinna on kuitenkin huomattava esimerkki aikansa liike- ja toimitilarakentamisesta.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

ARVUOKKA B

35. Salama-talo

osoite: Valtakatu 2
suunnittelija: arkkite. Harry Schreck
valmistumisvuosi: 1959
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 136

Salaman talona tunnettu asunto-osakeyhtiö Valtakatu 2 sijaitsee Valtakadun ja Isolinnankadun kulmassa. Rakennuskokonaisuus koostuu seitsenkerroksisesta liike- ja asuintalosta Isolinnankadun varrella sekä siihen lännessä liittyvistä yksi- ja kaksikerroksisista liikeosista.

Matalat osat muodostavat osittain sisäänvedetyn liikepihan pylväskäytävineen katujen kulmassa. Isolinnankadun porttikäytävä johtaa Valtakadun puolella sijaitsevalle liikepihalle.

Julkisivut ovat terastirapatut. Liikepihassa ja katoissa on käytetty runsaasti kuparilevyä. Alun perin klinkkeripintaiset pylvää on pinnoitettu metallilevyllä ja parvekkeiden kuparilevy on vaihdettu lasiin.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Eteläpuisto 15 a, 13 ja 11 1960-luvulla.

Eteläpuisto 15 a, 13 ja 11 vuonna 2018.

Parvekkeiden lasitus ja parvekekaiteiden muutos on tehnyt Eteläpuisto 13:n ja Eteläpuisto 11:n ilmeestä umpinaisemman ja raskaamman.

Kauppatoria 1960-luvulla. Kuvassa keskellä Airionkulma.

Airionkulma vuonna 2019. Rakennus on säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Kuva J.L. Satakunnan Museo

4.1.3. 1960-luku

Arkkitehtuuri ja suunnittelijat

Suomessa valmistui vuosina 1957–1978 miljoona asuntoa, jotka muodostivat kaksi kolmasosaa koko maan silloisesta asuntokannasta. Erityisesti 1960-luku oli vilkasta asuntorakentamisen aikaa. Porin ruutukaavakeskustan alueelle valmistui 1960-luvulla edelliseen vuosikymmeneen verrattuna yli kaksinkertainen määrä rakennuksia, joista suurin osa oli käyttötarkoitukseltaan asuin- ja liikerakennuksia. Ilmiön taustalla vaikuttivat voimistuva kaupungistuminen, uudet arkkitehtuurin ideologiat, kuten betonielementtiikkaa suosivat strukturalismi ja brutalismi, sekä ideologioiden rinnalla kehittyvä tehokas rakennustekniikka.

Rakentamisen menetelmät muuttuivat 1960-luvun alussa perusteellisesti betonielementtirakentamisen myötä. Elementtitekniikka mahdollisti nopean rakentamisen sekä massatuotannon standardisointujen ja teollisesti valmistettujen rakennusosien avulla. Elementtirakentamisen myötä vastuu siirtyi arkkitehteilta rakennusliikkeille ja aluerakentajille. Ympäristön ja arkkitehtuurin laatu alkoi laskea jyrkästi. Myös suhtautuminen jo olemassa oleviin rakennuksiin muuttui ja perinteisillä menetelmillä rakennetut talot katsottiin voitavan purkaa vanhentuneina. Porissakin purettiin edelleen runsaasti vanhaa, viimeisimmän suurpalon jälkeen rakennettua puutalovaltaista rakennuskantaa.

Yleisin asuintalon tyyppi oli kirjahylly- tai elementtirunkoinen kerrostalo, jonka arkkitehtuurille leimallista oli tasakaton sekä ikkunanauhojen ja sisäänvedettyjen parvekkeiden luoma virtaviivainen ja horisontaalinen ilme. Tumma ja usein sisäänvedetty sokkelikerros korosti rakennuksen keveyttä ja

visuaalisesti irrotti vaalean rakennuksen maasta. Katutasoon sijoitetut liikehuoneistot yhtenäisine näyteikkunapintoihin yhdistivät liikkeet osaksi katutilaa. Julkisivumateriaaleina yleistyivät muun muassa maalattu betoni, pesubetoni sekä mineriitti.

Porissa ajan tuotteliaimpiin arkkitehteihin kuului Porin kaupunginarkkitehtinakin 1951–1974 toiminut Olaf Küttner. Lisäksi keskustaan valmistui useampia porilaisarkkitehti Keijo Vallin sekä arkkitehti Aarne Ehojoen, Pekka Pitkäsän ja Osmo Koskelinin suunnittelema rakennuksia. 1960-luvun rakentamisessa keskeinen asema oli myös A. Puolimatkan rakennustoimistolla, jonka arkkitehtina toimi muun muassa Pentti Savola. A. Puolimatka toteutti myös useita arkkitehti Aarne Ehojoen suunnitelmia rakennuksia. Arkkitehti Keijo Vallin suunnitelmien toteuttajana toimi monessa tapauksessa porilainen Rakennusliike Valli & Santala.

1960-luvulla valmistuneet rakennukset

Porin ruutukaavakeskustaan valmistui 1960-luvulla 40 edelleen olemassa olevaa kohdetta. Näistä kaikkiaan 28 on asuin- ja liikerakennuksia, neljä asuinrakennuksia ja neljä toimisto- ja liikerakennuksia. Lisäksi joukkoon kuuluu yksi koulurakennus ja kolme liikerakennusta. Rakennuksista 14 valmistui Linnan, 12 Malminpään, kahdeksan Karhunpään, viisi Teljän ja yksi Itätullin kaupunginosaan. Linnan kaupunginosassa rakentamisen painotus siirtyi 1960-luvulla sen pohjoispuolelle, erityisesti Valtakadun varrelle. Myös Kauputorin ympäristöön rakennettiin yhä. Karhunpään kaupunginosassa asuin- ja liikerakennuksia valmistui pääasiassa Antinkadun sekä Pohjois- ja Eteläpuiston varrelle.

1960-luvulla valmistuneista rakennuksista suurin osa (31) arvotettiin inventoinnissa arvoluokkiin A ja B. Arvoluokkaan A määriteltiin kuuluvaksi 10 rakennusta ja arvoluokkaan B kaikkiaan 21 rakennusta. Lisäksi 1930–1950-luvulla valmistuneista rakennuksista poiketen 1960-luvulla valmistuneista rakennuksista yhdeksän määriteltiin arvoluokkaan C. Arvotukseen vaikuttivat arvoluokan B kohdalla mm. alkupe räiseen ulkoasuun vaikuttaneet muutokset, arkkitehtuurin arkipäiväisyys sekä sijainti nykyisessä kaupunkirakenteessa. Arvoluokan C kohdalla alkuperäinen ulkoasu on muutosten myötä lähes täysin hävinnyt ja/tai arkkitehtuurin laatu on verraten heikompaa.

Kohdekorteille on koottu vain arvoluokkiin A ja B arvotetut rakennukset. Kaikki inventoidut kohteet on mainittu sivuilla 25–26.

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

36. Liiekelulma

osoite: Antinkatu 13
suunnittelija: arkkitt. Keijo Ström & arkkitt. Olavi Tuomisto
valmistumisvuosi: 1960
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 9

Liiekelulman rakennuskokonaisuuden muodostavat seitsenkerroksinen liie- ja asuinkerrostalo Antinkadun varrella, kuusikerroksinen liie- ja asuinkerrostalo Gallen-Kallelankadun varrella sekä yksikerroksiset liieeosat näiden välissä. Osien keskelle muodostuu liieki-pha, jonka sisääntulo on Gallen-Kallelankadun varrella polveileva.

Korkeiden osien julkisivut ovat terastirapatut. Eri kokoiset ikkunat muodostavat tummien levyjen kanssa torijulkisivuun vaakasuuntaiset nauhat. Ranskalaiset parvekkeet avautuvat pohjoiseen ja länteen.

Kaupunkikuvallisesti tärkeä liieki-pha Kauppatorin reunalla on nykyisin suljettu. Korkeimman osan pohjoispäätyyn on maalattu muraali.

Kohde rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

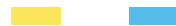
37. As.oy Porin Pohjoispuisto 3

osoite: Pohjoispuisto 3
suunnittelija: arkkitt. Keijo Valli
valmistumisvuosi: 1960
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 123

Gallen-Kallelankadun ja Pohjoispuiston kulmassa sijaitsevassa, vinkkelin muotoisessa liie- ja asuinrakennuksessa on kaksi siipeä. Rakennus on Gallen-Kallelankadun varrella viisikerroksinen ja Pohjoispuiston puolella seitsenkerroksinen. Kulmassa on myös pieni yksikerroksinen liieeoosa, joka liittyy korkean siiven suurempaan liiketilaa.

Julkisivuiltaan rapatussa rakennuksessa on katujen risteyksessä sisäänvedetty kulma muiden Pohjoispuiston alkupään tonttien tavoin. Ensimmäisen kerroksen julkisivuissa on käytetty klinkkeripintoja. Pohjakerros on kauttaaltaan liiketilaa. Ullakkokerros on rakennuksen runkoa kapeampi.

Ikkunoiden väliin asennetut mineriittilevyt vaihdettiin teräskasetteihin parvekemuutosten yhteydessä. Parvekkeet on uusittu ja lasitettu. Myös liiketilojen ovet ja ikkunat sekä asuinkerrosten ikkunat on vaihdettu. Julkisivut on maalattu 2010-luvulla alkuperäisistä poikkeavin värein. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

ARVOLUOKKA B

38. As.oy Porin Yrjönkatu 4

osoite: Valtakatu 3
suunnittelija: arkkitt. Toivo Korhonen
valmistumisvuosi: 1960
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 138

As.oy Porin Yrjönkatu 4 muodostuu kahdesta Yrjönkatuun ja Valtakatuun rajautuvasta kuusikerroksisesta asuin- ja liiekerakennuksesta. Rakennusten katutasossa on liiehuoneistoja. Kerrokset 2-6 sekä ullakkokerrokset ovat liie- ja asuinkäytössä. Yrjönkadun puoleisen siiven läpi kulkee liieikäytävä. Sisäänkäynnit A- ja B-portaaseen ovat liieikäytävän varrella, C- ja D- portaan sisäänkäynnit on sijoitettu Valtakadulta pihaan johtavan porttikäytävän varrella. Julkisivuja hallitsevat mineriittiverhoilu, katutaso yhtenäiset näyteikkunapinnat sekä nauhaikkunoiden ja sisäänvedettyjen parvekkeiden luoma horisontaalinen ilme. Huomiota herättävänä piirteenä voidaan mainita rakennuksen sisäänvedetty lounaiskulma valomainoksineen.

Rakennus oli valmistuessaan korttelin ensimmäinen moderni asuin- ja liiekerrostalo. Se on säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Suurin ulkoasuun vaikuttanut muutos on rakennusten rapattujen pohjois- ja itäpäätyjen verhoilu teräspoimulevyillä.

Arvot: rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

39. Rosenlewin pääkonttorin laajennus

osoite: Antinkatu 2
suunnittelija: arkkite. Olaf Küttner
valmistumisvuosi: 1960
suojelutilanne: kiinteistön vanhimmat osat (1854-55) on suojeltu asemakaavassa (1996)
kohdenumero Pakissa: 32

Rosenlewin pääkonttorin kaksikerroksinen laajennusosa rajautuu Antinkatuun. U:n muotoinen rakennus liittyy vanhempaan rakennukseen molemmista päistään. Näin muodostuva sisäpiha kuuluu olennaisena osana rakennuskokonaisuuteen.

Ilmeeltään selkeät julkisivut koostuvat rapatuista vaakaosista ja tammipuitteiden jakamista ikkunanauhoista. Julkisivuissa on myös kupari- ja graniittiosia. Rakennus erottuu modernina, mutta oman aikansa laadukkaana edustajana ympäristöstään.

Rakennuskokonaisuudesta on tehty rakennushistoriaselvitys. Kohde on osa Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä ja sijaitsee Porin kansallisen kaupunkipuiston alueella.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA B

40. Annankatu 12 a

osoite: Annankatu 12 a
suunnittelija: rkm. Kauko Blomqvist
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 1

Kaksikerroksinen liike- ja asuinrakennus rajautuu Annankatuun ja liittyy Annankatu 10:n vanhempaan asuinrakennukseen.

Rakennus on julkisivuiltaan roiskerapattu ja satulakattoinen. Katutasossa on liiketila. Liiketilan sisäänkäynti sijaitsee Annankadun puolella ja asuntojen porraskäytävä pihan puolella. Molemmissa kerroksissa on myös asuntoja.

Kohde on tyypillinen, mutta harvinaiseksi muuttunut esimerkki 1950-luvun lopun yhdistetystä, mittakaavaltaan maltillisesta liike- ja asuinrakentamisesta. Rakennus edustaa jälleenrakennuskauden ilmeeltään varsin perinteistä tyyliä. Sen hahmo, julkisivut ja käyttö-tarkoitukset ovat säilyneet lähes alkuperäisinä.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA B

41. Hacklinin talo

osoite: Isolinnankatu 7
suunnittelija: arkkite. Olaf Küttner
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 52

Rakennuttajansa mukaan Hacklinin taloksi kutsuttu liike- ja asuinrakennus muodostuu Isolinnankatuun rajautuvasta seitsenkerroksisesta ja kolmiportaisesta osasta sekä Hallituskatuun rajautuvasta yksikerroksisesta liikesiivestä. Julkisivua jäsentävät nauhaikkunat, joiden seinäosissa on vaakaprofiloitu peltiverhoilu. Eteläpääty on katutasosta sisäänvedetty ja betonipilarien kannattelema. Katutasoon on sijoitettu liikehuoneistoja ja kaksi porttikäytävää. Pihajulkisivulla ovat sisäänvedetyt, betonikaiteiset parvekkeet sekä sisäänkäynnit autotalleihin ja porrashuoneisiin. Tontin länsilaidalla on ajoluiska maanalaiseen pysäköintihalliin.

Vuoden 2008 julkisivusaneerauksen yhteydessä alun perin terasti-rapattulle julkisivulle lisätty sileä rappaus on vaikuttanut rakennuksen säilyneisyysarvoon heikentävästi. Rakennuksen 1960-luvulle tyypillinen nauhajulkisivun jäsentämä kokonaishahmo on kuitenkin säilynyt.

Arvot: rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

42. As.oy Porin Yrjönkatu 19

osoite: Yrjönkatu 19 a
suunnittelija: arkk. Heikki Sysimetsä
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 154

As.oy Yrjönkatu 19 a on neljäkerroksinen ja kolmiportainen asuin- ja liikeyrakenus. Rakennuksen katutasossa on liikehuoneistoja ja porttikäytävä. Mineriiiverhoiltua katujulkisivua hallitsevat katutason näyteikkunat ja asuinkekkosten 1960-luvulle tyypilliset nauhaikkunat. Porrashuoneiden lepotasanteiden ikkunat on sijoitettu asuinkekkosten väliin rikkomaan jatkuvuutta. Pihajulkisivuun kuuluvat sisäänvedetyt, lasikaiteiset parvekkeet sekä liikehuoneistojen näyteikkunat.

Julkisivumuutokset ovat vaikuttaneet rakennuksen säilyneisyysarvoon heikentävästi. Asuinhuoneistojen ja porrashuoneiden alun perin tummat ikkunapuitteet on maalattu valkoisiksi. Lisäksi rappaus, porrashuoneiden ja liikeyrakenustojen ulko-ovet sekä parvekekaiteet on uusittu ja parvekkeet on lasitettu. Rakennuksen käyttötarkoitus on kuitenkin säilynyt, ja rakentamisajankohta on vielä erityisesti katujulkisivusta tunnistettavissa. Rakennus on osa Yrjönkadun varrelle 1950-luvulta lähtien rakentunutta modernia liikeyrakenusta.

Arvot: historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

43. As.oy Porin Eteläpuisto 11

osoite: Eteläpuisto 11
suunnittelija: arkk. Aarne Ehojoki
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 24

As.oy Porin Eteläpuisto 11 on seitsenkerroksinen ja kaksiportainen asuin- ja liikeyrakenus Eteläpuiston ja Liisankadun kulmassa. Rakennuksen sisäänvedetyssä katutasossa on liikeyrakenustoja. Katujulkisivua hallitsevat liikeyrakenustojen suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat, asuinkekkosten sisäänvedetyt, lasitetut parvekkeet sekä parvekekaiteiden tumma julkisivulasit. Pihajulkisivulla on vaaleanruskea mineriiiverhoilu sekä osittainen ruskea peltiverhoilu ikkunauhojen seinäosissa ja tuuletusparvekkeiden kaiteissa. Rapattu itäpääty on verhoiltu 1990-luvulla valkoisella, muovipinnoitetulla profiililevyllä. Samana vuonna parvekkeet lasitettiin ja alkuperäisten betonikaiteiden tilalle asennettiin tummat julkisivulasit.

Rakennus edustaa 1960-luvun kerrostaloarkkitehtuuria nauhajulkisivuineen, joskin julkisivumuutokset ovat vaikuttaneet sen ulkoasuun etenkin katujulkisivun osalta huomattavasti. Rakennuksen sijainti Porin kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan Eteläpuiston varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

44. As.oy Juseliuksenkulma

osoite: Yrjönkatu 7
suunnittelija: arkk. Kurt Simberg
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 160

Juseliuksenkulman kiinteistö Valtakadun ja Yrjönkadun kulmassa koostuu tästä kuusikerroksisesta liikeyrakenus- ja asuinkekkosten sekä vuonna 1940 valmistuneesta, kolmikerroksisesta liikeyrakenus- ja asuinkekkosten (kohde 15).

Liiketilat sijaitsevat katutasossa Yrjönkadun ja Valtakadun varsilla. Viisi ylempää kerrosta ovat asuinkekkoksia.

Rakennus on julkisivuiltaan pääosin rapattu. Ensimmäisen kerroksen julkisivuissa on käytetty myös klinkkeriä ja tiiltä. Sekä katu- että pihajulkisivuilla asuinkekkosten ikkunat ja niiden väleihin asennetut puulevyt muodostavat yhtenäiset nauhat.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVLUOKKA B

45. As.oy Vidbominkulma (Sataraudan talon laajennus)

osoite: Valtakatu 10
suunnittelija: arkkite. Keijo Valli
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 134

Kuusikerroksinen ja yksiportainen asuin- ja liikerakennus kuuluu samaan kiinteistöön tontille vuonna 1940 valmistuneen Sataraudan talona (kohde 14) tunnetun asuin- ja liikerakennuksen kanssa. Rakennus edustaa 1960-luvun kerrostaloarkkitehtuuria.

Kaujulkisivun ikkunanauhossa vuorottelevat ikkunoiden kanssa alkuperäiset, profiloituneet kuparilevyt.

Katutasossa sijaitsevat liikehuoneistot sisäänkäynteineen sekä porrashuoneen vaatimaton, keskeinen sisäänkäynti. Julkisivut on verhoiltu mineriittilevyillä ja sokkelissa on tumma julkisivulaatta-verhoilu. Pihajulkisivulle on sijoitettu sisäänvedetyt huoneisto- ja tuuletusparvekkeet.

Rakennuksen ikkunat on uusittu, mutta muuten rakennus on säilynyt ulkoasultaan alkuperäisenä.

Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVLUOKKA A

46. Airionkulma

osoite: Eteläkauppatori 2
suunnittelija: arkkite. Keijo Valli
valmistumisvuosi: 1961
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 21

Airionkulman rakennuskokonaisuuteen kuuluu Eteläkauppatorin suuntainen seitsenkerroksinen asuin- ja liikerakennus, joka jatkuu kuusikerroksisena Yrjönkadun varrelle sekä yksikerroksinen liikeosa, joka reunustaa liikepihaa tontin eteläreunalla. Ensimmäinen kerros rakennettiin liiketiloille, toinen toimistoille ja ylemmät kerrokset asumiselle.

Ilmeeltään virtaviivaiset katujulkisivut ovat pääosin julkisivulasipintaiset. Väreiltään katujulkisivuista eroavissa pihajulkisivuissa on käytetty rappausta, julkisivulasia ja kuparia.

Airion "lasi- ja porsliinikauppa" on toiminut samalla tontilla jo vuodesta 1933 lähtien.

Hyvin alkuperäisenä säilynyt rakennus rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVLUOKKA B

47. As.oy Porin Itätullinkatu 27

osoite: Itätullinkatu 27
suunnittelija: rkm Paavo Joutsu
valmistumisvuosi: 1962
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 69

Asuinkerrostalo muodostaa mittakaavaltaan kaupunkikuvallisen parin asemakaavassa vuonna 2017 suojellun Itätullin päiväkodin kanssa.

Julkisivuiltaan rapatussa rakennuksessa on kahden asutokerroksen lisäksi kellari- ja ullakkokerros. Katto on 1960-luvulle ominainen, kahteen suuntaan kallistuva pulpettikatto. Vaakasuntaisia ikkunalinjoja jäsentävät vaaleanharmaat mineriittilevyt.

Ullakkokerrokseen on rakennettu asuntoja ja etelään avautuvat ikkunat 2000-luvulla.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

48. As.oy Porin Pohjoispuisto 4

osoite: Pohjoispuisto 4
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen
valmistumisvuosi: 1962
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 124

Seitsenkerroksinen liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Pohjoispuiston ja Gallen-Kallelankadun kulmassa, samalla tontilla Osuuskassan talon (Gallen-Kallelankatu 9, kohde 19) kanssa.

Kokonaisilmeeltään horisontaalisen rakennuksen julkisivumateriaaleina on käytetty vaaleankeltaista Sahara-tiiltä, valkoista mineriitilevyä ja mustaa klinkkeriä. Pihajulkisivut ovat rapatut. Niissä on myös lasitiiliä. Vesikatteessa ja mm. syöksytörvissa on käytetty kuparia.

Vinkkelin muotoisessa rakennuksessa on sisäänvedetty kulma muiden Pohjoispuiston alkupään tonttien tavoin. Kulma muodostaa pienen aukion katujen kulmaan. Tontin porttikäytävä on Pohjoispuiston puolella. Rakennus noudattaa samaa mittakaavaa Pohjoispuisto 2:n (1963) kanssa. Molemmat rakennukset ovat saman toimiston suunnittelema.

Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

49. As.oy Porin Liisankatu 8

osoite: Liisankatu 8
suunnittelija: arkkit. Esko Suhonen
valmistumisvuosi: 1962
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 91

As.oy Liisankatu 8 muodostuu Liisankadun varteen sijoittuvasta kuusikerroksisesta asuin- ja liikerakennuksesta sekä Antinkatuun rajautuvasta yksikerroksisesta liikesiivestä. Rakennuksen katutasossa on liikehuoneistoja sekä tilavat betoniportain varustetut sisäänkäyntisyvennykset, joista on käynti sekä porrashuoneisiin että liikkeisiin. Kerrokset 2-4 ovat asuinkerroksia. Katujulkisivua jäsentävät horisontaalisesti profiilipeltiverhoilun ja sileän rappauksen vaihtelu, puolinauhaikkunat sekä katutason suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat. Pohjoisella katujulkisivulla on lisäksi kolme erkkeritornia ja länsipäädystä osittain sisäänvedetyt parvekkeet. Sileäksi rapatulla pihajulkisivulla on puolinauhaikkunat ja betonisella pieliseinällä varustetut, lasitetut ulokeparvekkeet.

Rakennus on säilynyt julkisivujensa osalta hyvin alkuperäisenä. Myös sisätiloissa on säilynyt runsaasti alkuperäistä kiinteää sisustusta. Asuinhuoneistojen ikkunat, liikehuoneistojen ulko-ovet ja näyteikkunat sekä porrashuoneiden ulko-ovet on uusittu. Rakennus muodostaa kokonaisuuden Antinkatu 18:n kanssa.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

50. As.oy Porin Antinkatu 18

osoite: Antinkatu 18
suunnittelija: arkkit. Esko Suhonen
valmistumisvuosi: 1962
Suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 14

As.oy Antinkatu 18 on kuusikerroksinen ja kaksiportainen asuin- ja liikerakennus. Rakennuksen katutasossa on kolme liikehuoneistoa sekä tilavat betoniportain varustetut sisäänkäyntisyvennykset, joista on käynti sekä porrashuoneisiin että liikkeisiin. Sisäänkäyntisyvennyksissä on alkuperäinen tumma klinkkerilaattalattia. Kummankin sisäänkäynnin yläpuolella on erkkeri. Katujulkisivua hallitsevat vaaleanharmaan profiilipeltiverhoilun ja sileän rappauksen vaihtelu, puolinauhaikkunat sekä katutason suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat. Sileäksi rapatulla pihajulkisivulla on puolinauhaikkunat ja betonisella pieliseinällä varustetut, lasitetut ulokeparvekkeet.

Rakennus on säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Liikehuoneistojen ulko-ovet ja näyteikkunat sekä porrashuoneiden ulko-ovet on uusittu. Rakennus muodostaa kokonaisuuden Liisankatu 8:n kanssa.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVLUOKKA B

51. As.oy Porin Karhunpää

osoite: Eteläpuisto 13
suunnittelija: arkkite. Aarne Ehojoki
valmistumisvuosi: 1962
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 27

As.oy Porin Karhunpää on seitsenkerroksinen ja kaksiportainen asuin- ja liikerakennus Eteläpuiston ja Liisankadun kulmassa. Rakennuksen sisäänvedetyssä katutasossa on liikehuoneistoja. Katujulkisivua hallitsevat liikehuoneistojen suuret näyteikkunapinnat, asuinkeuhosten sisäänvedetyt, lasitetut parvekkeet sekä parvekekaiteiden tumma julkisivulasit. Pihajulkisivulle on vuonna 2000 asennettu valkoinen peltiverhoilu asuinkeuhkoihin, sekä keltainen peltiverhoilu ikkunanauhoihin ja tuuletusparvekkeiden kaiteisiin. Rapattu itäpääty on verhoiltu 1980-luvulla valkoisella, muovipinnoitetulla profiililevyllä. Parvekkeet on lasitettu ja alkupe- räisten betonikaiteiden tilalle on asennettu tummat julkisivulasit 1990-luvulla.

Rakennus edustaa 1960-luvun kerrostaloarkkitehtuuria nauhajulkisivuineen, joskin julkisivumuutokset ovat vaikuttaneet sen ulko- asuun etenkin katujulkisivun osalta huomattavasti. Rakennuksen sijainti Porin kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan Eteläpuiston varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVLUOKKA B

52. As.oy Jockum

osoite: Hallituskatu 6
suunnittelija: arkkite. Olaf Küttner
valmistumisvuosi: 1963
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 46

Asunto-osakeyhtiö Jockum on mittava liike- ja asuinkeuhkosta Yrjönkadun ja Hallituskadun kulmassa. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on liiketiloja ja viidessä ylemmässä kerroksessa asuntoja.

Rakennuksen tyypillisiä 1960-luvun piirteitä ovat mm. kahitiiliset julkisivut, pulpettikatto ja sisäänvedetty kulma katujen risteyksessä. Kulmaan liittyvät mustat klinkkeripintaiset pilarit. Vinot erkerit rikastuttavat kookkaan rakennuksen pihajulkisivua ja lisäävät huoneitten valoisuutta. Erkkereiden sijoittaminen vinottain julkisivuun nähdessä rajaa näkymää naapurihuoneistoihin. Asuinkeuhosten ikkunoiden väliin on asennettu alumiinilevyjä, joiden kanssa ikkunat muodostavat julkisivuihin tiilipinnoista eroavia, yhtenäisiä nauhoja. Parvekkeet ovat sisäänvedetyt. Porrashuoneiden sisäänkäynnit sijaitsevat Hallituskadun puoleisissa porttikäytävissä.

Rakennus eroaa mittakaavaltaan ja arkkitehtuuriltaan voimakkaasti Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön muista rakennuksista.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVLUOKKA A

53. As.oy Puistotorni

osoite: Eteläpuisto 19
suunnittelija: arkkitehdit Olaf Küttner & Pekka Ojonen
valmistumisvuosi: 1963
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 31

Eteläpuiston ja Itsenäisyydenkadun kulmassa sijaitseva maamerkimäinen rakennus on kymmenkerroksinen. Sen maanpäällisen kellarikerroksen liiketilojen päällä on yhdeksän asuinkeuhkosta. Tornitalo on rakennettu lähes katutilaan kiinni. Tontilla on myös kaksi varhaisempaa asuinrakennusta, joista vanhempi on valmistunut vuonna 1891 ja nuorempi vuonna 1938 (kohde 7).

Rakennuksen tyypillisiä 1960-luvun piirteitä ovat mm. valkoiset/vaaleanharmaat levy- ja kahitiiliset julkisivut, nauhaikkunat ja tasakatto. Liikekerros on pitkällä sivulla sisäänvedetty.

Pohjoiseen ja etelään suuntautuvat parvekkeet ulkonevat osittain julkisivusta. Ne on sijoitettu pystysuoriksi elementeiksi keskelle etelä- ja pohjoisjulkisivua. Pitkien julkisivujen ikkunanauhat suuntautuvat sen sijaan itään ja länteen. Tasakattoisen rakennuksen ullakkokerros on rakennuksen runkoa kapeampi mutta rungon pituinen. Rakennus liittyy mittakaavaltaan ja arkkitehtuuriltaan Eteläpuiston länsilaidan 1960-luvun liike- ja asuinkeuhkostoaloihin. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

54. As.oy Porila

osoite: Liisankatu 19
suunnittelija: arkkite. Osmo Koskelin
valmistumisvuosi: 1963
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 84

Liisankadun ja Otavankadun kulmaan, Liisantorin laidalle rakennettu kiinteistö muodostuu yhdeksänkerroksisesta asuin- ja liiketalosta sekä nykyasuunsa 1950-luvulla rakennetusta liikesiivestä Otavankadun varrella. Vanhemman liikesiiven ja asuintornin välissä on tasakattoinen, matala yhdysosa.

Maamerkkimäisen rakennuksen ensimmäinen, liikekäytössä oleva kerros on julkisivultaan klinkkeripintainen. Asuinkerrosten julkisivuissa on käytetty keltaista tiiltä. Ikkunanauhojen väleissä ja parvekekaiteina on käytetty valkeaa, pystyjakoista mineriittilevyä.

Pääjulkisivuja jäsentävät nauhaikkunat sisäänvedettyine, erkkerimäisine parvekenauhoineen. Ikkunanauhoja jakavat rihlatut, patinoituneet kuparilevyt. Rakennus on säilynyt varsin alkuperäisenä.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

55. Björneborgs svenska samskola

osoite: Otavankatu 16
suunnittelija: arkkite. Ragnar Nyberg
valmistumisvuosi: 1963
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 113

Björneborgs svenska samskolanin kolmikerroksinen koulurakennus sijaitsee Liisantorin laidalla, Otavankadun ja Mikonkadun kulmassa.

W. Rosenlew & Co:n rakennuttama BSS on 1960-luvulle tyypillinen koulurakennus, jonka ominaispiirteitä ovat länsijulkisivun nauhaikkunat ja puhtaaksi muuratut tiilijulkisivut. Se kuuluu aikakautensa harvoihin punatiilipintaisiin rakennuksiin keskustassa.

Rakennuksen ominaispiirteet ovat säilyneet huolimatta 1990- ja 2000-luvulla toteutetuista peruskorjauksista, joista jälkimmäisen yhteydessä viereinen, vuonna 1930 valmistunut asuinrakennus liitettiin osaksi koulurakennusta.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA B

56. As.oy Päärnäinen

osoite: Pohjoispuisto 2
suunnittelija: arkkite. Pekka Pitkänen, Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen
valmistumisvuosi: 1963
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 122

Liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Pohjoispuiston ja Valtakadun kulmassa, Raatihuoneenpuiston eteläreunalla. Se on Pohjoispuiston puolella seitsenkerroksinen ja Valtakadun puolella kuusikerroksinen.

Julkisivumateriaaleina on käytetty vaaleankeltaista Sahara-tiiltä, valkoista mineriittilevyä ja mustaa klinkkeriä. Pihajulkisivut ovat rapatut. Niissä on myös lasitiiliosia. Vesikaton katteena ja mm. syöksytorvissa on käytetty kuparia.

Vinkkelinmuotoisessa rakennuksessa on sisäänvedetty kulma muiden Pohjoispuiston alkupään tonttien tavoin. Se muodostaa pienen aukion katujen kulmaan. Porttikäytävä sijaitsee Pohjoispuiston puolella.

Rakennus noudattaa samaa mittakaavaa Pohjoispuisto 4:n (1962, kohde 48) kanssa. Molemmat rakennukset ovat saman toimiston suunnittelemia. Alkuperäisten parvekekaiteiden korvaaminen tummennetulla lasilla on muuttanut rakennuksen horisontaalista luonnetta ja heikentänyt sen kaupunkikuvallista ilmettä verrattuna Pohjoispuisto 4:ään. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVOLUOKKA A

57. As.oy Rojohoppe

osoite: Nortamonkatu 3
suunnittelija: arkkitehti Heikki Sysimetsä, Arkkitehtitoimisto Heikki Sysimetsä
valmistumisvuosi: 1963
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 110

Rojohopen liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Yrjönkadun ja Nortamonkadun kulmatontilla, Kauppatorin varrella. Rakennuksessa on liiketiloja käsittävän pohjakerroksen lisäksi kuusi asuinkerrosta. Yrjönkadun liiketiloihin liittyy parvikerros, jonka myötä vinkkelinmuotoinen rakennus on Kauppatorin puolella korkeampi. Nortamonkadun varrella ullakkokerros on sisäänvedetty.

Julkisivumateriaaleina on käytetty valkoista julkisivulasia, ruskeaa klinkkeriä ja kuparilevyä. Nortamonkadun monumentaalisen päädyn alkuperäinen vuolukiviverhoilu on korvattu vuonna 2005 kuparikaseteilla. Molemmat katujulkisivut koostuvat asuinkerrosten osalta ikkuna- ja parvekenauhoista sekä yhtenäisistä lasiosista nauhojen välissä.

Kohde rajautuu Porin torin maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

58. As.oy Antinkatu 23

osoite: Antinkatu 23 a
suunnittelija: arkkitehti Pekka Pitkänen, Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkänen
valmistumisvuosi: 1964
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 17

As.oy Antinkatu 23 on seitsenkerroksinen ja kaksiportainen asuin- ja liikerakennus. Se edustaa 1960-luvun kerrostaloarkkitehtuuria nauhajulkisivuineen. Sisäänvedetyssä katutasossa on liikehuoneistoja. Katujulkisivua hallitsevat suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat ja asuinkerrosten sisäänvedetyt parvekkeet. Katujulkisivun sokkeli ja porrashuoneiden syvennykset on verhoiltu tummilla klinkkerilaatoilla.

Pihajulkisivulla ja pohjoispäädystä on tiiliverhoilu. Pihajulkisivulla ovat nauhaikkunat ja betonikaiteiset, osittain ulostyönnetty tuuletusparvekkeet. Ensimmäisen kerroksen julkisivussa on kapea lasitiili-ikkunanauha.

Rakennus on säilyttänyt kokonaishahmonsaa. Asuinhuoneistojen ikkunat ja parvekeovet on uusittu ja parvekkeet lasitettu. Parvekekaiteisiin on lisätty lasinen osa.

Arvot: rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

ARVOLUOKKA B

59. As.oy Isolinnankatu 3

osoite: Valtakatu 1
suunnittelija: arkkitehti Osmo Koskelin
valmistumisvuosi: 1965
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 133

Valtakadun ja Isolinnankadun kulmassa sijaitseva liike- ja asuinkerrostalo koostuu kahdesta osasta. Seitsenkerroksinen asunto-osa rajautuu Isolinnankatuun ja yksikerroksinen liikeosa Valtakatuun. Julkisivuiltaan tiili- ja betonipintaisen asuinosan ensimmäisessä kerroksessa on liiketila ja kuudessa seuraavassa kerroksessa asuntoja.

Valtakadun keltainen tiilipääty pylväskäytävineen on julkisivuista kaupunkikuvallisesti näyttävin. Erilaiset vaaka- ja pystyelementit tuovat vaihtelua ikkunanauhoihin Isolinnankadun varrella. Pihan puolella parvekkeet ovat julkisivun tasossa, Isolinnankadun puolella hieman rungosta ulkonevat. Parvekkeille antavat näkösuojaa pystysuorat, tummat puusäleikkönauhat.

Rakennuksen tyypillisiä 1960-luvun piirteitä ovat mm. vaaleat, puhtaaksimuuratut tiilipinnat ja tasakatto. Tummanruskeat klinkkeripinnat ja pylväskäytävä antavat ilmettä pohjakerrokselle.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

60. Satakunnan Kansan entinen toimitalo

osoite: Valtakatu 12
suunnittelija: arkk. Olaf Küttner, Arkkitehtitoimisto Olaf Küttner
valmistumisvuosi: 1965
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 135

Rakennus valmistui sanomalehti Satakunnan Kansan toimitaloksi. Lehden toimitus toimi talossa vuoteen 2009 saakka. Kuusikerroksisen rakennuksen katujulkisivulla on pinnoitettu alumiinilevyverhoilu ja julkisivua vertikaalisti jäsentävä alumiinisäleikkö. Katutaso julkisivut koostuvat julkisivulasista ja punagraniittiverhoilusta. Tontin itä laidalla on arkkitehti Bertel Strömmerin suunnittelema (1936) kaksikerroksinen, arkkitehtuuriltaan funktionalistinen entinen kirjainorakennus, joka liittyy uudempaan osaan pohjoispäädystään.

Molemmat rakennukset ovat edustavia esimerkkejä oman aikakautensa arkkitehtuurista, joskin vanhan osan kohdalla alkuperäinen kokonaisuus heijastelee muutosvaiheidensa kautta Satakunnan Kansan lehtitalon historiaa. Se jäsentyy hyvin korttelin asuin- ja liikerakennuksista koostuvaan, pääosin 1960-lukulaiseen rakennuskantaan. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisydeltään arvokas

ARVUOKKA B

61. As.oy Porin Eteläpuisto 14 b

osoite: Eteläpuisto 14 b
suunnittelija: arkk. V. Olavi Nieminen
valmistumisvuosi: 1967
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 28

As.oy Porin Eteläpuisto 14 b on kuusikerroksinen ja kaksiportainen asuin- ja liikerakennus. Rakennus edustaa 1960-luvulle tyypillistä kerrostaloarkkitehtuuria puolinauhajulkisivuineen. Sisäänvedetyssä katutasossa on liikehuoneistoja, sisäänkäyntisyvennykset porrashuoneisiin sekä porttikäytävä pihaan. Katujulkisivua hallitsevat suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat, puolinauhaikkunat sekä sisäänvedetyt, betonikaiteiset parvekkeet asuinkerroksissa. Ikkunoiden välissä on käytetty verhouksena tummanvihreää profilipeltiä. Pihajulkisivulla on maalattu tiiliverhoilu ja puolinauhaikkunat asuinkerroksissa.

Rakennus on säilyttänyt paljon alkuperäisestä ulkoasustaan, joskin porrashuoneiden ja parvekkeiden ulko-ovet sekä asuinhuoneistojen ikkunat on uusittu. Myös parvekkeet on lasitettu. Rakennuksen sijainti Porin kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan Eteläpuiston varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisydeltään arvokas

ARVUOKKA B

62. As.oy Porin Mikonkatu 30

osoite: Mikonkatu 30
suunnittelija: arkk. Osmo Koskelin
valmistumisvuosi: 1967
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 108

Rakennus on Mikonkadun ja Vapaudenkadun kulmassa, Valtionsillan kupeessa sijaitseva liike- ja asuinkeuhkero. Yhdeksänkerroksiseen asuinkeuhkeroaloon liittyy yksikerroksinen liikeosa, joka rakennettiin alun perin pankiksi. Asuinkeuhkeroalon julkisivumateriaaleina on käytetty valkoista kahitiiltä ja valkoista sekä vihreää Steni-komposiittilevyä (aiemmin mineriittilevy). Liikeosan julkisivut ovat kahitiilipintaiset.

Pistetalossa on ikkunoita kaikilla julkisivuilla. Talon parvekkeet avautuvat itään, etelään ja länteen. Tuuletusparvekkeet ovat sisäänvedettyjä, asuntokohtaiset parvekkeet ulkonevia.

Rakennus on poikennut rakentamisaikanaan korkeutensa vuoksi ympäristöstään. Se on aloittanut Vapaudenkadun tornitalojen sarjan, jota on jatkettu 1970- ja 1980-luvuilla pohjoiseen. Rakennus muodostaa maamerkkiparin Porin vesitornin kanssa.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

63. As.oy Otavankulma

osoite: Otavankatu 15
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Reijo Louhimo Ky
valmistumisvuosi: 1967
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 112

Liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Otavankadun ja Itsenäisyydenkadun kulmatontilla. Rakennus on sijoitettu keskelle tonttia Itsenäisyydenkadun suuntaisesti. Seitsemänkerroksisessa rakennuksessa on liikekerros ja kuusi asuinkerrosta.

Lamellitalon tyypillisiä 1960-luvun piirteitä ovat mm. keltaiset, Sahara-tyyliset julkisivut, tasakatto ja nauhaikkunat. Otavankadun päädyssä alun perin pankiksi rakennetun liiketilan julkisivu on sisäänvedetty ja rakennuksen runkoa tukevat pylvää.

Itsenäisyydenkadulle avautuvat huoneistokohtaiset parvekkeet ovat sisäänvedetyt ja muodostavat ikkunoiden kanssa yhtenäiset, vaakasuuntaiset nauhat. Pihan puolella kaksi tuuletusparvekelinjaa jakavat vaakasuuntaiset ikkunauhat. Myös pihajulkisivun tuuletusparvekkeet ovat sisäänvedetyt. Otavankadun päätyä elävöittää kapea, pylväskäytävän päälle sijoitettu erkkeri.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

64. Porin Postitalo

osoite: Valtakatu 4
suunnittelija: arkkit. Veikko Malmio
valmistumisvuosi: 1967
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 140

Porin Postitalo on kahdeksankerroksinen liike- ja toimistorakennus, johon liittyy Valtakatuun rajautuva kaksikerroksinen siipi. Rakennuksen nauhajulkisivuilla on marmorirouhepintainen betonilevyverhoilu. Ikkunoissa oli alun perin lasien ulkopuolinen alumiinilistoitus, joka poistettiin 2010-luvulla ikkunoiden uusimisen yhteydessä. Katutason entinen postisali käsittää kaksi kerrosta. Salin suuret ikkunat avautuvat Yrjökadulle. Sisäänvedetyt, pilarien kannattelemat pääsisäänkäynnit on sijoitettu rakennuksen etelä- ja pohjoisreunaan sekä rakennuksen pohjoispäättyyn, jossa porrashuoneen valokuilu työntyy ulos muusta julkisivusta.

Rakennus on säilyttänyt kokonaishahmonsensa ja paljon alkupe- räisestä ilmeestään, joskin ikkunamuutos on vaikuttanut sen ulkoasuun heikentävästi. Sisätiloissa on tehty useita muutoksia, joista merkittävimpiä on postisalin jakaminen kahteen osaan. Posti toimii katutasossa jaetun salin pohjoisosassa. Salin eteläosassa sekä ylemmissä kerroksissa on toimistotiloja ja siivessä liiketiloja. Pohjoispäättyyn on maalattu murali.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVOLUOKKA B

65. As.oy Porin Eteläpuisto 17

osoite: Eteläpuisto 17
suunnittelija: arkkit. Matti Salmivalli
valmistumisvuosi: 1968
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 30

Seitsemänkerroksinen liike- ja asuinkerrostalo sijaitsee Eteläpuiston ja Mikonkadun kulmassa. Pohjakerroksessa on liiketiloja. Maanalaisessa kerroksessa toimii Metodistiseurakunta. Rakennus liittyy etelässä Eteläpuisto 19:n vanhempaan ja mittakaavaltaan pienempään asuinrakennukseen.

Rakennuksen tyypillisiä 1960-luvun piirteitä ovat mm. valkoiset, kahitiiliset julkisivut, lasitiiliosat, nauhaikkunat ja tasakatto.

Rakennuksen pohjakerroksen julkisivu on Eteläpuiston varrella sisäänvedetty asuntokohtaisten parvekkeiden tavoin. Tasakattoisen rakennuksen ullakkokerros on rakennuksen runkoa kapeampi ja pulpettikattoinen. Ikkunat suuntautuvat itään, pohjoiseen ja länteen.

Rakennus liittyy mittakaavaltaan ja arkkitehtuuriltaan Eteläpuiston länsilaidan 1960-luvun liike- ja asuinkerrostaloihin. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

66. As.oy Porin Annankatu 20

osoite: Annankatu 20
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Reijo Louhimo
valmistumisvuosi: 1969
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 5

Viisikerroksisen asuinkerrostalon julkisivumateriaaleja ovat Pree-ria-keltatiili sekä tummanruskeat betonipinnat ja puu. Kuutiomaisen rakennuksen pohjakerros on betonipintainen. Annankadun pääsisäänkäynnin yhteydessä on käytetty myös ruskeaa klinkkeriä.

Ikkunoita on kolmella sivulla. Parvekkeet sijaitsevat rakennuksen lounaiskulmassa puolittain Annankadun puolella sekä rakennuksen itäjulkisivulla. Kulmaparvekkeiden alta, sisäänvedetystä kulmasta on kaksi ajoyhteyttä autotalleihin. Muut autotallit sijaitsevat sisäänkäynteineen pihan puolella.

Osa parvekkeista on lasitettu ja puuovia sekä ikkunoita on vaihdettu, mutta rakennus on säilynyt hahmoltaan ja värykseltään pääosin alkuperäisen kaltaisena. Rakennuksen asunnot ovat poikkeuksellisen kookkaita.

Rakennus liittyy pohjoisessa parikymmentä vuotta nuorempaan ja kookkaampaan, mutta värykseltään ja julkisivumateriaaleiltaan samankaltaiseen Annankatu 18:n asuinkerrostaloon.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Yrjönkadun ja Itäpuiston risteys vuonna 1967. Kuva Satakunnan Museon kokoelmat.

Sokos vuonna 1978. Vuonna 1973 valmistuneen rakennuksen suunnitteli Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan (SOK) rakennusosaston arkkitehti Paul Autere.

Sokokselle tunnusomainen vihreä muovikasettiverhoilu korvattiin harmaalla julkisivulevyverhoilulla vuonna 2003.

Kauppakeskus Isokarhun juuret ovat 1970-luvulla valmistuneissa Centrumin (Kulutusosuskuntien Keskusliiton arkkitehtiosaston arkkitehti Jouko Ylihannu, 1973) ja Porin markkinatalon (Arkkitehtuuritoimisto Osmo Solansuu, 1978) tavarataloissa. Kuvassa rakennus vuonna 1978.

Isokarhun kauppakeskus valmistui vuonna 1991 ja laajeni vuosina 2001 ja 2003 koko korttelin kattavaksi kauppakeskukseksi. Rakennuksen alkuperäinen ulkoasu on hävinnyt myöhempien julkisivumuutosten myötä.

4.1.4. 1970-luku

Arkkitehtuuri ja suunnittelijat

1970-luvulla elementtirakentaminen ja sarjatuotanto löivät itsensä läpi erityisesti asuntorakentamisessa. Vuonna 1974 Suomessa rakennettiin ennätyselliset 46 200 kerrostalo-asuntoa, joista Poriin valmistui kaikkiaan 1337. Vuosikymmenen kuluessa rakentamisen painopiste siirtyi kerrostaloista pientaloihin. Suomen rakentamismääräyskokoelma luotiin vuonna 1976 säätelemään uudisrakentamista.

Julkinen rakentaminen oli voimissaan, kun hyvinvointivaltiota kehitettiin ja elintaso nousi. Suomessa julkisten rakennusten suunnittelu keskitettiin usein kuntien arkkitehteille. Porissa keskustan tuntumaan rakennettiin useita uuden koulumallin mukaisia peruskouluja sekä kaupungin ensimmäinen uimahalli. Suuri osa keskustasta oli edelleen rakennuskiellossa, mikä johti yksittäisiin rakennushankkeisiin poikkeuslupamenettelyn kautta.

1970-luku oli Porissa myös aluerakentamisen aikaa. 1960-luvulla alkanut aluerakentaminen jatkui ja voimistui. Lähiöissä rakentamisen mittakaava oli aiempaa suurempi. Uusille lähiöille tyypilliset, betonielementeistä rakennetut lamellitalot löysivät tiensä ruutukaavakeskustaankin. Rakennukset sijoitettiin toisinaan keskelle tonttia, irti perinteisestä katulinjasta (ks. Vapaudenkadun tornitalojen aluekokonaisuus). Näin asuntojen valo-olosuhteet paranivat ja erityisesti korttelien kulmatonteille sijoitetut pistetalot avasivat katutiloja.

Elementtitalojen arkkitehtuuria sääтели monissa tapauksissa elementtiteollisuuden mitoitus. Erilliset ikkuna-aukot olivat asuntorakentamiselle tyypillisiä, mutta myös nauhaikkunoiden käyttö jatkui. Täysielementtitalojen yhdenmukaiset julkisivut koostuivat usein pesubetonipintaisista ruutulementeistä. Julkisivuissa käytettiin erilaisten betonielement-

tien lisäksi myös klinkkeriä. Tummansininen klinkkeri on monille porilaisille tuttu materiaali erityisesti vuonna 1976 valmistuneesta Porin kaupunginkirjaston ja työväenopiston talosta.

Vuodesta 1977 lähtien Arava-määräyksissä edellytettiin parvekkeen tai terassin sisällyttämistä kaikkiin asuntoihin. Ulkonevat, teräsbetonisten pieliseinien kannattamat parvekkeet kuuluvat ajan asuntoarkkitehtuuriin. Tiilirakentamisen suosio nousi 1980-lukua lähestyttäessä.

1970-luvulla keskustan kohteita suunnittelivat rakennusvirastossa työskennelleiden Olaf Küttnerin, Matti Salmivallin ja Olli Steenin toimistojen lisäksi mm. Reijo Louhimon ja Pekka Ilveskosken arkkitehtitoimistot.

1970-luvulla valmistuneet rakennukset

Porin ruutukaavakeskustaan valmistui 1970-luvulla 37 kohdetta. Asuinkerrostalojen yhteyteen rakennettiin edeltäviin vuosikymmeniin verrattuna harvemmin liikehuoneistoja. Rakennuksista 13 on käyttötarkoitukseltaan asuinrakennuksia, viisi asuin- ja liikerakennuksia, yhdeksän liike- ja toimistorakennuksia sekä kolme liikerakennuksia. Lisäksi joukkoon kuuluu yksi hotelli ja ravintolarakennus, yksi terveydenhuollon ja sosiaalitoimen rakennus, kolme kulttuurirakennusta ja kaksi uskonnollisten yhteisöjen rakennusta.

Uudisrakentaminen laajeni kaupallisesta keskuksista mm. Teljän kaupunginosaan. Rakennuksista kymmenen valmistui Karhunpään, kymmenen Teljän, seitsemän Malminpään ja kolme Linnan kaupunginosaan. Lisäksi puutalovaltaiseen Itätullin kaupunginosaan valmistui seitsemän rakennusta.

Liikerakentamisen painotus siirtyi 1970-luvulla Yrjönkadulle. Karhunpään kaupunginosaan valmistui peräti viisi tavarataloa: Ratsula (1971), Teljäntori (1972), Centrum (1973), Sokos (1973) ja Porin Markkinatalo (1978).

Suurin osa (23) 1970-luvulla valmistuneista rakennuksista arvotettiin inventoinnissa arvoluokkaan C. Arvoluokkaan A arvotettiin kahdeksan rakennusta ja arvoluokkaan B kuusi rakennusta. Arvotukseen vaikuttivat arvoluokan B kohdalla edelleen alkuperäiseen ulkoasuun vaikuttaneet muutokset, arkkitehtuurin arkipäiväisyys sekä sijainti nykyisessä kaupunkirakenteessa. Arvoluokan C kohdalla alkuperäinen ulkoasu on muutosten myötä lähes hävinnyt ja/tai arkkitehtuurin laatu on verraten heikompaa.

Kohdekorteille on koottu vain arvoluokkaan A ja B arvotetut rakennukset. Kaikki inventoidut kohteet on esitetty sivuilla 25-27.

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA A

76. Itäpuiston lääkärikeskus

osoite: Itäpuisto 11
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Olaf Küttner Ky
valmistumisvuosi: 1970
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 66

Vinkkelin muotoinen rakennus koostuu kuusikerroksisesta osasta, joka rajautuu Itäpuistoon, ja kaksikerroksisesta, pohjoiseen suuntautuvasta siipiosasta pihan puolella. Toisen kerroksen korkeudelle rakennettu osa yhdistää nämä keskenään rakennuksen länsipäädyssä.

Itäpuisto 11:n lääkärikeskuksen julkisivumateriaalina on käytetty pääosin vaaleita alumiinikasetteja. Nauhaikkunoin varustetut julkisivut on jaettu alumiinilistoilla korkeisiin vertikaalisiin ja korkeaa osaa kiertäviin, mataliin horisontaalisiin osiin. Porrashuoneessa on myös lasitiiliseiniä.

Toinen kerros on Itäpuiston puolella ulokkeellinen, ts. se ulottuu rakennuksen rungon yli. Rakennuksen itäpäädyssä on rakennettu toisen kerroksen korkeudella oleva kulkuyhteys Antinkatu 15 b:n entiseen Porin Säästöpankin pääkonttoriin (kohde 4).

Rakennusajalle ominaista on runsas betonirakenteiden käyttö myös pihan rakenteissa ja maksimaalisen pysäköinnin sijoittaminen pihan eri tasoille. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA B

77. As.oy Porin Antinkatu 21 b

osoite: Antinkatu 21 b
suunnittelija: RI Alvar Rahikka, Rakennusinsinööri-toimisto Alvar Rahikka Ky
valmistumisvuosi: 1970
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 16

Rakennus on seitsenkerroksinen ja yksiportainen liike- ja asuin-kerrostalo. Rakennus noudattelee nauhajulkisivuineen viereiselle tontille vuonna 1964 valmistuneen asuin-kerrostalon 1960-luvulle tyypillistä virtaviivaista kerrostaloarkkitehtuuria (kohde 58.).

Hieman muusta katujulkisivusta sisennetyssä katutasossa on yksi kookas liike-tila sekä porttikäytävä pihaan. Katujulkisivua hallitsevat suuret, yhtenäiset näyteikkunapinnat katutasossa sekä sisäänvedetyt parvekkeet asuin-kerroksissa. Katujulkisivun sokkeli on verhoiltu tummilla klinkkerilaatoilla. Rakennuksen pohjoispäädyssä sekä pihajulkisivussa on vaalea kahitiliverhoilu. Sisäänkäynti porrashuoneeseen on pihan puolella.

Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä ulkoasussaan. Suurin alkuperäiseen ulkoasuun vaikuttanut muutos on ollut parvekkeiden lasitus.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA A

78. As.oy Puistopilari

osoite: Eteläpuisto 12 a
suunnittelija: arkkitehti Keijo Valli
valmistumisvuosi: 1971
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 25

Rakennus on kuusikerroksinen ja yksiportainen asuin- ja liikekerrostalo. Rakennus noudattelee viereiselle tontille vuonna 1958 valmistuneen asuin-kerrostalon 1950-luvulle tyypillistä kerrostalo-arkkitehtuuria rapattuine aukkojulkisivuineen ja ulokeparvekkeineen. Rakennuksilla on sama suunnittelija. (ks. kohde 33).

Rakennuksen julkisivuja rytmittää valkoinen kerroksia mukaileva sauma. Katutasossa sijaitsevat liikehuoneistot näyteikkunoinen sekä taloyhtiön saunatila, jonka koko kerroskorkeuden käsittävät lasitiili-ikkunat avautuvat Eteläpuistoon. Lisäksi katujulkisivulla ovat sisäänkäynnit porrashuoneeseen sekä 2. kerroksessa sijaitseviin ammattiliiton toimitiloihin. Sokkeli ja näyteikkunaseinä on verhoiltu vaaleilla tiililaatoilla.

Rakennus on säilynyt sekä julkisivujen, yhteisten sisätilojen että käyttötarkoituksen osalta hyvin alkuperäisenä. Sen sijainti Porin kansalliseen kaupunkipuistoon rajautuvan Eteläpuiston varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Arvot: rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

79. Teljäntorin kauppakeskus

osoite: Yrjönkatu 15
suunnittelija: arkkitehtit. Juhani Jauhiainen ja arkkitehtit. Kimmo Söderholm, Arkkitehtuuritoimisto Heikki Castrén & Co.
valmistumisvuosi: 1972
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 153

Teljäntorin kauppakeskus muodostuu koko tontin täyttävästä kaksikerroksisesta liikerakennuksesta, sekä sen päälle nousevista kahdesta viisikerroksisesta toimistotornista ja tornien välille sijoituvista paikoitustasoista. Toimistotornien julkisivuilla on sileävalupintaiset pilari- sekä klinkkeripintaiset nauhakuorielementit. Ensimmäisen ja toisen kerroksen julkisivut koostuvat näyteikkunoista. Sisäänvedetyt pääsisäänkäynnit sijaitsevat Yrjön- ja Antinkadulla. Ensimmäisessä kerroksessa on kaksi liikehuoneistojen reunustamaa, koko kerroksen käsittävää kauppakäytävää. Sisätilojen keskeisen elementin muodostaa lasikatteen avulla paikoitustasolta valaistu keskusaukio.

Teljäntori on Porin ensimmäinen ja yksi maan vanhimmista kauppakeskuksista. Rakennus on säilynyt julkisivuiltaan hyvin alkuperäisenä. Myös sisätiloissa on säilynyt alkuperäistä kiinteää sisustusta, kuten lattia- ja seinäpintojen alkuperäinen klinkkeriverhoilu. Suurimpia alkuperäiseen ulkoasuun vaikuttaneita muutoksia ovat paikoitustason laajentaminen lisäkerroksella, keskusaukion lasikatteen uusiminen sekä Liisankadun toisen ajoluiskan poistaminen. Myös osa näyteikkunoista on uusittu.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

80. Ratsulan tavaratalo

osoite: Antinkatu 17
suunnittelija: arkkitehtit. Olli Steen
valmistumisvuosi: 1971
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 13

Ratsulan tavaratalon tummanpunainen, pelkistetty hahmo hallitsee Antinkadun ja Itäpuiston kulmaa. Pääosin kolmikerroksinen, lähes koko tontin kattava tavaratalo on rakennettu tontilla aiemmin sijainneen Antinasu Oy:n puisten liikerakennusten paikalle. Rakennuksessa on yhteensä neljä myymäläkerrosta kellarikerros mukaan lukien.

Katutason sisäänvedetty näyteikkunanauha kiertää rakennusta sekä Antinkadun että Itäpuiston puolella. Pääsisäänkäynti sijaitsee katujen kulmassa. Toisen kerroksen katujulkisivut koostuvat yhteinäisistä, koko kerroksen käsittävistä ikkunanauhista. Arkkitehti Steenille ominaiset kattoikkunat paikallaavattuine ikkunakuiluihin ovat leimallisia kolmannen kerroksen sisätiloille.

Poimutetut alumiinilevyt vaihdettiin sileisiin, sinkittyihin teräslevyihin vuonna 2013. Julkisivut säilyttivät kuitenkin tummanpunaisen värinsä. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA A

81. Entinen Pohjolan talo

osoite: Isolinnankatu 22
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Eino Tuompo
valmistumisvuosi: 1972
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 49

Liike- ja toimistorakennus koostuu kuusikerroksisesta osasta Isolinnankadun varrella sekä yksikerroksisista osista Isolinnankadun kulmassa, Juhana Herttuankadun varrella ja pihan puolella idässä. Rakennuksessa on kaksi kellarikerrosta ja rakennuksen runkoa kapeampi ullakkokerros.

Julkisivumateriaaleina on käytetty vaaleanharmaata klinkkeriä ja eloksoitua alumiinia. Klinkkereillä verhoillut pilarit rytmittävät julkisivun sisään vedettyjä ensimmäistä ja toista kerrosta Isolinnankadun varrella. Kerrosten III-VI pitkillä julkisivuilla ovat koko rakennuksen mittaiset, vaakasuorat ikkunanauhat.

Betoniset ja klinkkerillä päällystetyt vesilistat ikkunoiden yläpuolella sekä vesipenkit ikkunoiden alapuolella katkeavat kahden ikkunan jaksoissa muodostaen varjoineen julkisivulle ruuturasterin. Ullakkokerroksen ympäri kiertää kattoterassi, jonka päällä on pitkiä pääjulkisivujen yläosaa keventävä avoin pilaripalkkirakenne.

Arvot: Rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

82. Entisten Teknillisten laitosten toimitalo

osoite: Otavankatu 3
suunnittelija: arkk. Kimmo Levanto, Porin kaupungin rakennusviraston arkkitehtiosasto
valmistumisvuosi: 1972
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 116

Otavankadun ja Gallen-Kallelankadun kulmassa sijaitseva toimistorakennus on massoitteeltaan ankaran voimakas ja julkisivuiltaan betonipintainen. Se edustaa tyyliltään betonibrutalismia.

Suorakaiteen muodostava, pohjois-eteläsuuntainen keskiosa on nelikerroksinen, ja sitä poikittain täydentävät siipiosat rakennuksen molemmissa päädyissä yksikerroksiset. Rakennus on ensimmäisen kerroksen julkisivun osalta pääosin muottilaudoitettua betonia, kun taas kerrokset II, III ja IV ovat pesubetonipintaiset. Ullakkokerroksen julkisivut ja ensimmäisen kerroksen leveät räystäälistat ovat alumiinipeltipintaiset.

Rakennuksen ominaispiirteisiin kuuluvat sen selkeän arkkitehtonisen muodon lisäksi erilaiset harmaat betonipinnat sekä niihin yhdistetyt, lähinnä ikkunoiden ja katosten yhteydessä toistuvat huomiovärit punainen ja vihreä. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä, lukuun ottamatta ikkunoiden uusimista 2010-luvulla.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

83. Satakunnan Museo

osoite: Hallituskatu 11
suunnittelija: arkk. Olaf Küttner, Arkkitehtitoimisto Olaf Küttner Ky
valmistumisvuosi: 1973
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 43

Satakunnan Museo on hahmoltaan matala ja massoiltaan rauhallisen vaakasuora. Rakennus on osin kaksi- ja osin kolmikerroksinen. Julkisivuissa käytetyt pesubetoni ja muottilaudoitettu betoni ovat 1960–1970-lukujen vaihteen arkkitehtuurille tyypillisen pelkistettyjä materiaaleja ja korostavat rakennuksen umpinaisuutta. Matalamman aula- ja toimisto-osan sisäänkäynnit sijaitsevat Hallituskadun varrella. Sisäänkäyntejä erottaa katutilasta aulan tapaan kivilaattapintainen terassi. Näyttelyosa on kolmikerroksinen.

Museorakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Pohjoisjulkisivulle rakennettiin erillinen, museokahvilan terassille ja uudelle sisäänkäynnille nouseva portaikko 2000-luvun vaihteessa. Rakennuksen arkkitehtonisiin ja maisemallisiin arvoihin kuuluvat pelkistetty muoto ja maltillinen korkeus, joka on alisteinen Kivi-Porin rakennuksille. Rakennuksella on lisäksi museohistoriallista arvoa. Kulttuurihistoriallisten museoiden uudisrakennukset olivat 1970-luvulla harvinaisia niin Suomessa kuin muualla. Kohde sijaitsee Porin kansallisen kaupunkipuiston alueella ja osana Kivi-Porin kulttuuriympäristön maakunnallisesti merkittävää osaa.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

84. Porin Teatterin laajennus

osoite: Hallituskatu 14
suunnittelija: arkk. Kurt Simberg
valmistumisvuosi: 1974
suojelutilanne: vanhin osa on suojeltu asemakaavassa (2014)
kohdenumero Pakissa: 44

Teatterin lisärakennus rakennettiin teatterin päärakennuksen länsipuolelle Hallituskadun varrelle. Se noudattaa tyypillistä 1970-luvun tasakattoista betonirakentamista. Kaksikerroksisen rakennuksen julkisivumateriaaleina on käytetty ohutrappausa ja betonia.

Hallituskadun puolella laajennusosan pääsisäänkäynti on sijoitettu keskemmälle tonttia vanhaan teatteritaloon nähden tämän arvokkaan julkisivun korostamiseksi. Puvusto-osan julkisivu, jossa on sisäänvedetyt parvekkeet, ulottuu sen sijaan Hallituskadun reunaan asti. Pohjoisjulkisivu pääsisäänkäynteineen on lasia. Sisääntuloterassi sekä katualueen ja pääsisäänkäynnin väliset tasanteet ovat portaitseja ja luiskineen betonilaattapintaiset.

Porin Teatteri peruskorjattiin Arkkitehtitoimisto Küttnerin suunnitelmien mukaan vuosina 2014–2017. Rakennuksen alkuperäinen kokonaisuus on säilynyt ja sen matala mittakaava on alisteinen Kivi-Porin arvokkaalle rakennuskannalle. Kohde sijaitsee Porin kansallisen kaupunkipuiston alueella ja osana Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Arvot: rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA B

85. Hotelli Bepop (entinen Cumulus)

osoite: Itsenäisyydenkatu 37
suunnittelija: arkk. Matti Salmivalli, Arkk. tsto Matti Salmivalli Ky
valmistumisvuosi: 1974
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 57

Hotelli Bepop on kuusikerroksinen hotelli-, liike- ja asuinrakennus, johon liittyy kolmikerroksinen siipi Yrjönkadun puolella. Katujulkisivun ensimmäinen kerros koostuu näyteikkunoista, hotellikerroksissa 2-3 on nauhaikkunat ja asuinikerroksissa 4-6 sisäänvedetyt, lasitetut parvekkeet. Ensimmäinen kerros on sisäänvedetty siten, että ylempät kerrokset muodostavat sen ylle katoksen, joka on Yrjönkadun puolella pilarien kannattelema. Julkisivuilla on klinkkeriverhoilu. Länsipääty on aukoton lukuun ottamatta kerroksia 4-6, joissa parvekenauhat jatkuvat Itsenäisyydenkadun julkisivulta Yrjönkadun puolelle.

Rakennus on säilynyt julkisivultaan hyvin alkuperäisenä lukuun ottamatta 1980-luvun lopulle tyypillisiä muutoksia; parvekelasituksia sekä lasitiiliseinäisen tuulikaapin rakentamista Yrjönkadun katutasoon. 1980-luvulla toteutettu siipirakennuksen laajennus lisäkerroksella liittyy alkuperäiseen arkkitehtuuriin saumattomasti. Rakennus jäsentyy mittakaavaltaan lähiympäristön rakennuskantaan hyvin.

Arvot: historiallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA B

86. Entisen työväentalon kiinteistö, as.oy Länsipuisto 24

osoite: Länsipuisto 24
suunnittelija: arkk. Olavi W. Hakala, Kulutusosuuskuntien keskusliitto
valmistumisvuosi: 1974
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 100

Kiinteistö koostuu toimistorakennuksesta Länsipuiston ja Annankadun kulmassa sekä asuinkeuhkosta Länsipuiston varrella.

Työväentaloksi rakennettu kaksikerroksinen osa on yhdistetty seitsenkerroksiseen asunto-osaan porrashuoneella, jonka julkisivut ovat lasia. Molemmat rakennukset ovat pesubetonipintaisia elementtirakennuksia. Toimisto-osan sisätiloissa on tehty huomattavia muutoksia käyttötarkoituksen vaihtuessa.

Rakennus toimii kaupunkikuvallisena parina Länsipuisto 22:n kiinteistölle (kohde 70), joka myös koostuu matalammasta toimitaloosasta ja korkeammasta asunto-osasta. Tontilla sijaitsee myös vanhempi, rapattu yksikerroksinen piharakennus, joka on rakennettu jo vanhan työväentalon, Torpan, aikana. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA A

87. Porin kaupunginkirjasto ja työväenopisto

osoite: Otavankatu 6
suunnittelija: arkk. Olli Steen, Porin kaupungin rakennusviraston talonsuunnitteluosasto
valmistumisvuosi: 1976
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 117

Porin kaupunginkirjaston ja työväenopiston tasakattoinen rakennusmassa rajautuu kolmeen kaupunkikeskustan katuun (Pohjoispuisto, Gallen-Kallelankatu ja Otavankatu). Se hallitsee pylväskäytävän suojaamine sisäänkäynteineen katutilaa erityisesti pohjoisjulkisivullaan Gallen-Kallelankadun varrella.

Kirjaston tilat Pohjoispuiston ja Gallen-Kallelankadun varrella ovat kaksikerroksiset, työväenopiston osuus Otavankadun varrella on kolmikerroksinen. Julkisivuissa on käytetty tummansinisiä, keraamisia laattoja ja betonia. Ikkunat ovat alumiinipuitteiset. Sisätiloille olennaisia elementtejä ovat mm. kattoikkunat, betonin käyttö mm. ikkunakuiluissa, kattokasetit ja voimakkaat värit. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Kuva Jorma Lindqvist, Satakunnan Museo

ARVUOKKA B

88. Porin seurakuntakeskus

osoite: Eteläpuisto 10
suunnittelija: Arkkitehtitoimisto Reijo Louhimo Ky
valmistumisvuosi: 1978
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 23

Seurakuntakeskuksen suunnittelusta järjestettiin kutsukilpailu vuonna 1965, mutta Arkkitehtitoimisto Pekka Pitkäsen voittajaehdotusta ei kuitenkaan toteutettu kustannussyistä. Rakennus valmistui toisen arkkitehdin suunnitelmien pohjalta Itäpuiston ja Eteläpuiston kulmaan lopulta vuonna 1978.

Rakennus on pääosin viisikerroksinen. Itäpuiston puolella sijaitseva pääsisäänkäynti ja aula kuuluvat kaksikerroksiseen matalampaan osaan. Ensimmäinen kerros on Eteläpuiston puolella sisäänvedetty ja siihen on sijoitettu liiketiloja.

Vuonna 2003 valmistuneessa peruskorjauksessa alun perin levyverhoillut pinnat verhoiltiin eristerappauksella. Betonipilarit päällystettiin laatoilla liiketilojen edustalla. Ikkunanauhojen yläosien eteen asennettiin koko julkisivun mittainen vaakalista sekä Itäpuiston matalassa osassa että Eteläpuiston julkisivussa ja ikkunajakoa muutettiin. Muutokset suunnitteli Arkkitehtitoimisto Küttner Ky. Kohde rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Arvot: rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas

ARVUOKKA B

89. Porin Helluntaikirkko (entinen Eelim-temppeli)

osoite: Itsenäisyydenkatu 9
suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Veikko Gröhn Ky
valmistumisvuosi: 1979
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 62

Helluntaiseurakunnan työkeskukseksi suunniteltu, Eelim-temppelinä tunnettu rakennus hallitsee korttelinpuolikasta Itsenäisyydenkadun varrella. Ympäristöstään eroava avoin kirkkoaukio korostaa julkisen rakennuksen merkitystä katukuvassa.

Rakennus on perusmuodoltaan yksinkertainen kaarevaa alttariseinää lukuun ottamatta, mutta korkea, orgaanisen muotoinen kirkkosali tekee rakennuksen ilmeestä vaihtelevan. Julkisivumateriaaleina on käytetty slammausta (kirkkosali), julkisivulasia ja lasitettua klinkkeriä. Korkea kirkkosali muodostaa suurimman osan sisätiloista.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

4.1.5. 1980-luku

Arkkitehtuuri ja suunnittelijat

Postmodernismiksi kutsuttu tyyliuuntaus syntyi Yhdysvalloissa jo 1970-luvun aikana kriitistä ankeaksi ja yksitoikkoiseksi koettuun 1960- ja 1970-luvun elementtirakentamiseen. Se halusi irrottautua teollisesta rakentamisesta palaamalla koristeellisuuteen ja korostamalla rakennuksen epärationaalisia osia. Tyylille tunnusomaisia piirteitä olivat eklektismi, näyttämömäisyys ja monumentaalisuus. Porissa tyyliuuntausta edustaa puhtaimmin vuonna 1989 valmistunut Bepopin liike- ja toimistorakennus. Asuinrakennusten kohdalla tyyliä sovellettiin hillitymmin. Vaikutukset näkyvät mm. suunnaukselle ominaisissa runsaissa julkisivumateriaaleissa ja yksityiskohdissa sekä rakennusten vaihtelevassa massoitteudessa. Modernin rakennusperinnön inventoinnin nuorimpia kohteita edustavat 1980-luvulla valmistuneet rakennukset ovat säilyneet julkisivuiltaan ja usein myös sisätiloiltaan alkuperäisinä.

Porissa ajanjakson tuotteliaimpiin suunnittelijoihin kuuluivat mm. Arkkitehtitoimisto Küttner (arkkitehti Michael Küttner), Arkkitehti Oy Nordman, Arkkitehtitoimisto Lukander & Vahtera ja Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoski & kumppanit. Asuntorakentaminen väheni keskustassa huomattavasti. Kaikkiaan Poriin valmistui ajanjaksolla 1981–1990 353 kerrostaloasuntoa, joka on noin neljännes edellisen vuosikymmenen kerrostalorakentamisesta.

1980-luvulla valmistuneet rakennukset

Porin ruutukaavakeskustaan valmistui 1980-luvulla yhteensä 43 kohdetta. Aikarajauksen ulkopuolelta inventointiin on luettu mukaan myös 1990-luvun alussa valmistuneet viisi kohdetta (kohteet 118, 158, 159, 160 ja 161), jotka kuitenkin suunniteltiin jo 1980-luvun puolella, sekä Porin Lyseon rakennuskompleksiin kuuluvat Lyseon yläasteen laajennus ja Kallelan koulu (1991) ja Lyseosali (1995).

Rakennuksista 20 on nykyiseltä käyttötarkoitukseltaan asuinrakennuksia, 13 asuin- ja liikerakennuksia, viisi toimisto- ja liikerakennuksia, kolme terveydenhuollon ja sosiaalitoimen rakennuksia, neljä opetusrakennuksia, kolme hotelli- ja ravintolarakennuksia, yksi kulttuurirakennus ja yksi julkinen rakennus (Porin oikeustalo). Rakentaminen painottui ajanjaksolla Itätulliin eli 5. kaupunginosaan, jonne valmistui kaikkiaan 17 rakennusta. Lisäksi Teljän kaupunginosaan valmistui 13, Malmimpään kaupunginosaan 10, Karhunpään kaupunginosaan kuusi ja Linnan kaupunginosaan neljä rakennusta.

Kaikkiaan 43 eli suurin osa rakennuksista arvotettiin arvoluokkaan C arkkitehtuurin tavanomaisuuden ja/tai arkkitehtuurin verraten heikon laadun johdosta. Arvoluokkaan B määriteltiin neljä rakennusta ja arvoluokkaan A kolme rakennusta.

Kohdekorteille on koottu vain arvoluokkiin A ja B arvotetut rakennukset. Kaikki inventoidut kohteet on esitetty sivuilla 25-26.

Bepop vuonna 1993.

Liisankatu 11.

Näkymä Bepopin parvikerrokselta.

Kallelan koulun aulaa.

ARVUOKKA B

113. Porin oikeustalo

osoite: Tullipuominkatu 5
suunnittelija: Arkkitehtuuritoimisto Pertti Neva Ky
valmistumisvuosi: 1981
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 131

Kolmikerroksinen oikeustalo hallitsee väljää tonttia ollen korttelin ainoa rakennus. Se sijaitsee Tullipuominkadun, Vähälinnankadun, Juhannuslehdon puiston ja Isolinnankadun rajaamassa korttelissa. Rakennus koostuu itä-länsisuuntaisesta rakennusmassasta ja etelään suuntautuvasta siipiosasta. Julkisivumateriaaleina on käytetty punaisia tiililaattoja ja ruskeaa profiilipeltiä. Oikeustalo on muodoltaan monikulmainen, mikä vaikuttaa myös sisätilojen muotoon.

Rakennuksen arkkitehtuurille ominaisia piirteitä ovat kulmikkouden ohella julkisivujen nauhaikkunat ja umpinaiset tiililaattapäädtyt. Sisäänkäynti on sijoitettu vinkkelin muotoisen rakennuksen sisäkulmaan.

Ensimmäisen kerroksen aulatiloihin on tehty muutoksia 1990-luvulla, mutta julkisivut ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Rakennuksessa toimii nykyisin Satakunnan käräjäoikeus.

Arvot: historiallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA A

114. Entinen SYP:n Kuparikonttori

osoite: Yrjönkatu 19 b
suunnittelija: arkkit. Arno Savela, Kaupunkisuunnittelu Oy, Helsinki
valmistumisvuosi: 1983
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 155

Suomen Yhdyspankin entinen pankkirakennus muodostuu Mikonkadun varren kaksikerroksisesta siivestä ja Yrjönkatuun rajautuvasta neljäkerroksisesta osasta. Rakennus täyttää tontin kokonaan. Koulujen suunnittelijana tunnetun arkkitehdin suunnittelema rakennukselle leimallisia piirteitä ovat kuparilla vuoratut ruutujulkisivut ja korkea kuparikatto, jonka alla on kattoparveke rakennuksen kulmauksessa sekä pylväiden kannattama, sisäänvedetty, viistoilla kulmilla varustettu julkisivu Yrjönkadulla.

Mittakaavaltaan melko matala ja pieni rakennus on keskeinen osa Porin kävelykadun varren vaihtelevaa kaupunkikuvaa. Rakennus on säilynyt julkisivujensa osalta hyvin alkuperäisenä. Sisätiloissa on tehty useita muutoksia eri toimijoiden tarpeisiin. Pankkitoiminta päättyi rakennuksessa vuonna 2014. Katutaso pankkialissa toimii nykyisin apteekki ja toimistokerroksissa hotelli.

Arvot: historiallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

ARVUOKKA B

115. Palojoenkulma

osoite: Yrjönkatu 23
suunnittelija: arkkit. Michael Küttner, arkkitehtitoimisto Küttner Ky
Valmistumisvuosi: 1988
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 158

Palojoenkulmaksi kutsuttu toimisto- ja liikerakennus muodostuu Itsenäisyydenkadun varren kuusikerroksisesta osasta sekä Yrjönkatuun rajautuvasta kolmikerroksisesta siivestä. Rakennuksen katutasossa on liikehuoneistoja. Kerrokset 2-6 ovat toimistokerroksia.

Rakennuksen julkisivuja hallitsevat nauhaikkunat sekä aikakaudelle tyypillinen tiiliverhoilu. Katujulkisivulla huomiota herättävät messinkipellillä verhoillut erkkerit 2. kerroksessa. Ensimmäinen kerros on liikekerros. Itäpäädyssä on räystäskorkeuteen asti yltävä porrashuoneen ikkuna. Toinen kerros on kaakkoiskulmasta ulkoneva siten, että se muodostaa pilarin kannatteleman katoksen 1. kerroksen ylle ja terrassin toiseen kerrokseen.

Rakennus on säilynyt julkisivuiltaan alkuperäisenä ja se jäsentyy mittakaavaltaan Itsenäisyydenkadun pohjoisreunan rakennuksiin. Sisätiloissa on tehty valmistumisen jälkeen useita muutoksia eri toimijoiden tarpeisiin.

Arvot: kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

116. Nuorisotalo

osoite: Isolinnankatu 12
suunnittelija: Olli Steen, Porin kaupungin rakennusviraston talonsuunnitteluosasto
valmistumisvuosi: 1983
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 47

Nuorisotalo sijaitsee Isolinnankadun, Isouusikadun ja Vähälinnankadun rajaamalla tontilla sen ainoana rakennuksena. Tasakattoisen rakennuksen julkisivut ovat punatiili- ja kuparipintaiset. Itä-länsisuuntaisesti sijoitettu, lähes suorakaiteen muotoinen rakennus on pääosin kaksikerroksinen. Myös kellarikerros on kokonaisuudessaan huonetilaa.

Rakennuksen pääsisäänkäynti on sijoitettu oikeustalon tavoin rakennuksen lounaiskulmaan. Suojaisa sisäpiha Isolinnankadun ja Isouusikadun kulmassa on rakenteineen ja kalusteineen olennainen osa nuorisotalon arkkitehtuuria. Se ohjaa kulkua katujen kulmasta sisälle rakennukseen. Muut julkisivut ovat ilmeeltään suljettuja.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

117. Bepop

osoite: Yrjönkatu 22
suunnittelija: Arkkitehdit NRT, pääsuunnittelija arkk. Jyrki Tasa
valmistumisvuosi: 1989
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 157

Länsi-Suomen Osuuspankin rakennuttama nelikerroksinen liike- ja toimistorakennus Bepop on Porin tunnetuin postmoderni rakennus ja arkkitehtuuriltaan yksi merkittävimmistä 1980-luvun suomalaisista liikerakennuksista. Rakennuksen julkisivuja hallitsevat vaaleansininen mosaiikkibetoni ja vaihteleva, mm. kolmion ja puolisuunnikkaan muotoja toistava ikkuna-aukutus sekä Yrjönkadun pääsisäänkäynnin edustalla 20 metrin korkeuteen nouseva katos. Sisätilojen keskeisiä elementtejä ovat koko rakennuksen läpi kulkeva kaareva, lasikatteinen kauppakäytävä sekä sen reunalle jäävä pyöreä, lasikatteen puhkaiseva torni, jonka ympärille Osuuspankin tilat kiertyvät viuhkamaisesti neljässä kerroksessa.

Pankin pääkonttori on toiminut rakennuksessa sen valmistumisesta lähtien. Rakennus on säilynyt kokonaishahmoltaan, ulkoasultaan ja pitkälti myös sisätiloiltaan alkuperäisenä ja muodostunut Porin kävelykadun ja liikekeskustan keskeiseksi maamerkiksi.

Arvot: historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

118. Entinen hotelli- ja ravintolaoppilaitos

osoite: Annankatu 17
suunnittelija: arkk. Olli Steen, Porin kaupungin rakennusviraston talonsuunnitteluosasto
valmistumisvuosi: 1990
suojelutilanne: vanhempi osa (1902) on suojeltu asemakaavassa (1988)
kohdenumero Pakissa: 3

Malminpään koulun (entisen tyttölyseon) tilat saneerattiin hotelli- ja ravintolaoppilaitoksen käyttöön ja sen länsipuolelle rakennettiin lisärakennus vuonna 1990. Vanha ja uusi osa liitettiin toisiinsa yhdyskäytävällä.

Julkisivuiltaan rapattu laajennusosa koostuu yksi- kaksi- ja kolmi-kerroksista osista. Ravintolan pääsisäänkäynti avautuu istutusalueeseen Liisankadulle. Koulun toiminta loppui kiinteistössä vuonna 2018.

Arvot: rakennushistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

119. Lyseon yläasteen laajennus ja Kallelan koulu

osoite: Annankatu 5-7
suunnittelija: arkkitehti Pentti Moilanen, Porin kaupungin
rakennusviraston talonsuunnitteluosasto
valmistumisvuosi: 1991
suojelutilanne: -
kohdenumero Pakissa: 6

Kaksikerroksinen rakennuskokonaisuus muodostuu Gallen-Kallelankadun ja Annankadun kulmaan sijoittuvasta Kallelan erityiskoulusta sekä Annankadun varteen rajautuvasta Lyseon yläasteen laajennuksesta. Osat liittyvät toisiinsa ja Lyseon vanhaan osaan pilarien kannatteleminen yhdyskäytävien välityksellä.

Satulakattoisen rakennuksen julkisivuilla on vaalea tiilivuoraus. Katujulkisivua hallitsevat ensimmäisen kerroksen ikkunaryhmiä jäsentävät valkoiset pilasterit. Toisessa kerroksessa on nauhaikkunat. Sisäänkäynti on pihan puolelta. Pihajulkisivulla ovat nauhaikkunat sekä kookas, kahden kerroksen korkea ikkunaryhmä Kallelan koulun aulan yhteydessä. Rakennus on sekä kokonaishahmoltaan, julkisivuiltaan että sisätiloiltaan hyvin säilynyt, edustava esimerkki oman aikansa arkkitehtuurista. Se jäsentyy hyvin korttelinsa ja lähiympäristönsä suhteellisen matalaan rakennuskantaan.

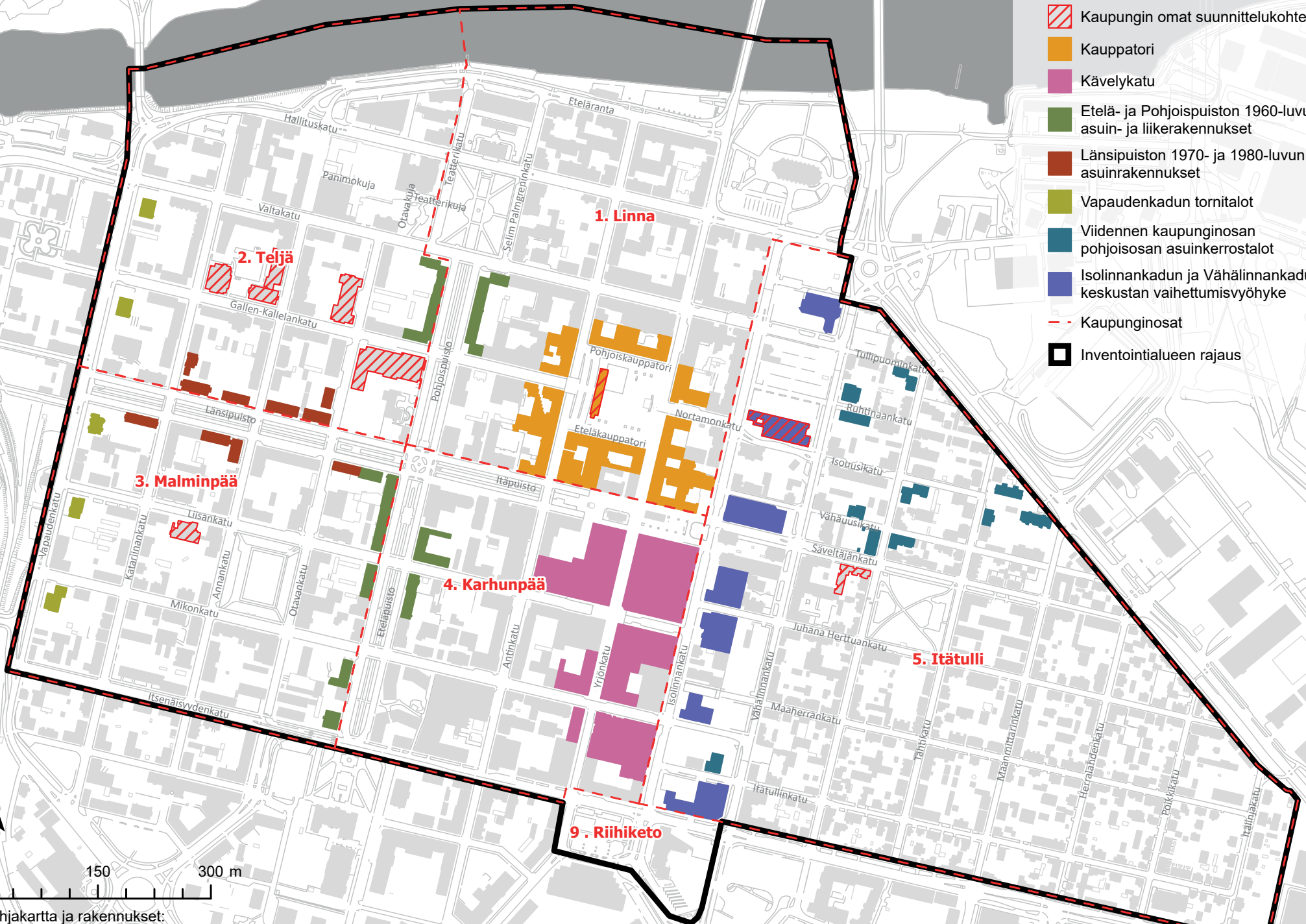
Arvot: rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas

Yrjönkadun ja Itäpuiston risteys vuonna 1981.
Kuva Satakunnan Museon kokoelmat.

ALUEKOKONAISUUDET

- Kaupungin omat suunnittelukohteet
- Kauppatori
- Kävelykatu
- Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikerakennukset
- Länsipuiston 1970- ja 1980-luvun asuinrakennukset
- Vapaudenkadun tornitalot
- Viidennen kaupunginosan pohjoisosan asuin kerrostalot
- Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välinen keskustan vaihtumisvyöhyke
- Kaupunginosat
- Inventointialueen raja

4.2. ALUEKOKONAISUUDET

Porin keskustan modernista rakennuskannasta tunnistettiin kahdeksan aluekokonaisuutta, joiden rakentamisen taustalla ovat vaikuttaneet erilaiset yhteiskunnalliset ilmiöt, rakentamisen ihanteet ja kaupunkisuunnittelulliset tavoitteet. Näiden alueiden yksittäiset rakennukset ovat pääosin paikallisesti arvokkaita. Mukana on myös aluekokonaisuuksia, jotka on nähtävä enemmänkin aikakautensa ilmiöiden tyyppillisinä edustajina. Yksittäisillä rakennuksilla nähtiin lähinnä kaupunkikuvallista merkitystä aluekokonaisuuden osina. Aluekokonaisuuksia ei ole arvotettu arvoluokkiin, vaan kokonaisuusien arvot on tunnistettu ja esitetty tarvittaessa toimenpide-ehdotukset arvojen vaalimiseksi.

Aluekokonaisuudet:

1. Kaupungin omat suunnittelukohteet
2. Kauppatori
3. Kävelykatu
4. Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikerakennukset
5. Länsipuiston 1970- ja 1980-luvun asuinrakennukset
6. Vapaudenkadun tornitalot
7. Viidennen kaupunginosan pohjoisosan asuinkerrostalot
8. Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välinen keskustan vaihtumisvyöhyke

(ks. kartta s. 72)

Kaikki kahdeksan aluekokonaisuutta kertovat modernin hyvinvointiyhteiskunnan rakentumisesta, jossa kaupungin omilla toimistoarkkitehdeilla ja kaupunginarkkitehdeilla oli merkittävä rooli. Ensimmäiseen aluekokonaisuuteen *1. Kaupungin omat suunnittelukohteet* on koottu Porin kaupungin rakennusviraston arkkitehtien suunnittelemat kohteet, jotka ajoittuvat pääasiassa 1970–1990-luvulle.

Aluekokonaisuuteen *2. Kauppatori* on koottu toria ympäröivät, pääosin 1930–1960-luvulla valmistuneet asuin- ja liikerakennukset. Kauppatoria ympäröivä rakentaminen liittyi tietoiseen keskustan uudistamispyrkimykseen, jossa keskeinen rooli oli 1950-luvulla pankkien rakennusprojekteilla. Kolmas aluekokonaisuus *3. Kävelykatu* koostuu Kävelykadun varrelle pääosin 1970–1980-luvulla valmistuneista liikerakennuksista. Keskustan modernisointi eteni 1970-luvulla Yrjönkadulle, nykyiselle Kävelykadulle, jonka rakentamiseen vaikutti merkittävästi ajanjaksolla vallinnut tavaratalorakentamisen trendi. Porissa tavaratalot rakennettiin monista muista kaupungeista poiketen muualle kuin torin ympärille, mikä on osaltaan vaikuttanut omaleimaisen ja Porille tunnusomaisen toriympäristön muodostumiseen.

Yrjönkadun muutokseen vaikutti myös keskustan liikenneuudistus, jonka myötä katu muutettiin kävelykaduksi kahdessa vaiheessa. Liikenneuudistuksella oli suuri merkitys myös *Vähälinnankadun ja Isolinnankadun välisen keskustan vaihtumisvyöhykkeen (8.)* muodostumiseen. Uudistuksen myötä raskas liikenne siirtyi Yrjönkadulta Vähälinnankadulle. Samalla keskustan ja puutalovaltaisen 5. kaupunginosan välinen raja siirtyi käytännössä Isolinnankadulta Vähälinnankadulle. Virallisesti Linnankatujen välinen alue liitettiin osaksi ydinkeskustaa vuonna 1986 vahvistetussa asemakaavassa.

Ristikkäispuistoihin liittyvät aluekokonaisuudet *4. Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikerakennukset*, *5. Länsipuiston 1970- ja 1980-luvun asuinrakennukset* ja *6. Vapaudenkadun tornitalot* heijastelevat ajanjaksojen vilkasta ja tehokasta asuntorakentamista. Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikerakennukset rakennettiin kaupallisen keskustan jatkeeksi, kun taas Länsipuiston 1970- ja 1980-luvun asuinrakennusten ja Vapaudenkadun itälaidan tornitalojen kohdalla alueiden funktio on asuminen. Aluekokonaisuudet kertovat myös rakennustavan muutoksesta, johon liittyivät olennaisesti tehokkuuden, massatuotannon ja gryndereiden mukanaan tuomat lieveilmiöt; rakentamisen laadun heikkeneminen sekä ydinkeskustan viimeisen ehjän puutalokokonaisuuden häviäminen. Samoja ilmiöitä heijastelee myös aluekokonaisuus *7. Viidennen kaupunginosan pohjoisosan asuinkerrostalot*.

Porin nuorisotalo.

Porin kaupunginkirjasto ja työväenopisto. Kuva: J.L. Satakunnan Museo.

Teknillisten laitosten
toimitalo vuonna 1975.

Ravintolakoulu Liisanpuiston uudisosa.

4.2.1. Kaupungin omat suunnittelukohteet

Aluekokonaisuuteen kuuluu kahdeksan Pori kaupungin rakennusviraston arkkitehtien suunnittelemaa julkista rakennusta. Kokonaisuuden vanhimman rakennuksen, Porin torin kioski- ja käymälärakennuksen suunnitteli kaupungin rakennusviraston arkkitehtiosastolla arkkitehti Teuvo Peltola. Teknillisten laitosten toimitalon ja Viikarin päiväkodin uudisosan suunnitteli arkkitehti Kimmo Levanto. Porin kaupunginkirjaston ja työväenopiston, nuorisotalon sekä hotelli- ja ravintolaoppilaitos Liisanpuiston suunnittelusta vastasi arkkitehti Olli Steen.

Lisäksi kokonaisuuteen luetaan tässä inventoinnissa aikarajauksen ulkopuolelta 1990-luvun alkupuolella valmistuneet arkkitehti Pentti Moilasan suunnittelemat Lyseon laajennus ja Kallelan koulu sekä Lyseosali.

Sekä Matti Salmivalli, Pentti Moilanen että Olli Steen toimivat myös Porin kaupunginarkkitehteina: Salmivalli vuosina 1984–1993 ja Moilanen vt. kaupunginarkkitehtina vuosina 2001–2004. Arkkitehti Olli Steen toimi Porin kaupungin apulaiskaupunginarkkitehtina 1983–1995 (virka lakkautettiin 1995) ja kaupunginarkkitehtina 1995–2001.

Kaupungin palveluksessa olleet arkkitehdit suunnittelivat monia kohteita myös omissa suunnittelutoimistoissaan. Näistä voidaan mainita esimerkiksi arkkitehti Teuvo Peltolan (arkkitehtitoimisto Küttner Ky) suunnittelema Porin linja-autotasema sekä arkkitehti Olaf Küttnerin ja Charles Haganin suunnittelema hotelli Juhana Herttua.

Porin kaupungin rakennusvirasto toimi alun perin nimellä Porin kaupungin rakennuskonttori. Nimi muutettiin vuonna 1936 rakennustoimistoksi ja jaettiin kahteen yksikköön: insinööriosastoon ja arkkitehtiosastoon. Talonsuunnitteluosastoksi nimi vaihtui vuonna 1964, kun nimitys rakennusvirasto otettiin käyttöön.

Toimenpidesuosituks

Toisen maailmansodan jälkeisessä Suomessa monella kaupunginarkkitehdillä sekä kaupunkien rakennusvirastojen arkkitehdeilla on ollut tärkeä, mutta usein tunnistamaton rooli kaupungin jälleenrakennuksen ja kasvun kaavoittajina sekä useiden julkisten rakennusten suunnittelijoina. Teemaattisella aluekokonaisuudella on siten suunnittelijatahoonsa liittyviä yhteiskunnallisia ja henkilöhistoriallisia arvoja. Se edustaa Porin kaupungin rakennusviraston arkkitehtien pääasiassa 1970- ja 80-luvulla suunnittelemaa rakennuskantaa, johon kuuluu julkisia rakennuksia, kuten peruskouluja ja päiväkoteja. Näistä viimeksi mainitut edustavat rakennustyyppisiä, jotka kehitettiin 1970- ja 1980-luvuilla hyvinvointivaltiopoliittikan mukaisten sosiaaliturvauudistusten myötä.

Aluekokonaisuuden rakennukset on arvonnettu pääasiassa arvoluokkiin A ja B. Arvoluokkaan A liittyvän toimenpidesuosituksen mukaan rakennusten julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Myös arvoluokan B kohdalla alkuperäinen arkkitehtuuri tulee huomioida. Arvoluokan C kohdalla tulee huomioida rakennuksen kaupunkikuvallinen merkitys.

Aluekokonaisuuden kohteet, valmistumisvuosi ja arvoluokka

- 29. Antinkatu 10 c, 1956, B
- 82. Otavankatu 3, 1972, A
- 87. Otavankatu 6, 1976, A
- 116. Isolinnankatu 12, 1983, B
- 118. Annankatu 17, 1990, B
- 119. Annankatu 5-7, 1991, B
- 153. Säveltäjänkatu 12, 1988, C
- 163. Annankatu 5-7, 1995, C

Porin tori kuvattuna kaakosta vuonna 1937.

Porin tori kuvattuna luoteesta vuonna 2005.

— Liikekulman Liikepiha 1960-luvulla.

Liikepiha on sittemmin suljettu.

4.2.2. Kauppatori

Kauppatorin aluekokonaisuuteen kuuluu 16 sen ympärille ja välittömään läheisyyteen 1930–1960-luvulla valmistunutta rakennusta. Mukaan on luettu lisäksi vuonna 1979 valmistunut toimisto- ja liikerakennus Itäpuisto 7:ssä. Kokonaisuuden rakennukset edustavat kaupungin modernisoitumisen ensimmäistä vaihetta. Porin tori on haluttu käsitellä tässä selvityksessä aluekokonaisuutena myös sen maakunnallisen merkityksen vuoksi (Satakunnan maakuntakaava, YM vahvistanut 2011).

Porin keskustan modernisoituminen alkoi Kauppatorin ympäristöstä. 1960-luvulle saakka kaupungin keskusta oli puutalovaltainen. Etelärannan kivikortteleiden lisäksi kaupungissa oli vain muutamia yksittäisiä kerrostaloja. Kauppatorin laidalle nousivat jo 1930-luvulla Torilinna ja Kehityksen talo sekä toriympäristöön nivelyvät Hotelli Satakunta ja Sataraudan talo. Laajemmin keskustan uudistuminen käynnistyi vasta sotien jälkeen. Muutosta varten ei laadittu uutta asemakaavaa, sillä Chiewitzin kaava (1852) mahdollisti uudistumisen olemassa olevan korttelirakenteen sisällä. Uudisrakentamista ohjasi 1920-luvulta asti valmisteltu rakennusjärjestys, joka vahvistettiin vuonna 1949. Sen mukaan kaupunginosa I-IV sai rakentaa vain paloturvallisia, enintään kuusikerroksisia kivirakenteisia taloja. Asemakaavaa muutettiin 1950-luvun alussa toria ympäröivien tonttien osalta niin, että seitsenkerroksisten rakennusten rakentaminen mahdollistui.

Pankkirakentaminen

Porin Kauppatorin kehityksessä ratkaisevassa asemassa olivat pankkien mittavat rakennushankkeet 1950-luvulla. Vuosikymmenen loppuun mennessä Kauppatorin ympäristössä oli kuuden pankin pääkonttori. Pankkisalit ja -konttorit sijoitettiin rakennusten katutasoihin ja alempiin kerroksiin. Ylempiin kerroksiin rakennettiin pääasiassa asuntoja. Nyky-

sin enää entisten Kansallis-Osake-Pankin ja Porin Suomalaisen Säästöpankin tiloissa on pankkitoimintaa. Entisten Pohjoismaiden Yhdyspankin ja Helsingin Osakepankin tiloissa on ravintoloita ja kaksi muuta pankkikonttoria ovat tyhjillään.

Liikekäytävät ja -pihat

Kaupungin kaupallinen keskus painottui viime vuosisadan puolivälissä selvästi Porin torille. Pankkitoiminnan lisäksi torin ympäristön katutasoissa toimi erikoisliikkeitä, joiden erityispiirteenä voidaan mainita liikkeiden yhteyteen rakennetut parvikerrokset. Katutilaa pyrittiin jatkamaan paitsi yhtenäisillä katutason näyteikkunapinnoilla, myös aukiomaista vaikutelmaa luovilla sisäänvedetyillä, pilarien kannattelemissa kulmilla. Moderniin kaupunkikulttuuriin liittyviä liikekäytäviä ja liikepihoja kahviloineen ja jopa suihkulähteineen rakennettiin 1950- ja 1960-luvulla keskustan kerrostalojen yhteyteen. Kauppatorin varrella liikepiha rakennettiin sekä Airionkulmaan että Liikekulmaan, joista jälkimmäinen on sittemmin suljettu (ks. kuva s. 76).

Toiminnot siirtyivät monessa tapauksessa puretuista puutaloista uudisrakennuksiin. Esimerkiksi Antti Airion myymälä toimi jo nykyistä Airionkulmaa edeltäneessä puutalossa ja Kansallis-Osake-Pankki nykyistä kivitaloa edeltäneessä rakennuksessa samalla paikalla.

Toimenpidesuosituks

Porin tori on määritelty maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi ja osoitettu sellaisena maakuntakaavan ohella myös Porin kantakaupungin yleiskaavassa (2007) merkinnällä S-2 alueeksi, jonka omaleimainen luonne tulee säilyttää. Porin tori poikkeaa useista muista suomalaisista kaupungeista sikäli, että sekä tavaratalot että hallintorakennukset puuttuvat toriympäristöstä. Porissa

torin ympäristö uudistui jo ennen tavaratalorakentamisen vilkkainta aikaa ja tavaratalot rakennettiin myöhemmin toisaalle. Toriympäristön julkisivuiltaan hyvin säilyneet rakennukset on arvoitettu tässä inventoinnissa kahta rakennusta lukuun ottamatta arvoluokkaan A. Luokitukseen liittyvän toimenpidesuosituksen mukaan rakennusten julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Arvoluokan B rakennuksia muutettaessa tulee huomioida rakennusten alkuperäinen arkkitehtuuri ja arvoluokan C rakennusten osalta niiden kaupunkikuvallinen merkitys.

Aluekokonaisuuden kohteet, valmistumisvuosi ja arvoluokka

1. Yrjönkatu 12, 1927–1938, A
4. Antinkatu 15 b, 1935, A
5. Eteläkauppatori 4, 1936, A
9. Antinkatu 15a, 1939, A
13. Gallen-Kallelankatu 7, 1939, A
14. Valtakatu 10 1940, A
23. Pohjoiskauppatori 1, 1954, A
24. Yrjönkatu 10, 1955, A
27. Gallen-Kallelankatu 5, 1956, A
28. Pohjoiskauppatori 3, 1956, A
30. Kauppatorin kioski- ja käymälärakennus, 1956, B
36. Antinkatu 13, 1960, A
46. Eteläkauppatori 2, 1961, A
57. Nortamonkatu 3, 1963, A
58. Valtakatu 4, 1966, B
59. Itäpuisto 7, 1979, C

Yrjönkadun ja Itäpuiston risteys 1960-luvulla.

Yrjönkadun ja Itäpuiston risteys vuonna 2018.

Yrjönkatu 19 a 1960-luvulla.

Yrjönkatu 19 a vuonna 2018.

4.2.3. Porin Kävelykatu

Porin Kävelykadun aluekokonaisuuteen kuuluu kuusi 1970–1980-luvulla Yrjönkadun varrelle valmistunutta rakennusta. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu kaksi jo 1950- ja 1960-luvulla valmistunutta matalaa asuin- ja liikerakennusta, 1960-luvun alussa valmistunut kauppakeskus Sampotalo sekä Kävelykadun läheisyydessä, Itäpuiston ja Antinkadun kulmassa sijaitseva tavaratalo Ratsula.

Keskustan tavaratalot

Porin keskustan uudistaminen eteni Kauppatorilta Yrjönkadulle, jonka varrelle nousi 1970-luvulta lähtien useita tavarataloja sekä Teljäntorin seitsenkerroksinen toimisto- ja liikerakennus. Tavaratalorakentamisen myötä kaupungin kaupallinen keskus siirtyi Kauppatorilta Itäpuiston eteläpuolelle. Tähän vaikutti myös keskustassa toteutettu liikenneuudistus, jonka myötä raskas liikenne siirtyi Yrjönkadulta Vähälinnankadulle vuonna 1974. Vuonna 1977 osa Yrjönkadusta suljettiin kokonaan autoliikenteeltä ja muutettiin Kävelykaduksi, joka oli Suomen ensimmäinen asemakaavassa määritelty kävelykatu. Viimeiset puutalot väistyivät Kävelykadulta vuosina 1989 Bepopin kauppakeskuksen ja 1999 Promenadikeskuksen rakentamisen myötä.

Liikekeskustan tyhjentyminen

Nykyiselle Kävelykadulle ja liikekeskustalle tyypillistä piirteitä ovat yritysten suuri vaihtuvuus sekä tyhjät liiketilat. Ilmiö on valtakunnallinen, jopa globaali, ja sen taustalla vaikuttavat kannattavuuskysymysten lisäksi kaupunkikulttuurin ja kulutustottumusten muutos. Kulutus keskittyy yhä enemmän nettikauppoihin ja automarketteihin, ja kaupunkikulttuurissa korostuu elämyshakuisuus. Myös pankki- ja vakuutusasiat hoidetaan enenevässä määrin internetissä.

Porissa liikekeskustan yritysten kannattavuuteen on vaikuttanut lisäksi Puuvillan kauppakeskuksen avaaminen 8. kaupunginosaan vuonna 2014. Kävelykatua on pyritty elävöittämään mm. lisäämällä ravintoloiden ja vapaa-ajanviettopaikkojen määrää. Myös asuntorakentamisella ja tilojen käyttötarkoituksen muutoksilla pyritään lisäämään kulutusta ja kattamaan kiinteistöjen kuluja.

Toimenpidesuosituks

Porin Kävelykadun aluekokonaisuuteen liittyy sekä elinkeino-, käyttö- ja kaavahistoriallisia arvoja että yhteiskunnallisia, paikallishistoriallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja. Lähes kaikkiin aluekokonaisuuden rakennuksiin on tehty valmistuksen jälkeen mittavia laajennuksia ja muutoksia. Myös rakennuksen käyttötarkoitus on voinut muuttua. Muutokset ovat pääosin vaikuttaneet mm. rakennusten säilyneisyysarvoon heikentävästi ja voimakkaimmin muuttuneet rakennukset on arvotettu inventoinnissa arvoluokkaan C.

Kokonaisuuden kaupunkikuvalliset arvot liittyvät lähinnä rakennuskannan pääosin matalaan kokonaishahmoon, joka tulee tulevissa muutoksissa säilyttää. Poikkeuksen tekevät arvoluokkiin A ja B arvotetut, hyvin alkuperäisinä säilyneet Bepop, Teljäntori, Kuparikonttori ja Ratsula sekä asuin- ja liikerakennukset Mikonkatu 6 ja Yrjönkatu 19 a. Arvoluokan A rakennusten julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Myös arvoluokan B rakennusten alkuperäinen arkkitehtuuri tulee huomioida muutoksissa.

Aluekokonaisuuden kohteet, valmistumisvuosi ja arvoluokka

- 20. Mikonkatu 6, 1955, B
- 42. Yrjönkatu 19 a, 1961, B
- 67. Yrjönkatu 13, 1961, C
- 79. Yrjönkatu 15, 1972, A
- 80. Antinkatu 17, 1971, A
- 98. Liisankatu 2-4, 1973, C
- 99. Yrjönkatu 14-16, 1973, C
- 107. Yrjönkatu 20, 1978, C
- 114. Yrjönkatu 19 b, 1983, A
- 117. Yrjönkatu 22, 1989, A

Eteläpuisto 11 katutasossa oli
1960-luvulla Kansallispankin sivukonttori.

Nykyisin katutasossa
on ravintola.

Eteläpuisto 12 b katutasossa oli alun perin elokuvateatteri.
Vuonna 1987 rakennuksessa toimi elokuvateatteri Jaarli.

Elokuvateatteri muutettiin 1980-luvulla tekstiilimyymäläksi.

4.2.4. Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikerakennukset

Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvulla valmistuneiden asuin- ja liikeyröstalöjen muodostamaan aluekokonaisuuteen kuuluu 13 rakennusta. Linnan, Teljän, Karhunpään ja Malminpään kaupunginosaan sijoittuvaan kokonaisuuteen luetaan mukaan myös jo vuonna 1939 valmistunut Länsipuisto 16, vuonna 1958 valmistunut Eteläpuisto 12 b sekä vuonna 1971 valmistunut Eteläpuisto 12 a.

Etelä- ja Pohjoispuisto ovat kaksi Chiewitzin asemakaavan (1852) neljästä pääpuistokadusta, jotka edustavat Porin viimeisen suurpalon jälkeistä paloturvallisuusajattelua sekä syntyäikansa esteettisiä näkemyksiä. Puistot jakavat keskustan neljään kaupunginosaan ja toimivat kaupunkilaisten virkistys- ja liikuntapaikkoina. Puistokatuja varret ovat myös osa kaupungin kaupallista keskustaa.

Puutalot saivat väistyä puistokatuja varsilta 1950-luvun loppupuolelta lähtien kerrostalorakentamisen käynnistyessä. Rakentamisen myötä myös puuston kasvuolosuhteet muuttuivat ja puustosta karsittiin noin 1/3. Ympäristö muuttui nopeasti kaupunkimaisemmaksi. Nykyisin Etelä- ja Pohjoispuiston varrella on enää muutamia Porin puukaupunkivaiheen puutaloja ja pienkerrostaloja.

Sisäänvedetyt kulmat ja katutaso liikeyröneistöt

Puistokatuja pääosin jo menetetyistä roolista kaupungin kaupallisen keskustan osana kertovat nykyisten kerrostalojen katutasoien liikeyröneistöt, joissa on toiminut mm. pankkien sivukonttoreita, ravintoloita, elokuvateattereita ja muita vapaa-ajanviettopaikkoja. Katutilan jatkeeksi suunnitellut liikeyröneistöt näyteikkunoinen saivat edustalleen katetut jalkakäytävät katutasosta ulkonevista asuinkerroksista. Väriykseltään yleensä ylempiä kerroksia tummempalla

ja sisäänvedetyllä katutasolla haluttiin myös luoda rakennukselle jalusta ja irrottaa se visuaalisesti maasta.

Pohjoispuistossa luotiin kortteleihin myös sisäänvedettyjä, aukiomaisia kulmia, jotka korostavat talöjen kaupunkikuvalista roolia arvokkaan puistokadun varrella sekä Raatihuoneenpuiston ja Kauppatorin läheisyydessä. Liikeyröneistöt ovat yhä suurimmaksi osaksi liike- ja toimistokäytössä. Pankkikonttori ja elokuvateatterit ovat hävinneet katukuvas- ta 1990-luvun jälkeen.

Toimenpidesuosituks

Etelä- ja Pohjoispuiston 1960-luvun asuin- ja liikeyröneistön aluekokonaisuudella on kaava- ja käyttöhistoriallisia, rakennustaiteellisia ja säilyneisyyteen perustuvia arvoja. Lisäksi aluekokonaisuuden sijainti Porin ruutuasemakaavan puistoakselin varrella on kaupunkikuvallisesti merkittävä. Porin ruutuasemakaavan puistoakselit on maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, joka on huomioitu sekä Satakunnan maakuntakaavassa (2011) että osoitettu Porin kantakaupungin yleiskaavassa (2007) merkinnällä S-1 Alueena, jonka rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot tulee säilyttää kaupunkikuvas- sa. Ristikkäispuistot ovat myös osa ympäristöministeriön päätöksellä perustettua Porin kansallista kaupunkipuistoa (2002). Pohjoispuisto rajautuu Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön (RKY 2009).

Pohjois- ja Eteläpuiston rakennukset on arvoitettu tässä inventoinnissa pääosin arvoluokkiin A ja B. Arvoluokan A toimenpidesuosituksen mukaan rakennusten julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Myös arvoluokan B rakennusten korjaus- ja muutos-

toimenpiteissä tulee huomioida rakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri, jonka erityispiirteinä voidaan mainita yhtenäiset liikeyröneistöt katutasoissa sekä katutasosta ulkonevien asuinkerrosten muodostamat katetut jalkakäytävät niiden edustalla.

Vastaavia yhtenäisiä liikeyröneistöjä muodostavia asuin- ja liikeyröneistuksia rakennettiin 1960-luvulla myös Isolinnankadun pohjoispäähän sekä Antinkadun varrella, mutta Etelä- ja Pohjoispuistossa ne muodostavat laajemman, yhtenäisen sekä suhteellisen hyvin säilyneen maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön rajautuvan kokonaisuuden.

Aluekokonaisuuden rakennukset, valmistumisvuosi ja arvoluokka

11. Länsipuisto 16, 1939, A
33. Eteläpuisto 12 b, 1958, A
37. Pohjoispuisto 3, 1960, B
43. Eteläpuisto 11, 1961, B
48. Pohjoispuisto 4, 1962, B
51. Eteläpuisto 13, 1962, B
53. Eteläpuisto 19, 1963, A
56. Pohjoispuisto 2, 1963, B
61. Eteläpuisto 14 b, 1967, B
65. Eteläpuisto 17, 1968, B
68. Liisankatu 14, 1963, C
78. Eteläpuisto 12 a, 1971, A
140. Pohjoispuisto 1, 1985, C

4.2.5. Länsipuiston 1970- ja 1980-luvun asuinrakennukset

Länsipuiston 1970- ja 1980-luvulla valmistuneet asuinkerrostalot sijoittuvat Teljän ja Malminpään kaupunginosiin. Länsipuisto on Etelä- ja Pohjoispuiston ohella yksi neljästä Chiewitzin asemakaavan (1852) ruutuasemakaavan puistoakselista. Länsipuiston luonne eroaa kuitenkin Etelä- ja Pohjoispuistoista selvästi. Ydinkeskusta on jo kauempana. Puutalovaiheen jälkeen uusiutunutta Länsipuistoa ei ole enää pyritty rakentamaan osaksi kaupungin kaupallista keskustaa vaan siitä muodostui asuinalue Muutamien rakennusten katutasoissa on liikehuoneistoja, mutta Etelä- tai Pohjoispuistoa vastaavia yhtenäisten näytekkunoiden hallitsemia katujulkisivuja ei Länsipuistossa näe.

Länsipuiston aluekokonaisuuteen kuuluvat rakennukset ovat pääosin seitsemänkerroksisia asuinkerrostaloja, joihin joissain tapauksissa liittyy matalampi asuin- tai liikerakennus. Elementtirakennusten arkkitehtuuri edustaa 1970-luvun

lähiörakentamista ja 1980-luvun postmodernismia. Verratuna esimerkiksi Etelä- ja Pohjoispuiston asuin- ja liikerrakennuksiin kokonaisuus on varsin hajanainen ja laadultaan vaatimaton.

Saunaosastoista huoneistokohtaisiin saunoihin

Sotien jälkeen asuinkerrostalojen kellari- tai ullakkokerrokseen rakennettiin poikkeuksetta talon yhteinen saunaosasto. Joissakin tapauksissa saunaosastojen yhteyteen rakennettiin myös uima-allas, jollaista pidettiin huomattavana elintason kohoamisen merkinä. Altaita rakennettiin keskustan kiinteistöihin sekä asukkaiden että yritysten tarpeisiin erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla. Osa niistä on edelleen käytössä. 1970-luvulta lähtien yhteisten saunaosastojen sijaan yleistyivät huoneistokohtaiset saunat. Muutos on havaittavissa myös Länsipuiston asuinrakennusten julkisivuissa, joissa saunan paikasta kertoo usein pieni, yksiruutuinen ikkuna.

Toimenpidesuosituks

Suurin osa hyvin säilyneistä ja ajalleen tyypillisistä Länsipuiston 1970- ja 1980-luvulla valmistuneista asuinrakennuksista on inventoinnissa arvoitettu arvoluokkaan C. Kokonaisuutena alueella on lähinnä historiallista arvoa. Se ilmentää osaltaan muutosta rakentamistavassa sekä Porin kehitystä puutalokaupungista moderniksi kivi- ja betonikaupungiksi.

Aluekokonaisuuden rakennukset, valmistumisvuosi ja arvoluokka

- 86. Länsipuisto 24, 1974, B
- 94. Länsipuisto 18, 1972, C
- 132. Länsipuisto 21, 1984, C
- 122. Länsipuisto 23, 1981, C
- 131. Länsipuisto 28, 1984, C
- 142. Länsipuisto 19, 1985-86, C
- 146. Länsipuisto 25, 1987-90, C

Taustalla Länsipuisto 23. Puutalot purettiin uudisrakennusten tieltä pääosin 1980-luvun alkupuolella.

Länsipuisto 21 ja 19 nousivat puutalojen tilalle.

Länsipuisto 23.

4.2.6. Vapaudenkadun tornitalot

Vapaudenkadun tornitalojen aluekokonaisuus muodostuu viidestä Teljän ja Malminpään kaupunginosaan sijoittuvasta 1960-, 1970- ja 1980-luvulla valmistuneista kahdeksan-, yhdeksän- ja kymmenenkerroksisesta asuinkerrostaloista.

Tornitaloista ensimmäisenä valmistui Mikonkatu 30 vuonna 1967 Mikonkadun länsipäähän. Se loi aikanaan korkeutensa vuoksi voimakkaan kontrastin ympäristönsä mataliin puutaloihin, joiden lisäksi Vapaudenkadun varrella oli vain muutamia kivitaloja, kuten 1937 valmistunut Sataleipä ja nyt jo purettu Hankkijan toimitalo 1950-luvulta. Lisäksi radan toiselle puolelle oli valmistunut jo vuonna 1936 rakennettu, kaupungin maamerkiksi muodostunut 50 metriä korkea Porin vesitorni. Tornitaloja rakennettiin edelleen 1970-luvun alussa Vapaudenkadun itäpuolelle Gallen-Kallelankadun ja Valtakadun sekä 1980-luvun alkupuolella Länsipuiston ja Liisankadun länsipäihin.

Vapaudenkadun tornitalot muodostavat eheän kokonaisuuden Vapaudenkadun itäiselle reunalle, jonka katukuvassa tornit vuorottelevat niiden väliin rakennettujen matalampien kerrostalojen kanssa. Vapaudenkadun historiasta kertoo edelleen kadun länsipuolella Porin vanhan rautatieaseman rakennuskokonaisuus.

Toimenpidesuosituks

Vapaudenkadun tornitalot on arvoluokiteltu inventoinnissa pääosin arvoluokkaan C. Vapaudenkatuun päättyvien katujen päätteenä olevien tornitalojen arvot ovat lähinnä kaupunkikuvallisia. Ne muodostavat kadun itäreunalle rytmikkään kokonaisuuden, jonka olennainen osa ovat rakennusten alkuperäisenä säilyneet julkisivut. Julkisivuja tuleekin kunnostaa alkuperäistä ulkoasua kunnioittaen.

Kokonaisuuteen liittyy myös historiallisia arvoja. Se ilmentää osaltaan Porin kehitystä puutalokaupungista moderniksi kivikaupungiksi sekä joissakin kaupungeissa jo 1950-luvulla omaksuttua, avointa korttelirakennetta, jossa asuinkerrostalot on sijoitettu tontin keskelle katualueen reunan sijasta.

Aluekokonaisuuden rakennukset, valmistumisvuosi ja arvoluokka

- 62. Mikonkatu 30, 1967, B
- 96. Gallen-Kallelankatu 26, 1972, C
- 100. Valtakatu 30, 1973, C
- 125. Länsipuisto 30, 1982, C
- 137. Liisankatu 26, 1985, C

Vapaudenkadun etelästä pohjoiseen 1900-luvun alussa.

Valtakatu 30.

Gallen-Kallelankatu 26.

Mikonkatu 30.

Heikkinlinna (vas.) Varvinkadulla kuvattuna Sibeliusspuistosta vuonna 1979.

Heikkinlinna vuonna 2019.

Tullipuominkatu 4.

Tähtikatu 4.

4.2.7. Viidennen kaupunginosan pohjoisosan asuinkerrostalot

Aluekokonaisuuteen kuuluu käsittelyajanjaksolta kahdeksan 1970–1980-luvulla Porin 5. kaupunginosan (Itätulli) pohjoisosaan rakennettua 2–6-kerroksista asuinkerrostaloa sekä vuonna 1942 valmistunut, tyyliltään lähinnä funktionalistinen, viisikerroksinen Heikinlinna. Kokonaisuus on rakennut hitaasti, pääosin vuonna 1983 laaditun asemakaavan pohjalta. Kaikkiaan 11 korttelin alueella on säilynyt paljon puutaloja – kortteleissa 4, 5 ja 8 jopa varsin ehjänä, vuonna 2006 uudella asemakaavalla suojeltuna kokonaisuutena. Paikoin 1980-luvun asemakaava on toteutunut täydellisesti 1970–2000-luvulla muodostaen hajanaista asuinkerrostaloympäristöä vanhaan ruutuasemakaavarakenteeseen. Katutila on paikoin pimeä ja sulkeutunut etenkin kaupunginosan kapeampien katujen varsilla. Asemakaavan perusajatus avonaisista kortteleista on toteutunut, mutta lähes 50 vuotta kestäneestä rakennusvaiheesta johtuen kokonaisuudesta on muodostunut epäyhtenäinen. Yksityiskohdat, väritys, rakennusmateriaalit ja rakennustapa vaihtelevat. Katutilaa elävöittäviä liikehuoneistoja ei ole. Viidennen kaupunginosan pohjoisosasta on muodostunut lähiömäinen asuinalue ydinkeskustan läheisyydestä huolimatta. Yksittäiset talot edustavat rakennusajankohtansa tavanomaista asuinkerrostalorakentamista.

Viides kaupunginosa säilyi puhtaana puutalokaupunginosana 2. maailmansodan jälkeiseen aikaan saakka. Lähes ainoa poikkeus oli vuonna 1942 valmistunut, Porin varhaisiin kerrostaloihin lukeutuva, viisikerroksinen Heikinlinna. Vuoden 1949 rakennusjärjestys salli kolmikerroksisten talojen rakentamisen Itsenäisyydenkadulle, 3–6-kerroksiset talot Iso-linnankadulle ja 5-kerroksiset talot Sibeliuspuiston ympärille. Heti sodan jälkeen kivitaloja rakennettiin kuitenkin lähinnä pommitusten tuhoamien puutalojen tilalle. 1960- ja 1970-lu-

vulla alueen tulevaisuus näytti epävarmalta. Viidesosa nähtiin yhtenä keskustassa käynnissä olleen saneerauksen kohteena ja alueen puutalokanta suunniteltiin korvattavan kokonaisuudessaan kerrostalorakentamisella. Kaupunginosa asetettiin muun keskustan ohella asemakaavan muutostyöstä johtuvaan rakennuskieltoon. Suunnitelmat kuitenkin viivästyivät mm. hankalien tonttiomistusten ja kaupungin keskeneräisten liikennejärjestelyjen takia, ja uudisrakentaminen jäi vähäiseksi. Vuonna 1977 sisäasiainministeriö jätti hyväksymättä raskaaseen kerrostalorakentamiseen perustuvan kaavan ja kaupunginosa jaettiin kolmeen osaan; pohjoisosaan, eteläosaan ja Linnankatujen väliseen osaan. Kullekin alueelle laadittiin omat kaavansa, (1983, 1980 ja 1986). Pohjoisosasta rakentui asuinkerrostaloalue. Eteläosa suojeltiin mittakaavallisesti ja Linnankatujen välinen osa liitettiin osaksi ydinkeskustaa.

Aluekokonaisuuden rakennuskannan pääosa sijaitsee 5. kaupunginosan pohjoisreunan, vuonna 1983 laaditun asemakaavan alueella. Yksittäisistä rakennuksista on tässä raportissa esitelty ainoastaan Heikinlinna. Muut kokonaisuuden talot on arvotettu arvoluokkaan C. Viidennen kaupunginosan 1970- ja 1980-lukujen asuinkerrostalot kertovat rakennusajankohtansa kaavoitus- ja rakennussuojelujattelun tuolloin käynnissä olleesta muutoksesta ja kontrastoituvat säilyneisiin puutaloihin. Alueen eteläosa suojeltiin jo vuonna 1985 mittakaavallisesti ja säilyneet puutalot lopulta 2008 lainvoiman saaneella suojeluasemakaavalla.

Aluekokonaisuuden rakennukset, valmistumisvuosi ja arvoluokka

16. Varvinkatu 15, 1942, A
101. Ruhtinaankatu 8, 1973, C
103. Tähtikatu 4, 1974, C
128. Vähälinnankatu 8, 1983, C
134. Vähäuusikatu 11b, 1984, C
135. Tullipuominkatu 4, 1984, C
136. Varvinkatu 10, 1984, C
144. Vähäuusikatu 12, 1987 C
149. Isousikatu 1, 1988, C
150. Isousikatu 2, 1988, C

4.2.8. Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välinen keskustan vaihtumisvyöhyke

Isolinnankadun ja Vähälinnankadun välinen keskustan vaihtumisvyöhyke muodostuu 1970- ja 1980-luvulla valmistuneesta, varsin epäyhtenäisestä rakennuskannasta, johon kuuluu kuusikerroksisia liike- ja toimistorakennuksia sekä olennaisesti matalampaa julkista rakentamista. Lisäksi aluekokonaisuuteen luetaan tässä kuuluvaksi vuonna 1990 Isolinnankadun ja Itsenäisyydenkadun kulmaan valmistunut, sittemmin 2000-luvulla laajennettu Terveystalo.

Linnankatujen väliset korttelit ovat osa 5. kaupunginosaa eli Itätullia, joka säilyi lähes puhtaana puutalokaupunginosana aina 1970-luvulle saakka. Korttelien uusi asemakaava vuodelta 1986 liitti alueen Porin ydinkeskustaan ja mahdollisti puutalojen vähittäisen korvautumisen kuusikerroksisilla liike- ja toimistorakennuksilla. Ensimmäinen moderni liike- ja toimistorakennus Pohjolan talo valmistui Isolinnankadun itälaidalle rakennuskiellon aikana vuonna 1972 poikkeusluvalla.

Myös kaupungin liikenteelliset ratkaisut ovat vaikuttaneet Linnankatujen välisen alueen kehitykseen. Linnansilta valmistui vuonna 1974 ja Vähälinnankadusta tuli Yrjönkadun sijasta kaupungin läpiajoväylä valtatielle 8. Uudessa asemakaavassa Vähälinnankadulle osoitettiin myös toteutumatta jäänyt levennys kadun länsipuolen tonteista.

Linnankatujen välinen alue rakentui hitaasti. Matalia puutaloja säilyi pitkään ja on osin edelleenkin jäljellä uusien liike- ja toimistorakennusten välissä. Porin puukaupunkivaiheen rakennuksia on viidellä alueen tontilla – osa niistä jo suojeltuina. Korttelien asemakaavoja on uudistettu monessa vaiheessa ja toteutumatta jääneiden liikerakennusten sijaan on rakennettu myös asuinkerrostaloja. Uusimmissa asemakaavoissa rakentamisen tehokkuutta on lisätty. Korttelin 33 asemakaava vuodelta 2017 mahdollistaa 16-kerroksisen rakennuksen rakentamisen.

Linnankatujen välinen korttelinauha on muodostunut hajanaisiksi muuriksi säilyneen puutalokaupungin (5. kaupunginosan eteläosa) ja Porin ydinkeskustan välille. Alueen rakennukset on arvotettu pääosin luokkiin B ja C. Alueella voidaan nähdä kaavoituksen ja rakennussuojelun historiaan liittyviä arvoja.

Aluekokonaisuuden rakennukset, valmistumisvuosi ja arvoluokka

- 81. Isolinnankatu 22, 1972, A
- 110. Isolinnankatu 28, 1979, C
- 113. Tullipuominkatu 5, 1981, B
- 116. Isolinnankatu 12, 1983, A
- 138. Isolinnankatu 24, 1985, C
- 148. Isolinnankatu 18, 1988, C
- 161. Itsenäisyydenkatu 33, 1989 (2010), C

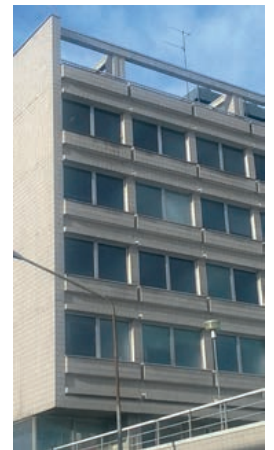
Isolinnankatua 1900-luvun alussa.

HOP'in talo, Isolinnankatu 28.

Herttuantorin, Isolinnankatu 24.

Pohjolan talo, Isolinnankatu 22.

5. YHTEENVETO

Porin moderni rakennusperintö näyttää ja tuntuu samalta kuin Pori muutenkin – arkiselta, vaatimattomalta ja hiukan reissussa rähjäntyneeltä. Valtakunnallisesti tunnettua ja tunnustettua arkkitehtuuria on vähän, mutta on kuitenkin. Sodan jälkeisen ajan rakennusperinnön arvoja ei oikein vielä tunneta ja tunnusteta. Korjaus- ja muutosmenetelmät ovat usein melko kovakouraisia. Tietoa oman kaupungin arkkitehtuurin arvoista tarvitaan etenkin asenteiden muokkaamiseksi.

Valmisteilla oleva keskustan kehittämissuunnitelma, vuonna 2019 valmistunut korkean rakentamisen selvitys sekä modernin rakennusperinnön inventointi ovat tulevien asema-kaavan muutosten ja laadittavan keskustan osayleiskaavoituksen taustaselvityksiä, jotka määrittelevät sekä kaupungin rakennussuojelua että uudisrakentamista.

Enää ei kannata haikailla kadotettua puukaupunkia. Ennenmin kannattaa tutustua ja tunnustaa viimeisten vuosikymmenten aikana muotoutuneen kaupungin arvot ja huolehtia niiden säilymisestä, ettei jatkossa tarvitsisi surra menettettyä modernia kaupunkiamme. Tämä mittava selvitystyö ja raportti on merkittävä askel sen Porin vaalimiseksi, minkä olemme puukaupungin tilalle rakentaneet. Laaja, yli 160 rakennuksen inventointi tekee tutuksi ja luo arvostusta modernille Porille. Selvitys on tarkoitettu tietolähteeksi kaikille

kaupunkilaisille, välineeksi kaavoitukseen ja rakennusvalvonnalle sekä myös erilaisille yrityksille ja yhteisöille, jotka modernia perintöämme korjaavat, ottavat uuteen käyttöön ja täydentävät.

Etenkin 1970–1990-lukujen julkisten rakennusten – koulujen ja päiväkotien kohtalo on ollut viime vuosina jatkuvasti esillä - yleensä negatiivisessa mielessä. Sisäilmaongelmat ja erilaiset rakenteelliset vauriot ovat saaneet aikaan sen, että Poristakin lähes kaikki tuon ajanjakson koulut ja päiväkodit on jo purettu. Kokonaisia ajallisia kerroksia häviää ympäristöstämme jälkiä jättämättä. Monen sukupolven lapsuuden ja nuoruuden ympäristöt elävät enää muistoissa. Voisiko myös näiden modernien kerrostumien arvostus saada päättäjät ja virkamiehet äänestämään purkamisen sijasta korjausvaihtoehdon puolesta?

Porin modernin rakennusperinnön inventointityön yhteydessä haastateltiin keskeisiä vielä elossa olevia kaupunginarkkitehteja. Haastattelut nostivat esiin suunnittelijoiden sitoutumisen hyvinvointiyhteiskunnan ja siihen liittyvän modernin arkkitehtuurin ihanteisiin. Arkkitehdit arvostavat edelleen omia suunnittelukohteitaan, joista merkittävä osa on jo ehditty purkamaan.

1960- ja 1970-luvulla tapahtuneen nopean kaupungistumisen aikana syntyneen rakennuskannan parhaimmistoa ovat juuri kaupungin omien arkkitehtien usein anonyymeiksi jääneet julkiset rakennukset. Keskustan alueelta näistä voidaan mainita mm. entinen teknillisten laitosten talo (1973), Porin kaupunginkirjasto ja työväenopisto (1976) sekä Nuorisotalo (1983), jotka ovat Porin rakennusviraston arkkitehtien Kimmo Levannon ja Olli Steenin suunnittelemia. Näistä ensin mainitulle, jylhän betonibrutalismen puhdaspiirteiselle edustajalle on purkutuomio jo annettu. Toivomme tämän selvityksen vielä muuttavan päättäjien ajatuksia.

Porin ruutukaavakeskusta säilyi pitkään puutalovaltaisena. Avoimempi rakentamistapa häivytti julkisen katutilan ja yksityisen tontin rajaa. Kaupunki levisi 1960-luvulta lähtien uusille alueille. Syntyivät lähiöt ja yhtenäiset pientaloalueet. Rakennettiin uusia tehtaita, kouluja, päiväkoteja, kirjastoja, urheilurakennuksia, poliisi- ja paloasemia sekä muita oppilaitoksia kaupunkiin muuttavien ihmisten tarpeisiin.

Tässä selvityksessä on tutustuttu vasta kaupungin ytimeen. Työ jatkuu keskustan ulkopuolella ja myös kaupunkiin myöhemmin liitetyille alueille. Suomen suurissa kaupungeissa modernin rakennusperinnön inventointityötä on tehty jo pitkään. Tavoitteena on Porissakin edetä muiden kaupunkien sekä Museoviraston Rakennettu hyvinvointi -hankkeen viitoittamaa tietä. Tämä on hyvä ja ansiokas alku!

Liisa Nummelin, Satakunnan Museo

LÄHDELUETTELO

Arkistolähteet

Porin kaupunkisuunnittelu, kaava-arkisto (ks. Painetut lähteet ja kirjallisuus)
Porin kaupungin rakennusvalvonta, rakennuspiirustukset
Satakunnan Museon kokoelmat, kuva-arkisto

Haastattelut

Arkkitehti Pentti Klemetti 29.6.2018
Arkkitehti Kimmo Levanto 24.8.2017
Arkkitehti Heimo Salminen 29.11.2017
Arkkitehti Matti Salmivalli 1.9.2017
Arkkitehti Olli Steen 14.8.2017

Julkaistu alkuperäisaineisto

Porin kaupungin kunnalliskertomukset,
Satakunnan Museo ja Porin kaupunginarkisto.

Sanoma- ja aikakauslehdet

Henkilökuntalehti Hanslankari. Porin kaupungin rakennusvirasto.

Satakunnan Kansan artikkelitietokanta 1987–2004, Porin kaupungin-
kirjasto, <http://www3.pori.fi/kirjasto/satakunta/sk/index.php> viitattu
17.6.2019.

Painamattomat lähteet

Frigren, Piritta: Teollisuusneuvos Vilho Santala (1921–2011).
Teoksessa Suomen talouselämän vaikuttajat. Toim. SKS, 2013.

Korkean rakentamisen selvitys, Porin kaupunki.
Ramboll Finland Oy 2019. Porin kaupunkisuunnittelu.

Kuusikari, Sanna & Rosendahl, Suvi 2016: Riihikedon Arava –
alueen rakennusinventointi. Inventointiraportti, Satakunnan
Museo ja Porin kaupunkisuunnittelu, 2016.

Myntti, Kalle August: Porin rakennusviraston historia 1920–1970.
Porin kaupungin teknisen toimialan arkisto.

Satakunnan rakennusperintö 2005. Satakuntaliitto.

Tolonen, Miina: Oulun moderni ruutukaavakeskusta. Modernin
rakennuskannan inventointi 2016. Oulun kaupunkisuunnittelu 2016.

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Aukia, Markku & Virtanen, Timo J.: Porilaisten kaupunki.
Satakunnan Museon julkaisuja 9, Pori 1993.

Hannula, Piritta & Salonen, Marja: Rakennukset kertovat –
perustietoa asukkaille. Arkkitehtitoimisto Hannula &
Salonen ky, Helsinki 2007.

Hyvönen, Veikko O.: Kaavoitus ja rakentamisoikeus. Suomalaisen
lakimiesyhdistyksen julkaisuja, B-sarja N:o 170. Helsinki 1974.

Häyrynen, Maunu (et.al, toim.): Suistolaisten puisto. Porin
kansallisen kaupunkipuiston historia ja maisema. Pori 2004.

Kaavoituskatsaus 2019–2021. Porin kaupungin kaavoitusohjelma.
Porin kaupunkisuunnittelu, Pori 2019.

Kivilaakso, Aura: Kun Helsinkiin rakennettiin city.
Helsingin kaupunginmuseo 2014.

Koivuniemi, Jussi: Joen rytmissä. Porin kaupungin
historia 1940–2000. Hämeenlinna 2004.

Lilius, Henrik: Suomalainen puukaupunki.
Akateeminen Kirjakauppa, 1985.

Lilius, Henrik & Kärki, Pekka (toim.): Suomen
kaupunkirakentamisen historia I-II, Helsinki 2014.

Mäkiö, Erkki (et al.): Kerrostalot 1940–1960.
Rakennustieto Oy, Helsinki 1990.

Mäkiö, Erkki (et al.): Kerrostalot 1960–1975.
Rakennustieto Oy, Helsinki 1994.

Neuvonen, Petri (toim.): Kerrostalot 1975–2000.
Rakennustieto Oy, Helsinki 2015.

Neuvonen, Petri (toim.): Kerrostalot 1880–2000.
Rakennustieto Oy, Helsinki 2016.

Niskanen, Riitta: Ja Jumala loi kaupungin. Kaavoittaja
Olavi Laisaari ja modernismin opit. Teoksessa Museoviraston
rakennushistorian osaston aikakauskirja 3. Museovirasto 2010.

Niskanen, Riitta: Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennus-
perinnöstä. Lahden historiallisen museon julkaisuja 3,
Lönnerberg Painot Oy, Helsinki 2012.

Pori keskusta kaavaselostus. 2. ja 3. kaupunginosan
asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee
26.11.1982 päivättyä asemakaavakarttaa AS770.

Pori keskusta kaavaselostus. 1., 4. ja 5. kaupunginosan
asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee
3.10.1983 päivättyä asemakaavakarttaa AS 836.

Porin kaupungin yleiskaava ja kehittämissuunnitelma.
Laisaari, Olavi. KV:n esityslistan n:o 6/59 liite.
Satakunnan Kirjateollisuus Oy:n kirjapaino, Pori 1959.

Porin V kaupunginosa siihen liittyvine kaava-alueineen.
Lopullisen asemakaavaluonnoksen selostus.
Ålander, Packalen & Sipilinen Arkkitehdit 1968.

Porin Yleisasemakaava Selitys. Andersin, Harald. Pori 1922.

Porin yleiskaava. Issakainen, Aatos 1969.

Rakennuslaki 370/1958.

Sarajas-Korte, Salme (toim.):
Ars Suomen taide: 5. Keuruu 1990.

Sarajas-Korte, Salme (toim.):
Ars Suomen taide: 6. Keuruu 1990.

Standertskjöld, Elina: Arkkitehtuurimme
vuosikymmenet 1960–1980.

STS & TFIF: Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956.
Helsinki 1956.

STS & TFIF: Suomen diplomi-insinöörit ja
arkkitehdit 1973. Helsinki 1973.

Uusi-Seppä, Niina (toim.): Satakunnan
kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna.
Satakunnan Museon julkaisuja 19/2012.

Verkkosivut:

1970 –luku. Arkkitehtuurimuseon verkkosivut.

<http://www.mfa.fi/lisatietoa-1970>

viitattu 17.6.2019.

Kaupunkisuunnittelun uranuurtajia, opettajia ja vaikuttajia

1900-luvun jälkipuolelta. Museoviraston verkkosivut.

https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/Kaupungistuminen_kasvun_kaavoitus_ja_asumisen_alueet/Kaupunkisuunnittelun_uranuurtajia_opettajia_ja_vaikuttajia.pdf

viitattu 17.6.2019.

Lahti Juhana: Kaavoituslainsäädäntö ja kaupungistuvan

hyvinvointiyhteiskunnan suunnittelu 1945-1990.

Museoviraston verkkosivut.

https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/Kaupungistuminen_kasvun_kaavoitus_ja_asumisen_alueet/Kaavoituslainsaadanto_ja_kaupungistuvan_hyvinvointiyhteiskunnan_suunnittelu_1945-1990.pdf

viitattu 17.6.2019.

Porin kadunnimistä ennen vuotta 1811.

Satakunnan Museon verkkonäyttely Kadunnimet – kaupungin muisti.

<http://www.aikamatkasatakunnassa.fi/kadunnimet/enne1811.htm>

viitattu 5.4.2019.

Rakennettu hyvinvointi. Museoviraston verkkosivut.

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto/rakennettu-hyvinvointi>

viitattu 25.4.2019.

Salmela Ulla: Sadan vuoden satoa. Museoviraston verkkosivut.

<http://www.sadanvuodensatoa.fi/fi/artikkelit/asemakaavalaki-avasi-tieta-rakennusten-ja-kaupunkikuvan-suojelulle> viitattu 17.6.2019.

Tyvelä, Hanna: Suomalainen hyvinvointivaltio

modernistisena rakennusprojektina.

<https://alusta.uta.fi/2019/03/06/suomalainen-hyvinvointivaltio-modernistisena-rakennusprojektina/>

viitattu 17.6.2019.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.

Museoviraston verkkosivut.

www.rky.fi

viitattu 25.4.2019.

Yleiskaavat. Porin kaupunkisuunnittelu.

<https://www.pori.fi/porin-kaupunkisuunnittelu/kaavat/yleiskaavat>

viitattu 6.5.2019.

